

సరస్వత్యనుబంధము. కింఛ.

శ్రీ

కుష్మలయా శ్వచ రిత్రము.

నవరత్నాచిననారాయణనాథిక ప్రణాతము.

(సరస్వతీపత్రికనుండి పునర్ముద్రితము)

మొదటికూర్పు.

కాకినాడ:

శ్రీబాలసరస్వతీముద్రాక్షుశాల.

1903

వెల 8 అణాలు.

All rights reserved.

పీఠిక.

ఈ కువలయాశ్వచరిత్రము సవరము చిన నారాయణనాయకునిచే రచియింపబడి నారాయణపూపాలన కంకితమియ్యబడినది. కృతికతకాకీకృతిపతి పెంపుడుతండ్రి. ఇతఁడు తననంశమునకుఁ గూటస్థునిగా నూర్చుని వర్ణించుటచేత త్కృతియుఁ దనయే యోచించున్నది. కాని నాయక పదమేలవచ్చెనో తెలియకున్నది. మనదేశమంసీనాయకపదము లేకున్న శూద్రులయందుఁ గలదు. మఱియును మనదేశమున నచ్చటచ్చట బొమ్మలమీఁద గార్చుదుపాడు పాటలలో తిమ్మరాజుపాటలో “సవరము నారప్ప” యనువాని చరిత్రకాంతగలను. ఆ నారప్పయే యశ్వచరిత్రయే మోయని శంకవొడముచున్నది. ఈ కృతిపతితండ్రిపేరు తిమ్మరాజు. ఈ తిమ్మరాజు మిక్కిలిప్రసిద్ధుఁడు. ఎంతవఱకునిజెల్లా తెలియదు. మఱియును నీకివి కాశ్యపగోత్రజుఁడౌటగూడ నాయకపదపత్రమునే రూఢిపఱచుచున్నది. ఏదియెట్లున్నను గంతోక్తముగా త్కృతియుల క్రింద వర్ణించుకొనినవస్తువు మనమును త్కృతియాలనక తీరదు. ఈకవి తనపూర్వులను నర్చించినద్యములు చూడఁగా వీరవేదయుద్ధములలోఁ బురుషరాజుల నోడించినట్లును పిస్తాచదేశము పరిపాలించినట్లును గనబడుచున్నది. తనకన్నతండ్రికి సవతితమ్ముడగు తనకుఁ దెంపుడుతండ్రియనున గృతిపతినివర్ణించు నన్నడొకచో “రంగరాజకుమార, వీరవేంకటరాయ భుజబలసహాయ వివిధోపాయధురీణం” డను నొకవిశేషణము కలగు. దానింబట్టి చూడ నీయిరువురును మిత్రులనితోచినను “గర్భాభిధి” న్నెంచ నాసాంసుండును నారాయణేశ్వరం” డనియు “వీరవేంకటరాయ భూవిభునిక నిజ నెలమిఁబాలించె సీలనారనేశ్వరుండు” అనియుఁ జెప్పటచే నావీరవేంకటరా యునికి కృతికతకా సామాంతరాజుని విస్తృతమగుచున్నది. ఈవీరవేంకటరాయలు కర్ణాటరాజునుటచేతను రంగరాజకుమారుడనుటచేతను గృష్ణదేవరాయల యల్లుడగు అళియ గొమరాజు తమ్ముడనియే యూహింపవలయును. ననుచరిత్రకృతిపతియగు తిరుమల దేవరాయుని తండ్రి రంగరాజునియు నన్నరొమరాజునియు ననుచరిత్రమే చేప్పచున్నది. కావున వీరవీరవేంకటరాయలు తిరుమలదేవరాయలకును దమ్ముఁడే. ఈవీరవేంకటరాయలు (1580 సం॥ న) జగద్రసిగిరిలో బట్టాభిషిక్తుఁ డగుటవలన మనకృతిపతియు నాతనికి సమకాలికుఁడు. కావున నితఁడును 16 శతాబ్దము చివరనున్నవాఁడు. కాబట్టి యతనికి దత్తకుమారుఁ డగు కృతికతకా 17 న శతాబ్దము మొదటినాఁడని నిర్ణయింపవలయును. తనదాసగుణము గోదావరితీరభూస్థరేశ్వరులు వర్ణించుకొనఁగా ‘ననుటవలన నీకృతిపతి కృతికతకాను గోదావరిమండలమేలినవారేమోయని భ్రాంతులగుచున్నది. కృతికతకా రాయపూపాలకుమారుడని కవులచరిత్రచెప్పుచున్నది గాని రంగరాజకుమారుఁడుగాని రాయపూపాలకుమారుఁడు కాఁడు. కృతిపతితాతయగు తిమ్మరాజునకు తిరుమలాంబ మూర్తిమాంబ రంగమాంబ లక్ష్మమాంబ కొంఠమాంబ గురవమాంబ యను నార్దురు జీనత్కేశ్రములు కలరనియు నందుఁ దిరుమలారాజు

మారుడు రంగరాజు యు మాతామాంబకుమారుడు నారాయణరాజునియు రంగరాజు కుమారుడగు కృత్తికతాన రంగరాజు సోదరునికుమారుడగు వేంకటరాజును మాతామాంబ కుమారుడగు కృత్తికతి నారాయణరాజు పెంచుకొనెనని వీరికచెప్పుచున్నది.

ఇతని కవిత్వమతిప్రౌఢమై సలక్షణమై నవరసభరితమై వినువారిచెవులకుఁ జవులుగొల్పుచున్నయది. ఇతనికిఁగలయపూర్వస్తుకల్పనాచాతుర్యము మనకవికుటుంబములో నలుగురైదుగురికిఁ దప్ప నెవ్వరికిని లేదని నొక్కిచెప్పవచ్చును. ఒక్కొక్కఁగ నితఁడు నర్పించిన విషయముం జూచిన నితనికి సమదగు కవి లేడనియే తోపించుచుండును. ఇందుఁ గావ్యలక్షణములగు సమస్తవర్ణనలు వర్ణింపఁ బడినవి. ఇంద్రునికఁగఁగిరిపింగళినారనార్యుని కళాపూర్ణోదయమువలె నాటకకైలిగానున్నది. దీనిమూలకఁ ధర్మమార్గదేయపురాణములలోనున్నది. దానికిని దీనికిని గొప్పవిషయములలో వ్యత్యాసముకలదు. ఆంజనుదాలస చచ్చిపోయిన సింహవ శక్తియందును నాగరాజు తిష్ఠముచేసి మదాలసవంటి కన్యకను తనమధ్యభాగమునుండి పుట్టించి మరలఁ గువలయాశువునకీచ్చినట్లున్నది. చచ్చిపోయినదానిని మరలఁబుట్టించునాయను సందేహముచేఁ గాఁబోలు నీకవియట్లు చెప్పక మఱియొకవిధముగా మార్చినాఁడు. ఇత్యాదిభేదములతోన్నవి కలవు. ఈకథవిచిత్రరామాయణములోఁ గూడనున్నది. ఎందెట్లున్నను నీకవికథాకల్పనయందభృతశక్తికలవాఁడు. ఈకథనే నాటకముగా వ్రాయఁబూనినచో వేఱయితి నృత్యముగల్గింప నవసరమేలేదు. తినఁబోవువారికి రుచిఁ జూపింపసేలయని యిందలి యత్యుత్తమనర్థముల కలపద్యముల నింకదావారింప మైతిమి.

ఈగ్రంథమును దంజాపూరు సరస్వతీభాండాగారమునుండి యక్కడి యజ్ఞవారిచే వ్రాయించి తెచ్చుటచేతఁ గొన్ని వ్రాతలేతప్పులును గొన్ని గ్రంథమందలి లుప్తభాగములును గల యొక్కసతీయ మాకుదొరకుటచే దానిననుసరించి యథామతి లుప్తభాగములను వ్రాతలేతప్పులను శతావధానులు తిరుపతివేంకటేశ్వరకవుల సహాయమున బరిష్కరించి మాసరస్వతీ పత్రికయందుఁ బ్రచురించితిమి. బొత్తిగానవరించుటకు వీలులేనివి సవరించిరఁ గవియభిప్రాయమునకు భిన్నముగ నేమోయని విడిచితిమి. ఎవ్వరియొద్దఁగాని మఱియొకసతీయమునో దయయుంచుమాకుఁ బంపినయెడల భేదములు సరస్వతిలోనుండి పునర్ముద్రితములగు స్రుతులలోఁ జేర్చెదము.

ఇది సవరించుటలో నిజముగాఁ గ్రాతగ్రంథము వ్రాయఁదగినంత పరిశ్రమపడితి మనుటకు సందేహములేదు. అట్టిదైనను నెచ్చటనోయున్న దతికష్టముచే సంపాదించినదైనను నుత్కృష్టముగు రసవత్ప్రిబంధమైనను నాస్వయప్రయాసలు మేమేభరించి పాఠకులకుఁ దక్షమనెలకే యిచ్చుచున్నాము.

ఇట్లు, ఆంధ్రభాషాభిమాని,
శ్రీ కొ. రా. వెం. కృష్ణారావు.
సరస్వతీపత్రికాధికారి.

శ్రీ లక్ష్మ.

కృపలయాశ్వచరిత్రము.

[ప్రథమాశ్వాసము.

- శా. శ్రీరాధాధరచింబసంభృత సుధాబృందాతిమాధుర్యగా
ధారీతు ల్ప్రకటించు లీల మురళీధారేయుండై గీతసం
చారంబు లెవ్వరించుకృష్ణుండు దయాసర్వస్వతాగౌరవం
బూర నౌరమునారనాధిపుఁ జిరాయుశ్రీయుతుం జేయుతన్. 1
- సీ. తనమందహాసనూతనకాంతి కాంతకీర్తికలాపములను సంధించుకొనఁగఁ
దనయాస్యపద్మంబు ధవరాగరసర్పరీ పటిమతోడుత మాటపలుకులాడఁ
• దనతనూచీప్తిసంతతులు నాయకమహస్తాంబునకును విందులు ఘటింపఁ
దనయురోజాచలత్వంబు మనోనాథకఠినధైర్యముతోడఁ గలసిమెలఁగ
రాజులఁ దిరస్కరించుచు రమణుఁ డున్న యరదమెక్కిన రుక్మిణీసరసిజాయ
తాక్షి సవరమువారాయణాధిపేంద్రు, శుభదయాపూర్ణవీక్షచేఁ జూచుఁ గాత. 2
- చ. నెలకొనుజూట సౌరతటినినవకైరవిణీనధూటితో
లలితసుధాంశుఁ గూర్చినతలంబునఁ బార్వతీఁ గూడి యబ్ధికిం
గలయికకుంఁటెన ల్నడుపఁగాఁ బనిపూనిన యాశపాలకుం
డలశివుఁ డిచ్చుఁగావుతఁ జిరాయువు నారనభూపమాళికి. 3
- చ. తనతనుకాంతి కాంతజలప్రతిమానగళాగ్రనీలిమం
జెనక వరాంగరోచి నిజచిత్రసుధాస్మితపాండిమంబుఁ జి
క్కనితమి ముద్దుఁబెట్టుకొనఁగాఁ బతికొఁగిట నున్నయదినం
దన సవరంబు నారనజనప్రభు సెప్పుడుఁ బ్రోచుఁ గావుతన్. 4
- సీ. నుడుగులపూఁబోఁడి యడుగులబెడఁగు వీక్షించుచోఁ బదము పఠించుకొనుచు
బలుకుటొయ్యారి గుఱ్ఱకవ గంధపుఁబూత నెంచుచోఁ జర్చనశ్చించుకొనుచు
మాటమిటారి సయ్యాటంపునడ నిరీక్షించుచోఁ గ్రమము గుణించుకొనుచు
మినుకుఁ బ్రోయాలి కింపునఁగీలుజడయల్లఁ జెరువుచోనలజటఁ జెప్పుకొనుచు
వాణిశారీరుచినై భవంబుఁ జూచు, వేళ వర్ణకృమంబు భావించుకొనుచు
నెమ్మి నగుతమ్మిచూలి మాతిమృత్యుపతి, పుత్రునారాయణాధిపుఁ బ్రోచుఁగాత, 5
- శా. వీణాడండచల త్పరోజ్జ్వలవిభ ర్ణెల్లన్నభోద్యురచి

శ్రేణుల్మించుగ గానరక్షి జిగిరించె బూచెనంచున్మదిం
గాణ తృచ్చుగ గఁబాటపాడి పతికి న్సంతోషముంగుర్చునా
నాణీసరజసేత్ర నారనధరావలంగుపం బ్రోవుతన్.

6

మ. కలుగుల్లాయపుతేజికిం భయముమై గాన్పించు నీకానుసా
మ్మలకుం డమ్మని కత్తలనము రయంబు త్రీర రావించి నూ
రెలకుం బర్వనఁ బ్రోవువానిఁగని గౌరీకాంతసారెం గిలా
కిలనవ్వ న్ముద మొందు దంతిముఖునిం గీతికొంచితకొంచెదన్.

7

సీ. అలకురువ్రజనాథు నవఁగఁద్రొక్కు నటంచు నలకురువ్రజనాథు నవఁగఁద్రొక్కు
నైంధవాక్రమణ నైశ్చల్యమొందు నటంచు నైంధవాక్రమణ నైశ్చల్య మొందె
మించి యక్షబలంబడించి పేర్చు నటంచు మించియక్షబలం బడంచి పేర్చె
ద్రోణగురుత్వంబు తొడరితాల్పునటంచు ద్రోణగురుత్వంబు తొడరితాల్పు
భావిసోదరభీమసంభావ్యకార్య, మెల్ల నీరీతిసేటిగించె నెవ్వఁ డట్టి
రామపాదారవిందమరందబృంద, చంచరికాత్ము హేనుమంతు సన్నుతంతు.

8

సీ. ప్రతివాదిమద్యనిర్మథనకర్మకమైర బాణసౌఖ్యంబుఁ బ్రస్తుతించి
ఘనకబ్దసాంగత్యజనితాత్మధికమోదగరిమఁ గన్న మయూరసరణి నెన్ని
మాలతీమధనమహిమఁ బూజితమైన భవభూతి మార్గంబుఁ బరిగణించి
సారనవార్థపోషణఘరీణంబైన భారవి యుదితవిభ్రమముఁ బొగడి
వెండియును గాళిదాసాది విబుధనరులఁ, దలఁచి యుష్మత్కపిత్వ సంపర్భ గౌర
వార్థ్యహంఖులు దాతుమహ్నఘ యటంచు, వాడికృపఁగాంతుఁ గవితాదివైభవంబు,
క. న్నయభట్టన్నను నె, జ్జిన్నను దిక్కన్నసోమయాజిని శ్రీనా
థున్నాచనసోమనిమది, నెన్నురు నాంధ్రప్రబంధహేలనిధులన్.

10

కా. విగ్రసిగ్నవగంధ మంధకపురోవిఘ్నేవధూక్రీడ పం
గుగ్రామణ్యతిహారసంస్థితసురక్షోణీధరేంద్రంబు వృ
ద్ధాగ్రకాయ గదా మదాచరితకావ్యం బెర దవైవయషీ
వృగ్రాసత్కవికోటి యెన్న నది యూహల్పేయఁగానేర్చునే.

11

మ. ఒకచో శబ్దఙ్గుంధనంబు లొకచోయక్షిక్రియాగౌరవం
బొకచో నచ్చుతజాతివాతక లొకచో న్నజ్జ్వంభితత్ప్రస
ప్రకరంబుం గనపించిన నృదికిసంభావింప న్నన్యంబుగా
కకటా యేమియులేని కప్పు మది యాహ్లాసంబు గావించునే.

12

4. అని యిష్టదేవతౌ నమస్కారంబును సుకవిపురస్కారంబును గుకవితరస్కారంబు
నుంగావించి బహువిధకథావిచిత్రంబగు కువలయాశ్వచరిత్రంబనుకావ్యంబు సరస
జనసేవ్యంబుగా రచియింప నూహించి యేతత్కృతినాయకత్వంబునకుం దగువాఁ
డెవ్వఁడోయని విచారించి.

13

5. అలనారాయణధరణీ, తలనాయకమణికి నిచ్చెనఁ బ్రబంధంబున్

గలదేమేదిని భేదము, తలఁపంగా నీతఁడనఁగ దైవమనంగన్.

14

6. అని నిశ్చయించియున్న సమయంబున.

15

7. ఏనవ్యగుణహారి దాసవారియవక్రచక్రసౌఖ్యకరప్రసక్తిఁగాంచు

నేవైరిహరహేతి భావరీతి యమూల్యకళ్యాణధరధర్మగరిమఁ గాంచు

నేజగన్నుతిశాలి యాజికేళిఁ బ్రచండపరదండమహతి యక్షప్రాధిఁ గాంచు

నేరమృతరక్తి ర్తి మారమూర్తి యవేలక మలాంబికామోదఘటనఁ గాంచు

నతఁడు వయఖండుభానసప్తాంగహరణ, కరణకారణరణరణద్వంటికాని

కాయవేదండముఖైస్సైక్ లితవిజయ, శాలి నారాయణక్షమాపాలమాళి.

16

8. వెండియుఁ దాండవఖేలనోద్దండ ఖండపరశుజటామండలాగ్రహిండమాన పుండరీక
గంగాడిండీరపాండరాఖండరుచికాండకీర్తినిష్కందచంద్రికాచక్రీకృతదుర్వక్రవిక్రమ
పరిపంధిరాజన్యస్సైన్యండును సర్వసర్వసహాధూర్వహతానిరాకృతకమతపరిబృథకా
కోదరలోకాధిప దిశాస్త్రంబేరమమూర్త్యన్యండును కరుణారవిందచరణామణీపరిణీ
త పరీరంభణోజ్జ్వలంభణాలోకుండును బ్రచండమండలాగ్రవిదార్యమాణరిపుమండలా
ఖండలకరణీయభావిరంభాసంభోగాంత రాయభయావలనలకూబరానీతనవనిధిబోధవి
ధాయక నానానస్తువిస్తారనిస్తులస్త వనీయమణీరమణీయమందిరాలిందుండును రాజ
కార్యవిరోధిరిపు రాజశిరోధిఖండనోద్దండ తదీయదుర్గగ్రహణ విచక్షణనిజనియు
క్త సేనాభిరాముండును సింఘుగోవిందధవళాంగభీముండును బ్రతిక్షణప్రకల్పితదా
సధారాధునీమానావనోదనసాంత్యవాదనప్రవీణతదీయవేణికాసమాహతపారావారవి
గళితనిజాశ్రయపరాయణతద్దాంభీర్యఘర్మ్యండును హేమకరగండాంకవర్మ్యండును
క్రీరంగరాజగుమారవీరవేంకటక్రీశ్రేరాయ భుజాబలసహాయబహువిధోపాయధుర్బలం
డును జంచలలోచనామనోవంచనాపంచబాణుండును గాశ్యపగోత్రీపవిత్రుండును
జిత్రీచరిత్రుండును దిమ్మనరపాలగర్భరత్నాకరరాకాచంద్రుండునునగు నారాయణ.
ధరాదేవుం డొకానొకశుభవాసరంబున సుధాకరశిలావేదికాసరోవంబులకుఁ జెం
దొగలపొందుఁ గలయ నొందించు నమందకుడ్పభాగపద్మరాగప్రతిబింబంబులకుఁ

నాఁటఁజేటిదాఁటులనీటఁ నాటిఁచు వలభికానీలజాలంబుల నీడలకుం దోడుపడు
సాంత్రాణిఘాపపుంజంబు లనుచీఁకటికై యుదయించు మంచురాయని లేకలహో
కలందగు మగతాతిబోదియలం జెలంగి ముంగల నాడు కీలుబొమ్మలతోలాటంబు
రొదలకును గినకివోవఁగూయు తోయిలలయారజంబులకును నొండొరులమొగంబు
లు చూచికొను నూడిగంపుఁ జేడియల మందహాసరుచికందంబులకు విందులు గావిం
చు ముక్తామయస్తంభంబులందగు తమయాకారంబులం గనుంగొని తోడినియోగుల
ని రాజకార్యంబు లడుగునానాదిగంతరానేకవజీరామాత్యులం బిలుచు సావిదల్ల
సాహాసినానంబులకుఁ బ్రోదిగావించు పండిజనంబుల కైవారంబుల నడుమ విసంబ
డు నంగనాంగీకృతసంగీతంబులగు నానందబాష్పబిందునందోహంబుఁ జందించుచుం
దంబునఁ దొరఁగు వితాసీకృత వివిధరసవినరరసప్రసారంబునం బొసంగు నా
స్థానంబున మణిమయాసనంబున సుఖాసీనుండై నిండోలగం బుండునమయంబున.

క. వినయమున నేనుగదియం, జని యేతత్కువలయాశ్వచరితంబు ముదం
బున మీకు నంకితముగా, నొనరించె ననిన హస్త యజుక్తుం డగుచున్. 18

ప. ప్రసాదముదస్మితకటాక్షంబుల నిరిక్షించినఁ దదియొంగికారం దెజింగి స్రవంధని
బంధనోత్సాహబంధుకుండనై తన్మృఖాలంకారంబుగాఁ గృతిపతివంశావతారం బ
భివర్ణించెద. 19

సీ. నెలఁతల నెఱుముద్దునెమ్మొవ్వినీటుదార్కొన్నవానికి జోడుతోడె యనుచు
జవరాంధ్రజిగుబ్బజగపోల్కిఁ జనుపిట్టకవలకెల్లను జెల్మికాఁ డటంచు
లేమగుంపుల లివలివలాడు లేఁగొనునంటివోటికి నెలవరి యటంచుఁ
గలికిమిన్నలకల్పికంటికో పెనయు మెచ్చులకొవ్వికి మేలిచుట్టమనుచు
నెంచి ఛాయాశుభాంగి యేయియని మాలి, నిండువేడుకఁ దలఁబ్రాలు నించి వెలసె
నతఁడు కనకాద్రివలనాపయూణినిపుణ, సైంధవుం డెన్నఁదగు లోకబాంధవుండు.

క. ఆతనికులమున దశరథ, నేత దగు స్వరధిపరిధినిఖిలమహీర
తాతత్పరుఁ డాతనికి, స్వితాశాతోదరీమణీపతివొడమెక్. 21

శా. ఆరామాధిపమాళికిం దశముఖాఖ్యుగ్రాన దంభోళిక్తి
బారావారసఠీసమావృతకటి భారోజ్వలద్ధావళి
ధారంధర్యంధీసృపార్యనమదోస్తంభప్రతాపప్రభా
శ్రీరాజద్రికుం డొనుకుండు జనియించె బ్రాభవోపేతుండై. 22

గీ. అకుశని యశ్వయమున బాహాసహాయ, శౌర్యగాంగేయ వైరరాజన్యగేయ

బలులు పెక్కుండ్రు నృపతులు వెలసిరందు, వినుతివహించె గోవింజనవిధండు
క. వెలయుం దత్తుంతుడై యతి; బలభృతియై తిమ్మధరణిపతి వైరిసతి
కలితాంజనబాష్పరుద్రీ, హలహలికాంజనధరీకృతాఖిల గిరియై. 24

సీ. విడు పైటచెఱుగు నేవెఱుగు గాయము మాననిమ్మని ఛాయ యెంతే వేడ
నన్వినుల్పుండులకై ద్రోణగిరికి నిచ్చులు బోవుకతన వేసరుకొనంగ
నిరుపద్రవముగామి నిలువరాదని రమాపతి వేఱపాలెంపుర బట్టు వెడక
నాయయ్యకిదియపాటాయంచు నలసింహికాతనూధపుర డొడుకుఁబికినఁగఁ
జేలగి తొగకొమ్మమొగ మింత చేసికొనఁ గఁ దిమ్మనృపశౌరి దినదినోద్భిన్నవైరి
వారబహువార భేదనవర్ణమాన, మైనరవిమేనిపెనుగండి మానదయ్యె. 25

క. ఆరసికమాళి మధుఁగు, మారుండు శరజాతవృత్తి మనియె న్గనియెం
దారకగర్వనివాచక, సారకనత్మీతిక్ లక్ష్మజనపతిధరణిక్. 26

సీ. అర్కవంశమువారమని దుర్జివారులై గుడిసెకై జిల్లెడు గొట్టఁబోరు
హరిభక్తిగలవారమనుచు సన్నద్ధులై వేటకై సింగంబు వేటఁబోరు
కడువిరక్తులమంచుఁ దడవిండ్లు గైకొని యేచి పుల్లలమీద నేయఁబోరు
భార్గవగోత్రసంభవులమంచుఁ దలంచి గట్టులపైదరుల్ మెట్టఁబోరు
సంగరాంగణసంగతశౌర్యదైర్వ్య, ధుర్యులక్ష్మమహీపాలవర్తధాటి
కాపలాయితమత్త ప్రతిపఘాపు, లడవిలోఁ బాతకాఁపులై యలరునపుడు. 27

గీ. అమృతహైశ్వర్యసంపన్నుఁ డంబకాగ్ర, చంచలీకృతదుర్మనోజాతుఁ డగుచుఁ
గలితమైన సదానందకారి గరిమఁ, దనరు తిరుమలదేవి నుద్వాహమయ్యె. 28

గీ. ఆ తిరుమలాంబయందు లక్ష్మావనీశుఁ, డతులరవితేజఁ దిష్ఠఘోషతి విడొజ్జ
లక్ష్మనృపవర్యుఁ దిమ్మవెలూసధుర్యుఁ, గృష్ణనృపచంద్రు నారాయణేంద్రుఁగనియె.

క. వారలలోపలఁ దిష్ఠధ, రారమణుండువెలయు రాజరాజనఁగఁగృహీ
దారుండు లభికవచ, స్ఫూరగుణాపార్థవైరిబాణక్షతియై. 30

సీ. పద్మము లైనిండఁ బర్వనసుగురువంచుఁ దలయూఁపఁదొడఁగ వేదండపాళి
కమలమత్త్రేవలఁ గదియ పెల్వెలవాటి కాలూఁదలేఁ డయ్యెవ్యాళభర్త
యజ్ఞరేఖాప్తిపై నమర నిద్దురమాని నిలిచినచో నిల్చెఁ గులధరాళి
వనజాతములచాయ దనరికంపనమొంద రోహిణ్యముమఁ జెందెఁ గోమహాళి
తమ్ముఁ బెడవాని వసుధాసుధాకరాస్య, క్రొత్తవలపంటి ననవంటి కొమరుపంటి
నీటుకాఁడైన యలతిష్ఠనృపతిఁజేర, విరహగరిమంబు తమయందు పేలుకొనఁగ. 31

- చి. అతఁడనునప్పుడు డైసుగుజాధ్యుఁడు లక్కవిభండు తోడుగా
నతులితుహిందుఖానుని బలావళి గ్రంథ నిలింపు లింపున
వ్యతత లతాంతవర్ష మొదవించుట మించు వరించినెంచి స
మృతి జయలక్ష్మినించు నవమాక్షికపుం దలఁబ్రాలుకైవడిక. 32
- సీ. నలుపుఁగన్తురిగీటునానుంబుఁదుడిచి యేతెంచినఁగాని సంధించునుచు
నిడువము త్రేపుటొంటు సడలించుకొని చెవుల్పూడవైచినఁగాని చూడవనుచుఁ
గమనీయమణిఁరీటుముడించి మైతాళిపాగ చుట్టి నఁగాని పలుకమనుచు
దంభోళివిడిచి క్రొందరుకు సింగిణివిండ్లు చేకొన్నఁగాని హర్షింపమనుచు
జిహ్వాతోమాటలాడ హేజీబు ననుతు, రౌర తిప్పనృపాలబాహుసినిహతు
లై నయలహించుఖాననేనాధిపతులు, నిండి సురపట్టనముచెంత దండు విడిసి. 33
- గీ. తిప్పనరపాలకరవాల దీర్ఘయవన, ముప్పిహతి రంభ నెడసి సమ్ముఖముంజేసు
తనయుఁగని రాజరాజు సంతసముఁజెందు, చురక గ్రుద్దను బసకవచ్చెర యటంచు.
- క. బిసరుహనయనావిసర, ప్రసవకలంబకుఁ డతండు పరితోషితవి
ప్రసతీకదంబ నానన, హసితైందవబింబ గోనమాంబ వరించెన్. 35
- క. ఆ తిప్పనృపతి తోనాం, బాతామరసాక్షియందు బాంధవరక్షా
ఖ్యాతుని దిమ్మధరాధిపు, నాతతగుణకలితు వేంకటాధిపుఁ గనియెన్. 36
- ఉ. వారలలో శతాశిష్టపవారకతోరక్షతారధారణో
దారమహామహీతల విధాయకకుంకుమసత్కురంగ నా
భీరసరేఖికాకృతి గభీరభుజంగమ భోగబాహుచు
ర్వాచుని దిమ్మఘోషరునిఁ బ్రస్తుతిసేయవశంబె యేరికిన్. 37
- సీ. పరకాంతసంగతిఁ బరఁగుహర్షస్వామి యబ్రమే బహుళజడాశి యగుట
రాజభామావాష్టిఁ బ్రబలు ఘోధరపాళి యరుదె గతశ్రవణాగ్రమగుట
సద్విజననితల సక్తిగాంచినపోత్రి వింతయే వెలివేయు విధులఁగుట
కుండలీశ్వరసుచ్చక్రులఁ బొందుకరిరాజపటలిభారమె యధఃపాతియగుట
యనుచు ఘోదేవి తిమ్మఘోషాగ్రగణ్య, బాహువంధుండి యుసపరిబాగుమీఱ
గరువమునఁ బల్కు నిఖిలలోకప్రతాన, కార్యపరిశంకితత్త్వీర్తికాంతతోడ. 38
- సీ. చనపు తానని వచ్చినను లేవ కలమంజుఘోషమోచేకొద్దిఁగొట్టువడియెఁ
గొనగోఱఁ జెక్కిలిఁజెనకి ఘృనికాదేవి దేశీయంపుఁ దిట్టువడియెఁ
బుక్కిటి విడమీయఁ బోయి తిలోత్తమావనజలోచన ముచ్చెవాట్లుపడియెఁ

చొలయల్కఁ బాటునుఁ జూపులఁ జూచి యూర్వశీబిబ్బోకనతి చాకుజేట్లుఁడియొఁ
దిమ్మనరపాలు చికిలిదోడుమ్మిదారి, బలిమిఁ దెగటారి సురపురప్రాంగణమున
సరలెడు కటారిరాహుత్తవరులచేతఁ, గీడుచేయఁజే మడియలతోడిచెలివి. 39

సీ. అమరనాయకుమీఁది యాసయటుండఁగా బాదుషాపై యాసపల్లవింపఁచె
బొసఁగినఘనవిభంబులవా రటుండఁగా దురువరంబులవారి మురువుహెచ్చె
లలితంపురుద్రీవీణలవా రటుండఁగా మజీరఖాబులవారిమాటహెచ్చె
హృద్యోత్సనంబు లనేకంబులుండఁగాఁ గానిపనులదండుగలు సెలంగె
నట్టిహితుపేరు లవియెన్నియైననుండఁ, ప్రాథకర్తాపశబ్దంబు రూఢికెక్కఁ
దిమ్మనృపఖడ్గధారావిదీర్ఘమత్త, ఖానపుంగవసాంగత్యగరిమ దివిని. 40

సీ. నికరంబుఁ పాపోసులకుఁమ్రొమ్మక్కునునుచు దేవేంద్రనందను బట్టి యొచ్చిరనుచుఁ
• జేస్తలుమాని దేయము ల్విఁపించు మంచుఁ దుంబురు నడ్డగించి రనుచు
సారాయికొపెర గంజాపాడులైమ్మంచు నంగడుల్వడిఁ గొల్లలాడిరనుచు
లాయంబులొక బన్గొలిపి రమ్మంచు హరిణితోఁ గడునెగ్గలాడి రనుచు
దిమ్మనృపహతయవను లొందించుటాటి, నమరపురిఁ జేరవెళుచు దిశాధిపతుల
కెఱుంగఁజేయంగ నచ్చటి కిచ్చటికిని, నారదుం డాసుఁగ్రోవిచందమునఁ దిరుగు.

గీ. అతఁడు తిర్రలదేవి మూర్త్యుంబ రంగ, మాంబ లత్నాంబ కొండమాహరిణయన
గురవమాంబను నిజబంధుకోటులెంచి, వరలువేడుకుతోడ నుద్వాహమయ్యె. 42

సీ. భర్తవినాయకప్రాథసంగతిఁ జెందఁ దాఁగల్గినగలసంతసముఁ జెందుఁ
బలిద్విజరాజాగ్రపాద మోహలఁ దాల్చు దామహిభృత్పాతతి భజించు
విభుఁడు సుధర్మాభివృద్ధిఁ బెంపువహింప, దాసురామోహసంఘాన మొందు
వరుఁడు ప్రాభాకరవ్యాలోలరతిఁ గాంచఁ దాను జంద్రాలోక మూని చెలఁగు
ననుచు హరిజాయ హరురామ నమరనాథు, కొమ్మనంబుజభవుచుద్గుగుమ్మఁ దెఱి
కాంతునకు నానుకూల్యసంఘటన యొసఁగు, ధీరసగ్గుణనికురుబతిర్రలాంబ. 43

సీ. వరుని సదా గదాకరుని జేయుటెకాని యిందిరాజులజాక్షి కేదికొదవ
చెలువుచే మరుమాట చెల్లించుటయెకాని హిమశైలతనజాత కేమికొదవ
నాథునిజాన్యమొందఁగఁజేయుటేకాని యిలజహ్నునందన కేమికొదవ
కాంతునిగోత్రారిఁగాఁ జేయుటేకాని యింద్రుపట్టపురాణి కేమికొదవ
తరచు గావింపరానె యీతరలయన, తోడ వారలననుచు బంధువులు నలుక
విభున కత్యంతభాగ్యంబు వెలయఁ జేయు, కీర్తితగుణావలంబు యామూర్తిహంబు.

వ. అనుంధరవీర్యుడగు తిమ్మకృపకంఠీరవుండు తిరుమలాంబయందు గంభీరభేరిమహా
రాషనిర్దలిత కకుష్పటలవిశాలుం డగు తిప్పనృపాలుని రణరంగసంగతజయరమాధు
ర్యుం డగురంగరాయస్వపర్యుని సుష్ణకరతేజం డగుకృష్ణధరాబిడౌజుని గనియె
మూర్తిమాంబయందుఁ గల్గెటకాధీశ్వరదయాసాంధ్రుం డగు నారాయణవసుంధ
రాదేవేంద్రునిం బైవరంగమాంబయందు ననుంధవితరణశాలియగు రఘునాథసరనా
థమాళిని లక్ష్మ్యాంబయందు నౌదాద్యనిస్తదుండగు రామపుత్రుచంచుని గొంఢమాం
బయందు ధర్మచర్యాదిలీపుండగు గోవిందభూపుని గురవమాంబయందు శౌర్యకార్య
క్షుండగు తిమ్మధరాధ్యక్షునింగాంచె వారలలోఁ దిప్పనృపాలు శౌర్యంబెట్టివనిన.

సీ. తనయిల్లు విడిచినేయఁటంచుఁ జలపట్టు కొడుకు చేతులు పట్టుకొనఁగవలసె
తనరంధ్ర వారికీయఁటంచు వాదించు కొబేరికుడుగర గప్పనలసె
సులుపకై యాగ్రమాకులచెంతకును దానె చని యిప్పు డాదు కొంఠవఁగవలసె
దెల్లయేసక నన్నుఁ దెమ్మందురోవార లని మూలదెసదాఁ చుకొనఁగవలసె
సౌర తిప్పనృపాలబాహుసింధార, నవనివిడనాడి తొమ్ముగాయముల వచ్చు
కడిదివగఱకు సుచితము ల్నుడపుహరికిఁ, జూలుననిపించె నమరరాజత్వగరిమ. 46

క. అలతిప్పధరాపాలున, కలఘుకృపాళునకు ననుజుడై కాహళికా
కలితద్వనిహలహళికా, చలచరి శ్రీరంగరాయజనపతి వెలయున్ 47

క. మానకథానిధి యా ధర, టీనాయకమాళి యరుల నిర్దురపుచ్చుక
మానక మృడకరడమరుస, మానకభటపటలపటపటార్చటిపటిమన్. 48

సీ. తనకుఁ గూఁతు నొసంగి తనరిన దత్తుం డిష్టార్థభంగముఁ జెందియవలఁ దిగుఁ
జనకుననంతపద్యారూఢి యొసంగిన చతురాస్యుఁ డెపుడు విచార మంచ
దనపైఁ బదం బమర్చిన పురుషోత్తముం డెందు నిరాకృతిఁ జెంది నిలువఁ
దనకు సత్కృతిపతిత్వం బిడిన బుధేంద్రుఁ డాశానువృత్తి నిత్యంబు మెలఁగ
వెలయు టిది యెల్ల యేదానవిధముటంచుఁ, జంప్రసీరదశివకర్ణ సరణిఁగేరి
సుకవివర్యుల కఖిలార్థనికర మిచ్చుఁ, బ్రకటగుణుఁ డైన శీరంగ రాయనృపతి. 49

క. ఆతనితమ్ముండుకృష్ణధ, రాతలనాయకుండు వెలయురంభావైరి
వ్రాతమకరాంకకేళి, దూతీకృతహేతిలలితదోరర్థభుండై. 50

క. మూర్తిమాంబాతనూజునతీర్తిసీయ, భవ్యరవితేజనిబిడవై భవవిడౌజు
నతులలేఖాతిచంద్రునినారాయణేంద్రుఁ, బ్రకటగుణసాంద్రునిసన్నతింపఁగఁ వరంబె.

సీ. బహువర్షములుగన్న పాశోధిస్వామి నవ్యలావణ్యవర్ణనముఁ గనియె

సగరస్పతి¹ సెసంగుజహ్ను మానితనూజ యమృతప్రవాహవిఖ్యాతీం గసియె
సరవదిగ్బహులాస్య మరయనికావేరి రంగస్థలాభినర్తనముం గనియె
గడు సుగ్రగతి యెటుంగనినర్మదానది సోమోష్ణవాదివిక్రతులు గనియె
నేకుమారుని పట్టాభిషేకసమయ, మందు నిజవారి యొసంగుభాగ్యముచ నట్టి
వీరవేంకటరాయభూవిభునికరుణ, నెలమిం బాలించె నిల నారణ్యేవ్వరుండు. 52

నీ. అఖిలంబునకుం బ్రపంచాంగంబుం దెలిపి సత్రములపా లగఁపొత్తిరాజుం దెగడి
కలభారతస్ఫూర్తిం దెలియంగఁజేసి దానములు చేకొను నాగసమితిం దెగడి
పండ్లు గన్నట్టంగఁ బనసఁ జూపుచు ముష్టిం వైకొను కులధరాగ్రణులం దెగడి
కొముదీరుచి దెల్పి కడునాదిభిక్షుకాధరణాఖ్యం గనుఘోషప్రభునిం దెగడి
వచ్చి చేరిన ధారుణీవనజముఖికి, నీరదులవేరి వెలిజరీచీర లిచ్చి
నెనరుతో గంధ మొసంగి మన్నించునాతఁ, డధివమాత్రుండు నారాయణాధి నేత. 53

గీ. అట్లు పెదరంగమాంబామృగాయతాక్షి, తనయుం డైనట్టిరఘునాథధరణి విభుండు
తరణినిభుండు ప్రతాపసంతతులవలన, నంచు బుధలోకమెల్ల వర్ణింప మించు. 54

గీ. అల్ల శ్రీరంగరాయ ధరాధి నేత, దేవతాభక్తినికురుంబఁ దిమ్యమాంబ
వరసరోవరకాదంబుం దిరుమలాంబుం, దనకు దేవేరులై ముదం బెనయ పెలసె. 55

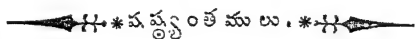
మ. అతఁ డాతిమృదుయందు వేంకటనృపావ్యత్యున్ రిపుక్షేత్రణో "దీర్ఘత్వానవరంబువెన్
ధతు రంగాధిపుఁ దిర్వలాంబవలనన్ ధర్మాత్ము గోపాలు స పాదానందవిప్రసన్ను
న్నతకీర్తిం జిననారనాఖ్యుండగు నన్నుం గస్తురీందున్ సనుం గ్రహింపి విప్రసన్ను
చితకీర్తి న్రఘునాథుం దిమ్యవిభుం గాంచె నృజ్ఞనాధారులన్. శ్రీరంగరాయలజ్ఞాపిక
శ.నా. 5000
56

గీ. అతని యనుజన్ముం డైనకృష్ణావనీంద్రుం, డెలమి రుక్మాంబ వలన నహీనగుణుల
రంగస్పృహ సాంద్రతరదయారామచంద్రు, వేంకటపతీంగ్రు వేంకటవిభునిం గసియె.

మ. అలతిమ్మాధిపు నారనేంద్రుండు దయాధారుండు నన్నుం జయో
జ్వయం గృష్ణాధిపుపుత్రు వేంకటపతిత్మాకాంతచంద్రున్ గుమా
రులుగాఁ దైకొని ప్రోచెఁ గాన నతఁడే రూపింపఁగాఁ దల్లిపం
డ్రులు దైవంబును నయ్యె నిర్దళకు నెంచు స్సందియం బేటికిన్. 58

నీ. చలపత్మినా వైరిజనపాలకుల ఔక్కముక్కాడనీయక యుక్కుడంచుం
బూనెనా యరిధరాభుజుల సంతోకలహంబు గల్పించి పాయంగఁ జేయు
నెంచెనా పరిపంధివృద్ధివీపతుల దాడివెదలించి తనవెంటవెంటఁ ద్రిష్వం
శులంచెనారిపుగాజిం చనహ జారంబునఁ బడిగావులై తవఁబడఁ గఁజేయు

- నితనతోడుత వైర మీదేజి దనుచు, సకలధరణీశు లెపుడు నిచ్చుక మొనర్ప
పిరవేంకటరాయభూషణునికరుణ, బరంగు నారాయణతూమపాలవరుడు. 59
- నీ. తనమాటకాంచికా తంజాపురీమధురాధినాథులకు నెయ్యింబునెణుప
దనచీటి గోలకొండనరేంద్రముఖరాధవపద్మబంధు లొదల ధరింప
దనకీర్తి మట్లనంతస్వపాలముఖ్య గోత్రామరేంద్రులు గొనియాడికొనంగ
దనదానగుణము గోదావరీతీరభూనిర్జలేశ్వరులు వర్ణించుకొనంగ
వెలయు వేదండగంపనిర్దళదనర్థ, శేమదధారాధునీ నాధకుముదబంధు
కార్యకృష్ణిండిమారావధుర్నైస్య, డతెడు ప్రభుమాత్రుడే నారనాధినేత. 60

- క. ఏనువిధవసుధాసం, భావిత బహుధాకథాభాసీరధికిన్
గ్లావధికశిశిరనిజవీ, క్షౌవధికార్పణ్యబుధమహా సేవధికిన్. 61
- క. స్ఫుటభాటీభటకోటి, చటులాటికనమాతారిజనపతికి శచీ
విటగోతోత్కటమితో, డ్భటచితోజ్జ్వంభితపృథానద్యుతికిన్. 62
- క. మణినాగనగరకాంతున, కణమధ్యాజమనోజయంతునకు గుడ్డు
ద్రణగణితరామణీయక, మణిఘృణిఫణితాతిమంజునికాంతునకున్. 63
- క. విస్మయరబహువిధవైభవ, హసితేంద్రున కనితకేతనాలోకనమా
లీసముత్తరీస్తారిధరా, పసమాహావనచలత్పుపాసాంధ్రునకున్. 64
- క. పీఠారివారవారణ, వారణస్పటికింగవీంద్రనర్థిరవిద్యా
పారగతాదిమఘణికి, న్నారాయణధరణీయుపతినాయకమణికిన్. 65
- ప. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నాయెనర్పంబూనిన కువలయాశ్వచరిత్రంబునకుం
గథాక్రమం బెట్టిచనిన. 66
- ఉ. క్రీమమీలింబు భారతవిశేషకథావిధము నివహంగమ
గ్రామణు లేర్పకం బలుకఁగా విని భావనిరూఢహర్షుడై
జైమిని యాబుతుద్వజాని చందము లందము లయ్యె డెప్పుర
య్యామతి యాతడే కువలయాశ్వఁ డనంగఁ బ్రసిద్ధిగాంచుటల్. 67
- క. అనినన్విరి జైమినిముం, గనుంగొని విహంగంబు లతనికత యిట్లనుచు
నిన్విరిపించె సుధారసగుం, భన గంభీరాతిజ్ఞంభమాణమృమాక్తిన్. 68
- క. కీకరమై నానావిభ, వాకరమై యగ్రిమంబితాంబులహం
ధ్యాకేతనాతిఘరమై, సాకేతపురీవరంబు సన్నతికత్కున్. 69

సీ, పాకారశశికాంతప జ్జీకాంతులు చుట్టు నూలిపోగులచాలు లీలఁగాంచ
విడికెంపుగుంపుఁ జెక్కడపుఁ జొక్కపుఁ గోటకొమ్మలు జోతులయెమ్మె దాల్చు
నవరత్న మయనూర్చు వివిధవీధీరాజి యమరికప్రాలుసోయగము చెందఁ
బైడికుండల నేరుపడినముత్యపుమేడ లైరేనికడవలయందమొంద
జయరమాసతి తత్సర్వేశ్వరవివాహ, గరిమ నాలవనాఁడునాకబలి చల్లఁ
దమఃసుహిమ మింటినంటు భక్తంబులనఁగ, సౌగంధఁగనఁజాలుఁగడురేలుచుక్కచాలు.

చ, దళములచాలు మిద్దియలతండముమేలు విచిత్రప్రతము
లైల్లఁగెడి తీటు నీరములు చెందినసౌరును గాక రాజారా
కల విలసిల్లునంచుఁ బురకంజముఁ జేరె రమావధూటి త
జ్జలజగృహంబులం దలిమిపంబున లక్కను ముద్రవెట్టుచున్.

71

ఉ, కోటకు నస్థిభార మొనగూర్చు తఱింబలియిచ్చు సేమపుం
జీటులు కొమ్మ దీర్చునెడ శిల్పకు లంతికవర్తి సత్యలో
కాటనతత్పితామహుని హస్తముఁ జేర్చుదు రాతఁ డాత్మ నై
శాటవిరోధిఁ గన్నఁ గొదవంచుఁ గటారి యొంబం దగుల్లఁగన్.

72

చ, కలిగిననేమి జాణలు జగంబున నంబుధినాథువంటిజా
ణలు గలరే యడెట్టులనినం దనలో మణులెల్లఁ బౌరరా
జులు జవరాండ్రకుం జికిలిసామ్రాటునేయ నగడ్డపేర వా
రలజలభేలనత్తుంటితరత్నములం గిలుబాడు నిచ్చులున్.

73

ఉ, అంబుధి మేదినివసనమై కనుపట్టుటఁ గట్టిపెట్టి ని
క్కంబుగఁ గోటచుట్టుఁ బరిఘాకృతి నుండుట యేమి యంచునెం
చం బనిలేదు మందరరసాధ్రీసమాంబు విహారితత్పరీ
శంబరలోచనాజనకుచక్షుతి సారదిపృథ్వునై సుమీ.

74

చ, అగణితకేళిఁ బోల్చిజవరాలిగము ల్వునపాళి నాడఁగా
నగడితఁ డేలి యోలినురగాళికచాళి తదీయవేణి సో
యగములు బాళి మృచ్చిలి వయాళిగ నెమ్మిగయాళి జాడమై
డిగుననుజాలిఁ గ్రమ్మటి వడిం జను గూఢపదత్వసంపదన్.

75

చ, పురిఁ బరిఘోరగీనికరము ల్జలనూత్రిమువెంట సౌధమం
దిరములఁ జొచ్చి యందుఁ దరుణీతనుగంధము కాళిసంకల్పై
నెరయఁగ నిల్చి కేకరమణీవిహృతు ల్మెడవట్టిద్రోబ్బగా

- నరిగి తమియ సూతిఁ గొనియాడునిజాపులు మూఁగి యూకొనన్. 76
- మః పశుకు స్నేహలమిఁది చేడియల చేతల్లేటమిన్నేటిలోఁ
గలయం గానఁబడం దదంబువిహరద్గంధర్వు లీక్షింపఁ ద
ల్లలన దిగ్గొని యడ్డపున్నుడుపు లేలామాడఁగా నంచు వా
రలమాపుల్మరలింతు రల్లన మిటారంపున్నునుంబల్కులన్. 77
- సీ. కార్యత్వరాగతాగతసౌరకులవారకాంతలు చేదివ్వె సంతరింపఁ
బూర్వాభిసారసంభోగానురాగతారావధూమణి చంద్రురాకఁ గోరఁ
గేలిలాలసమరుద్బాలికాపాలిక ల్గుడఁగి చీఁకటిమొట్టి కాయలాడ
మనునదాజ్ఞాలంఘనఘనజాంఘికభటోత్కరములు కాణాచిగా రమింపఁ
దనరువనరుహనాభనూతనరుచిప్ర, చండపురనీలజాలక సాధయూధ
కాంతిసంతానమంతరధ్యాంతరోహ, వీక్షిసురపట్టనాధ్యాంతరోధి యగుచు. 78
- తా. ఈశానీలపుమేడల స్ఫుభవిధాయిస్వర్ణపాంచాలికా
క్షేతుల్లేలగు పాండురాజభవభక్తిన్మించియు న్నొరభా
నాలోక్ష్యేలఁగిలీముఖప్రథల భాస్వన్నందనాలింగనే
చ్చాలభిం దగి యక్షయాంతుకతతి న్సంధించుచుం దత్పురిన్. 79
- గీ. రవిరథతుంగములు నిబ్బరముగ వచ్చి, హర్ష్యముల నెచ్చి వేసవి నచటిముద్దు
గుమ్మ లచ్చపుఁ జిమ్మనగ్రోవినీట, నురుంగుఁ గడుగఁ బక్షికౌంతి దొఁగి యరుగు
సీ. సకలాగమస్మాతికా జరియించుభూసురు ల్పనసలు కొన్ని యేర్పూచు టరుదె
యనుపమధైర్యశౌర్యారూఢి గలనృపుల్ ఘనచక్రవైభవం బెనయు టరుదె
రాజరాజప్రాధిరహిగల్గు కోమటు ల్వరవైభవంబున వరలు టరుదె
కువలయ ప్రఖ్యాతిఁ గొమరొందు శూద్రులు ద్విజరాజభక్తి భావించు టరుదె
యనఁగ సుమనఃపరీవృత్తి చే నతిశయిల్లి, యచ్యుతస్థితిఁ జెంది కర్ణాతినహ్య
సరణి గణనకు నెక్కుచు సరసులందు, వెలసి సన్నుతిగాంతు రవ్వీటియందు. 81
- సీ. పట్టపుఁజేనుంగు పజ్జలబిరుదభక్తార్కరావమాలించి యట్టై తూటు
దాని నవ్వలఁ దీయఁ దళకుగోడల మచ్చుఁ దమనీడఁ జూచి యుద్ధతిని గ్రుమ్ము
నాచెంత గరిశీలనమరు సాదనమ్రోత విని యచ్చటికి గిరుక్కునను మఱలు
ననిమాచి యదలించు నాదికట్టికవారిఁ యై నెత్తు బంధముల్తో నె తునియ
లెక్కలన గుంటుమర సారించి చాఁచుఁ, గరము పిలిచినవారలఁ గదియనిగుడ
దరలు ననిమావక్తిండ్లు కొందలపడంగఁ, గదలు వీఘలఁ దత్పురీ గంధకరులు. 82

- చ, అనిలునిఁ జేసె లేడి భువనాంచితపావనమూర్తిఁ నైనతే
యని విధమంటిమేనిఁ బురుషోత్తము నెంచునామధేయుఁగా
నొసరిచె నంచు నచ్చటికాయోత్కరము ల్బహుమండలప్రవ
లేకనము జగత్ప్రసిద్ధగుణధారలుఁ జూపు నిశేష్యరాశికిన్. 82
- చ, ఉరగకులోద్భవమందు పగయొప్పు చటంచును దాన్మృత్యుసంగతిం
బరఁగఁ దలంచి వజ్రసుషమాతరమాపరమానుషక్తిచే
సరచములయ్యెఁగావలయు నస్వరరాజమానందుఁ గాఁచో
హరిపదమందు మేల్పడగలందునె చక్రవిధంబుఁ జెందునె. 83
- చ చలువలు గట్టి చన్నులమాసారుగ గంధ మలంది కప్పురం
బలరెడి ముత్తైపుం బరణు లంది తనర్దుల్ గట్టి వార్చెలుంచు
తెలియఁగ నాత్మకాంతిధవళీకృతపద్మభవాండముంగరా
మలకముఁ జేసి నిల్చు పురమానవక్రీలతాంగులాయనన్. 85
- సీ, ననవింటివాని సానాకత్తి పరుఁజు తెక్కుల చొక్కటపు సాముకొండెలర
మురువుదీర్చిన చన్ను మొలకయద్దములకు గవినెనల్వలెఁ జనుకట్టులమరఁ
దీవలమై బూవుఁదేసెసోనలలీల మేనుల సంపెంగనూనె తనర
బటువు గడ్డియలమై బట్టుగడ్డిగ రీతి జఘనదేశముల హిజారులమరఁ
గడగి మీఁదటికెన్నెఁకంబుఁ జెఱప, నొకనికొకఁడు వితాకొలారకములనుపఁ
దళుక్కుఁ గాంతురు వింతసాదనలఁదీఱి, గుడివెడలి వచ్చుబోగంపుఁ బడుచు లచట.
- క, కాదంబరి స్వాదించియు, మోదంబునఁ గొముదీసమున్నేషముసం
పాదించియుఁ దబ్బిబ్బగ, వాదంతురు రేలు వారపనితలు వీటన్. 87
- చ, తొలఁకెడుతావిగంపవొడి తూరుపువాఱఁగఁబట్టి మల్లెపూ
వలపులు కొల్లలాడి హిమవారిఁ గలంచి మెఱుంగుఁబొండ్లగు
బ్బలపయిచంద్రకావిజిగిపయ్యెడకొంగు లెడల్పి యెందు మై
దెలియక తూలుకొంచు వలిదెమ్మెరలాహిరికాఁడు త్రిమ్మరున్. 88
- క, ఆనగరంబు ఋతుధ్వజ, భూనగవర కైరి యేలు భూమహిమధరా
ధీనధరాహీనధురా, హీనక రాచరితకీర్తిఁ వృదుకంచుకుండై. 89
- క, చకచకితనఖరమువర, ప్రకరముఖచ్చాయఁ దొంటిభంగి గనుటనో
వికటమహిపాళితత్వద, నికటంబున వ్రాలి లేవనేరయ్యుండున్. 90
- సీ, అనిలబాణము శత్రుజనులకు నెలవిచ్చు బోగులై భోగులై స్రుక్కఁజేయ

వారిదాస్త్రము వైదికీయం జాలించు గర్భంబులై గాలి గమించుంగ
సంధకారాంబకం బరుల కప్పున యిచ్చు నిహతులై కమలినేతం బొదువ
సహికరం బహితరాజాళి కానతియిచ్చు భవరులై కీకసనమితి బొదువ
సౌర యారాజసరు జేరి యసనుజన్య, మందు నివియెల్ల స్వామికార్యస్వకార్య
ములను పంచనలేక పతికాలం దొడంగె, గాఢమతికాలిమంత్రపుంగవులనంగ. 91

శా. ఆలీలాజలజాస్సుం డశ్వతరుడన్ వ్యావృత్తేంద్రపుత్రు ల్నయ
క్రీలాసిన్వచరిత్రు లిద్దఱు నిజన్నేహాతిరేఖాజహ
త్రేలోలీలతం దన్నుం గొల్వ మది నుద్దిపించు ప్రేమంబునం
గాలత్రేప మొనర్చు దుష్టజనశిక్షాస్థరక్షాదృశిన్. 92

సీ. ఒకవేళ దండనాయకులు పాజులుదీటి పొడంగానగా స్వారిపోయి మరలు
నొకవేళ వెనువెంట నూడిగాల్గొనుచు ఘోటాణంబునెక్కి జోడనలు చూపు
నొకవేళ మంత్రిగాయకముఖు ల్లాలువంగా సుముఖుడై నిండోలగమున నుండు
నొకవేళ మాటువాలక ముతోనసినహాయంబుగాఁ బురశోధనం బొనర్చు
నొకవేళవేళను భరతకాస్తోక్తరీతి, జాణలునటించు నాటకకాలం జూచు
నిట్లు వారాశివేలాపరీతగౌమి, పాలనశీల నారాజు బరంగునంత. 93

మ. బిలనిశ్చేష్టజరదృఢజంగమ తదాభీలాతిపూతార్కరగా
రళఘోరానలభావదాయకదవవ్రాతంబుం డచ్చాంతివీ
త్యులలచ్చెల్లనలిసేభవిష్ణుమృత్యుష్ణలీలమై యుర్వరం
గలయం బర్వ నిదాఘకాలము సమగ్రక్లాంతదిగ్బాలమై. 94

సీ. జలవిహంగములు శుష్కజ్జలాశయముల కితరపక్షుల జేరనీక రణిమె
వనకర్పవవహ్ని యనుజంజములు సోకంగరములెత్తుచుఁగొంపరువువాతెం
జిలువచాల్కలుగులోపల స్రుక్తి యనోన్యత పూతార్కరపవనాప్తిబొట్ట నిండె
ములు లాకట నలంగి బోరియలడంచిన పలలంబులకుఁ బోను బాలుమాలె
దనుకుఁ బాన్వెనతరణికాంతములు పాదల, యాకుసంకులఁబొడయెండలంటిప్రక్క
చుటుచుటుకుమన్న మెకములుగెరలిబెదరి, గొరిజదాటుంగబరుగెత్తితిరిగిచూచె. 95

సీ. యతిజను ల్చక్రవాళాద్రియవ్వలిమునీంద్రులతోడ మాలిమి గలదటంచు
ఘణివరు ల్పూతాళపతియైన యారగేశ్వరుడుమాకేలినవాడటంచు
నదులు పంకజభవాండుము చుట్టికొన్నట్టి యుదధిరాజున్నాడుగద యటంచు
నంచలు సత్యలోకాధీశుడగువాని సొగసుతత్తడి మాకుఁజుట్టు మనుచు

- నక్కడక్కడి కరుగ నుపాయ మెంచఁ, గానెబీతొండ మార్తాండకరగృహీత
సలిసింధువినిర్లతజుతుకబల, నాగ్రహవ్యగ్రచాడబాతుగ్రహగుచు. 96
- చ. మిటిమిటియెండవేడిబలిమిం దెలియ్యులు తేకుసందులం
జీటుకుమరంగ నోడి నినసించి తవగ్రమరంద మప్పట
ప్పటికిని మూలిముట్టెపైఁ బైఁబడి చల్లబడంగఁ బ్రాశస్త్రం
కుటఁగని యంతట న్నెడలఁ గోడెమిటారపుఁ తేటు లత్తటిన్. 97
- సీ. కావళ్ళు గలిగెఁ జొక్కపుఁ గప్పరపుఁ బల్కు లడఁగిచు నేడాకుటనఁటులకును
సుంకంబులుడిగె మెచ్చులురా గుబాళించు చేనయెక్కు మలాక చెక్కలకును
పాచ్చుకట్టడి గల్గె నింపుగారనమాడ వశమద్దుచాయలవారలకును
మన్ననల్లలిగ మేల్పన్నీరుచెంబు లేర్పఱచితెచ్చినయపరాధులకును
హుజురుకొలుపులు గలిగె సాంపాలుకు తేటి, నీటికొలఁకులలో దెండు నిండువగల
దెప్పపై బొండుమల్లెల చప్పరములు, నెరయఁజేసినవారికి దొరలచేత. 98
- మ కొలఁకుందామరతావితెమ్మెరలసోఁకులైచ్చు ముత్యాలత
ల్పులబల్సోరణగండ్లచాయఁ గపురంపుంగుంపు సాంపూనుమే
ల్కలకాగంధపు తేటతోడి జీలుగుంబన్నీటిధూమ్రంపుఁది
క్షులచేఁ బ్రొద్దులుపుత్తు రత్తటిని గాంతులూఁగంతలు స్మేహలన్. 99
- చ. అలసిన మమ్ము మింటికెగయం ఘటియించి భరంబువాపు వా
త్యలఁ గనుఁగొన్నఁ గాని తనకబ్బును హస్తమటంచు శేషుఁడ
ర్మిలిఁ దలలెత్తిచూచు బిలరేఖలన న్మడుగుల్చెలంగ ని
ర్జలసితాబ్జకోరకపరంపర తత్సజమండలంబుగన్. 190
- క. పరుసైన యెండమెండున, నరవరలై హాయిలేక యలజడి పడఁగా
సురగాలి యేఁచెఁ బ్రజలం, గజపుకు దోడావపంట గలిగిన కరణిన్. 101
- క. అడఁదెడు నదీజలంబుల, నెడవాయఁగలేక యవిమహిం గ్రంఃనిహో
నడుగంటి నిలిచి తెలిపిన, ప్లుడులనఁగాఁ జెమలింపుఁ జూపెంబ్రజకున్ 102
- గీ. కూపములమీఁదఁ గలలోభగుణముకతనఁ, దూఁచితైకొనుకైవడిఁదోఁచెనపుడు
హాలికజనములపరికల్పితాంబయంత్ర, ములజలంబుల గ్రహియించుచెలుపు మోఱయ
క, జడజనబంధువేడిమి, నుడికెడు పుడమికి నొకింత యూరటసేయ
న్నడుమనెలకొన్న పెన్నెల, నడుపున కాల్లులు తూలవారమునెఱపెన్. 104
- గీ. ఆట్టిగ్రీష్మర్తు వందు నయ్యధిపమాణి, యతులతరభోగభాగ్యంబు లనుభవించె
ననిన జైమిని మునియావిహంగములన, నంతరకథావిధంబెట్టి దని యడిగిన. 105

— ❦ * ఆ క్వా సాంతము. * ❦ —

మ. మృదువాణీసుమచాప చాపలపలాయిశ్వేషిరాజన్యకా
స్వదితాశాంచలభాగ భాగవతసంపన్నత్య పూజాలస
త్సదనాధిష్ఠితవిత్తవిత్తమ సుతస్వచ్ఛస్వకీతికచ్ఛవి
చ్చిడురేందుద్యుతికాండఖండదతి నానీరై కభేరీరవా.

106

క. గాంధర్వరసిక యావన, గంధర్వవిపత్సఖర్వగర్వవిదళనా
సంధానధురంధర బల, సంధానవపరశురామ సంగరభీమా.

107

మత్తకోకిల. నందనందనపాదనత్యభినందిమానససింధుగో
విందసన్నణినాగపట్టన విశ్రుతప్రభుతోజ్జ్వలా
చందనైందవసుందరీహరిచందనద్రునవప్రతి
చ్ఛందనూతనకీర్తికందలచంద్రికాంకదిగంకణా.

— ❦ * గ ద్య. * ❦ —

ఇది శ్రీమన్నదనగోపాలకటాక్షవీక్షణాసమాసాదిత సరసకవితావైభవ సవరమ
న్వయాభరణ నారాయణభూపాలతనూభవ శకగోపతాపనేంద్రచరణారవింద
సంచలన్దానసమిళింద సంతతభారతభాగవతాదిశ్రవణానంద కామిసీమనోహర
రూపరేఖావిజితచైత్ర కాశ్యపగోత్రపవిత్ర జాతివార్తాకవిజనామోదసంధా
యక చిననారాయణనాయకప్రణీతంబైన కువలయాశ్వచరిత్రం బనుమహాప్ర
బంధంబునం బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

కు వ ల యా శ్వ చ ర త్ర ము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. శ్రీరమణీనందనరే, భారాజద్రూప వైరికైరవనల్లి

నూరప్రతాప సవరము, నారాయణభూప కీర్తిక నవ్యకలాపా!

గీ. అవధరింపుము జైమిని కలవతంగ, కులవతంగంబు లిఱుని తెలుపఁ దొడఁగె
నంత నాసర్వసర్వంసహాధినాథ, జంభసంభేది యత్యంతసంభ్రమమున.

గీ. ఒక్కనాఁ డంతిపురమున నుదుట బిగువు, గట్టిగుచ్చైతగము లూడిగములు సలుప
రాజవర్మ పరా కజారమున దొరలు, గాచినా రని హెగ్గడికత్తె తెలుప. 3

సీ- పచ్చకప్పరము సాఁబాలు గూర్చి కురంగమడమున గీటునామంబు దిద్ది
యలగుటెత్తులరూపు వెలిసూపు వలిపెంపు జాళువాసరిగరుమాలు చుట్టి
కెయిలక వెన్నెలలబారులు దీరు కట్టాణితెలిపాలకాయయెంటులు భరించి
క్రొత్తముత్తేపుమేలుకుట్టుఁ జీనాపట్టుఁ దళుకుబంగరుపూలపట్టిఁ బూని
పికిలిపూపంతి దంతపుఁ బిడి కదాని, పోతయొక నంక మొలపంకి పొంకపఱచి
తమ్మిదోమమ్మిజోరుసాదనలహరువు, వ్రాతపనిదుప్పటివలిచాటు వైచి. 4

చ. ఉడిగపుటింతి కట్టెదుట నుంచినపానలు రాజసంబునం
దొడిగి మెటుంగుటుంగరపుఁ దోరపుహీరపుమించుమంచుపైఁ
బడఁ దులకించు కల్వవిరిబంతులమించు మదాలిమాలిక
ల్పడి నిరునంకవైచు తెలిపాడడచోపుల వీఁగిపోవఁగన్. 5

చ. చెలునలు పీచు పూసురటిఁ జిందినతెమ్మెరల స్రుమాలుచుం
గులు గడలంగ వాడికొనగోరులసోఁకుల గట్టిగుబ్బనా
యల గరుదాల్చు నిర్దలు లతాంగులు మూఁపులఁ జేతులూఁదిరాఁ
జిలుకపటానితేరిదొరచెన్నున సంతిపురంబు వెల్వడెన్. 6

క. సకియలు సాహాయనఁగా, సకలంకశశాంక మణిగణాంతః స్రుతిబిం
బకలాకలనాద్విగుణిత, సకలానుగవారమా హజారముఁ జేరెన్. 7

గీ. చేరి జగజోతిమగరాతి చెక్కడంపుఁ, గలికినీలంపుమెట్ల సింగంపుగడ్డె
నుతుతకాల్పట్టుజిగి యడ్డయొకగుతోడి, సొగసు నిర్దంపుఁ బట్టగడ్డిగ వసింది, 8

సీ. చెవిదండఁజేరి నిల్చినన్రాయసమువారి ముఁదలకమ్మల కొప్పులులు లిఖించి

దిక్కులనుండి యేతెంచు మన్నీలమంత్రులతోడ నుచితంపులులుకు పలికి
 సమయోచితముగ హాస్యము లూనర్చు విమానకులదిక్కు మెలకనవొల్లుకఁ జూచి
 యనసంబులవార లవధానముఁ జెల్వఁ బూజఁగని వారికింపులు వెలార్చి
 సత్కమీంద్రులు రచించి చదువుపద్య, సమితియం దోరపాదలు చక్కదిద్ది
 ప్రాణి గనిపింపఁజేయు భూపాలుకొలుపు, ప్రజలక వేష్టఁ గన్నలపండువయ్యె. 9

చ. ఇటువలె నున్నవేళే ధరణీంగ్రునివ్రాలి కవేలనీల సం
 ఖటితఖలీననగు ఖమ్మతాశేనవిరాజి లేజి యు
 క్కటి తుదివాగ పూని వెనుకఁ గొనిరా మునిరాజునచ్చె న
 చ్చుట్టిని గాలవుండు పరిమిత్పరిమిత్త మహాహృతంబుగ్గ. 10

మ. జలబాష్టాసమ లేజ మంజరిపుటిసంధానము స్సంధిమా
 కలితోద్ధానము భక్తిపూర్వకనమస్కారంబు నామ్రేషితో
 ద్గలితాంతస్తుధివారముం జలుపకెత్తెచిత్తుమై సభ్యన
 ర్ములకు న్నైయ్యమునింప సంయమినరేఖ్యం డొయ్యనం జేరినన్. 11

క. ఎనులేగి శిరోగ్రముల, త్వచయుగళము సోకఁ నృపతి ప్రణమిల్లి శ్రియం
 బొదనఁగ నర్ఘ్యాదికవిధి, నెద రంజిలఁజేసి వినయ మెనయఁగ ననియెన్. 12

క. తేముమే కప థినదాశ్రమ, భూమి న్నీవారవారిపూతక్యామిభస్మం
 గ్రామారంభహృగేంద్ర, స్తోమంబులకెల్ల నోవిశుద్ధచరిత్ర! 13

కా. స్వామీ మిసుముఖత్వమే కుశలవాచాశ్రితఁ గన్పించు నే
 నామీరాకకు నన్యకారణము గాన న్నమ్మధన్యాత్మునిం
 గామోదంబునఁ జేయనచ్చితి తక్కు న్వక్తకావర్షమి
 జ్జేమేనున్న నువేత్త సేయకయ మాని యానతీవే దయన్. 14

సీ. విశ్వరూగతిమీఁద నరుచి పుట్టినఁగాని బలకంత మీఁదెంత నిలున వెలచుఁ
 జక్కందనంబుడై జౌక దోచినఁగాని సురభామ మీసేను చోరఁగ వెలచుఁ
 దనకేరిమాత్రంబు కనరువేసినఁగాని హరిపట్టి మిము గిట్టి యరుగ వెలచు
 వియధధామమమీఁద వెగటు గల్గినఁగాని వనబారి మముఁజేరి యెక వెలచుఁ
 గారఁ దానకనియమిల్పంబు నడుగ, నలికెనుగాని యోమాని యట్టులేని
 భూరమామకతూణీరగుప్తకాత, శరమునకునొక్క చొరలాట సవరంపు? 15

లయగ్రాహి. అంగజమదాపహాశిరోంగనటత్సవిభంధగురవరంగఘనరంగపరిధారా
 నంగతి మహీసురురుం గవెక మీఱునిక యంగగోనువేగ మెనయంగలిగి కేవన్

- రంగు మెయిచందము మెఱుంగు మెగమందము చెలంగ నునుగందము పొసంగనిదిగోమీ
చెంగట నెనిల్చెను సరంగమను స్పృశ లేఱంగు నెఱుంగంగబలుకంగవనె మాన్చి. 16
- ఉ. నావుడు మోమున న్మోకనవ్వులుకం దనువారిఁ జూచి యా
హావనయందు గంటిరిగదా యనుచుం దలయూచి యాగడి
తొవధనున్నిమిల్చిమితికన్న ణకర్కశమైచకేల నా
భూవిభుమేను తట్టి మునిపుంగవుఁ డిట్లనియెం బ్రియుంబునన్. 17
- ఉ. అంతటిచాఁడ వాడువె కదయ్య తలంపంగ శత్రుజిగ్మహీ
కాంతునిపట్టివే యంట యఖండమదారివిదారణక్రియా
కాంతపరాక్రమంబు అడుగనవ్వలెనే మఱి యిదిగంతవి
శ్రాంతసుధ్విధేయగుణసంగతినీక తగుం గుమారకా. 18
- చ. చులదరితావకీచభుజశౌర్యము పెట్టనికోటయై ముదం
బలవఱపంగ యాగహవిరాహరణార్థనిమంత్రణక్రియన్
బిలిచినఁగాని రాఁడు బలభేదియు నేటిదినంబుదాఁక నో
కులచగధీర యీనడుమఁ గొన్నివిశేషము లెన్నశక్యమే. 19
- క. పాతాళకేతుఁడనియెడి, ఘాతుకుఁ డొకరక్కసుండు గలఁ డంబుధర
న్రాతారవనీతాహవ, భీతాననధానకలబ్ధుండారకుండై. 20
- క. ఫలమునుమచిసాదులు గం, పలకొలఁదలు దెచ్చుకలన మాలిమికాండై
నిలుకడఁగ మాతపోనని, మెలఁగుమవాఁడుండీయుండి మెల్లనఁ బివపన్. 21
- గీ. మామకానునజపహోమమానసంవి, ధానముఖమైన నియమసంతాన మనెడి
పద్మనననైరికళ మాటుఁటప నేడు, రాహువై నాఁడు వాఁడు ధరాతలేంద్ర! 22
- సీ. ఒకఁడైనఁగని యెఱుంగకయిండ విదళించు సారనీవారకేదారసమితి
వెనుకవేళలు గాచి కని కానమిగ దాఁచునటవి దాపసుల మృగాజినమ్ము
లాపిమ్మటను గొంద ఊదియేమి యనఁచుండు బర్ణశాలాసమీపప్రమాణి
బివప నందఱుఁ జూడఁ గదిపి కైకొనిసాగు యాగకల్పితహవిర్యాగతతులు
రచ్చుసేయఁగఁ దొరకొనురాత్రులందు, మునికుమారుల బెదరించి కొనఁగ దొడఁగుఁ
గామినీమార! వాఁడు నిక్రముగఁజేసె, నిందురమ్మన్నచోట నిల్లెఱఁగొన్నట. 23
- సీ. పాదగన్న సాష్టాంగముగ న్రాలి చనువాడె యెదురుగా రారంచుఁ బదసాగె
బిలిచిపెట్టిన నన్యభిక్ష గైకొనువాడె కోరి పెట్టి రటంచుఁ గొణంగసాగె
నిలుచుండి చంకవేతులు కట్టుకొనువాడె కొలువరా చేమంచుఁ గెలయసాగె

వివయంబుతోఁ జేరి పనియేమి యనువాఁడె యరయ కడ్డాదిడ్డు లనుప పొగఁ
దనవనోదోషము త్తమింపుమనెడువాఁడె, యేమనిన లేని వాతప్పు లెంచసాగె
వినుము మహికాంత కొంతంతపనికొనెనఁ, బలుకులేటికిఁ గిలూకుపనుపసాగె. 24

చ. ఇటు లతఁ డున్నయంత ధరణీంద్ర యొకకానొకనాఁడు నాతురం

గట నడయాడు నొక్కమ్మగకాంతకుఁ బ్రొద్దులవేళ చాలఁజే

రుటకతనం దపోధనసరోరుహలోచనలందఱు న్నము

త్కటగతి ముచ్చటల్నిగుడఁగాఁ గడగానని సంభ్రమంబునన్. 25

సీ. ఎన్ని సేచ్చెడి తానిన్నటిమొటికగా యాకొమ్మ గడకుఁ బొమ్మనఁగదమ్మ

పడుచుమాడలచేతఁ బనియానెవీలేల యననూయఁ దోలేరఁ బనుపరమ్మ

యీప్రాద్దనత్తత్రమేమిలగ్నముమంచిదేయంచుఁ దగువారిఁ డెలియరమ్మ

శుద్ధవేళసుఖప్రసూతిగావలెనంచు నిలువేల్పులకుమీఁదులెత్తరమ్మ

గీ. అనుచు గుమిగూడి మృగి నొక్క యలరుఁదోటఁ

బూవుఁబొదరింటఁ దార్చియింపులు జనింప

నున్నతటి మాయఁగొనియట్టెపడిన

సరణిఁ జెట్టునఁ డెగిపడ్డ కరణివాఁడు. 26

సీ. తళుకుటద్రపురంగు గల చెక్కుల బెడంగు మేలికమ్మల డాలు పాలుచేసి

తొగరుఁగెంపులపెంపు నగు మోవి నెఱసాంపు పసని ముక్కఱనిగ్గుపాలుచేసి

సింగంపుగతిఁ బూను చిన్నారి లేఁగొను బంగారు మొలనూలు పాలుచేసి

వలిజక్కవలఁ గేరు పలుదగుబ్బల తీరు పసిఁడి వైటచెఱంగు పాలుచేసి

తనఁగఁ గనుఁగొంటిరమ్మ యివ్వనితయనఁగఁ, దగినకాంతావిలాసంబుఁ దాల్చినచ్చె

గిలుకుమట్టెలరవలుపావలునుజిటులు, విడెముమడమలబడుకీలుజడయు మోఱయ.

చ. చెలువగు ముద్దుటుంగరపుఁ జే నెఱికుచ్చలఁ బట్టియుబ్బగు

బ్బల జిగి జాలువాఱవిక పక్కున ప్రీలఁగఁ బైటపాటుగా

నలనడఁ గొంతుఁజూపులు నిజాంఘ్రనఖాళికిఁ గల్పందడఁగాఁ

జెలువల చెంతకుంజనియె సిగ్గులపెండ్లకొమాతఁయం బలెన్. 28

సీ. కూర్చున్నవారు లోఁగుచు లేచి చేఁజూపి యిందురమ్మని ప్రియంబెనయఁబలుక

నిలుచున్న వారు చెంతలఁ జేరి స్వనైభవత్రైయటంచు దీవనలాసంగ

నవల మాటాడువా రచరిపాటున మర్లి యొఱపు వీక్షించి నివ్వెఱపడంగ

నపుడు వచ్చిన వార లొచ్చెలి యెవతె యీకొమ్మ యంచును గుసగుసలు వోప

ధీరలగు వార లూఁచు నేను నడుగ, నెంచి యేమంచ మని విచారించికొనఁగ
నిలచె జలివిలి జడదారి చెలులఁ జేరి, మచ్చుకప్పెఱుదారి నమ్మాయదారి. 29

సీ. పనిలేనిపని గిలుక్కున మోముద్రిష్టుహోఁ జెక్కువైఁ గమ్మ తఱుక్కు మనఁగ
సిగ్గునఁ దలనంచి చిటునవ్వు నవ్వుహోఁ గెలకులఁ జికిలివె న్నెలలు గాయఁ
గెంకేలఁ బైఁటచెఱంగు బిగించుచో నిద్దంపుఁ జనుదోయి నిక్కుదోఁపఁ
బలికించువారి మోములు దేలఁజూచుచో వాలుఁజూపులు పూలవాన గురియ
నలుచు నొఱపును గరువంబుఁ దెలియనీక, పలుకుబెఱుకును మొగమునఁదొలఁకునెలిపి
యొడలియఁడనువనఁదోఁబడెఁగువారి, కన్నఁబ్రామఁగ మృగియుచ్చకడకునరిగె-
క. వడినరిగి రవికి రుచినే, ద్వాడి మిడిగ్రుడ్డులును జక్కిరించిన చెవులు
న్బొడవున నెత్తినవాలము, నడరఁగ నొక సింగమై మృషాంగన నిలువన్.

చ. కనుఁగొని చూనికాంతలు కకాపికలా మది నమ్మ చెల్లఁగా
యనుచు మిశ్రచ్ఛక్తికృతభయంబు గళత్కబరీచ యంబున
త్యనుపదధావనావలమృగాంగనమున్ ముహూరుచ్ఛలద్గురు
స్తనమునుగా రయంబున యదాయదలై పటతెంచి తెల్వినన్. 31

క. కటకటఁబడి మఱినే న, క్కుటిలక్రియగతులు గురియ గుఱి యెవ్వఁడోయం
చటునిటునారసి వీడని, పటుయోగజ్ఞానగరిమ భావించుటయొక. 32

సీ. చిరదయాగాంభీర్య పరిభుతు తాఁజేలు నవదైర్యవప్రసంబునకు సురంగ
ఖలజాతిగుణలతావళికఁ బ్రాఁకుడుచెట్టు నిష్ఠురత్వంబనునిమ్మకెరువు
క్రూరవాచాకాలకూటంబునకువారి దాక్షిణ్యనస్యకుద్దామదవము
ప్రకటితాత్మజ్ఞానరవికి దుర్ది నవేళ మూఁతాస్థితికిసామృత్యుకరము
కోపమిటు లానొ కాదొయో ఘోషవర్మ, యదియపుడువచ్చి నామీదనావహించి
కటములదరించె మొగమెఱ్ఱఁగానొనర్చె, బొమలుముడివెట్టె ముకుపుటంబులుగదల్చె.

వ. అంత.

సీ. తాపనపటులకుఁ దరవాయిఁజదివించు భాష్పమల్లంతటఁబాఱవైచి
కొమ్ముననంగంబుఁ గోకిచెంగట మేఁతెలడుగు జింకనునుల్కిపడనదల్చి
హరపూజ కంబుపర్ణాదులుగొనితెచ్చు నెడుటిశిష్యులను నేమేమెలిట్టి
యాగమవాదమాధ్యస్థ్యంబుగోరుప్రవీణసూరితేటి వెక్కిరించి
కళవసంబూడ జలకమండలువువీడ, జడలుమహిజీరఁ జేజవసరముజాఱ
దచ్చముడివ్రేల ధ్యానతత్త్వంబుసోలఁ, గడిగి నిలుచుఁగి యాగ్రహాగ్రహముఁ జెంది-

న ఆకర్షణగా నికర్షణాభంగము జూకొక్కునకున మెక్కండులము ముక్కంటితె
క్కున యక్కటికింబటి యక్కటికిరాతిగుండెయి నగ్గలపుటలుకయొగ్గ బగ్గలగు
రునున శిమోదకుంకనున సుధానికరంబగుపరుమెత్తురంబున శివీయంపంబూన
నానదనంబున సరస్వతీశయనయన గుడినుడివెదలగదంగునెద జడధననాని
రాలంబుననితంబునునొక్క పంచంబీభంబున వింబుడిన నాకర్ణించితి. 36

చ. సవరక్షుచున్న మానికులపావన కుమ్మరి కొక్కయేడునుం
గుదియకు నొక్కపెట్టునని కొవిదు లాడలె ఘోరసాధనా
భ్యుదితతపోబలంబిటులయో యొకరక్కసుపాలుచెతురే
మరిమదినుండి మేమెఱుగమా మఱిపే ఖరాపరాధముల్. 37

గీ. ఐన నెమాయె గనుక భరాధిపతులు, నేయఁదగినట్టి యీదుభ్యశిక్షనీకుఁ
బడినభారంబై పాతెడుబండ్లకెదురు, కాళ్ళసాతురె యొకెట్టికానవినుము. 38

చ. ఇదెహరి యాబులక్ష్యజనరేంద్రున కి మృపు డౌపాలుఁడే
కననములోనవీనిఁ గడికింబలానప్పడె నీకునేటికి
యెదనవచ్చుమాట యొకయింత వినంబడునంత మార్చి
కదియఁగవ్రాలెనొక్క తురంగంబు వియత్తనీనుండియత్తజీన్. 39

క. పతయాశుతురంగభృత్తో, స్వతకన్యవ్యయముచందునం గెంపులమే
ల్పతకమమరేరవికరణం, బతరయమునననుపవచ్చు ననువునటింపన్. 40

చ. కనుఁగొని దాని ఫలఫలకంబునఁ గట్టరప్రక్రికన్ లిఖిం
చిన వివరంబుఁ జూచి నరసీజహితుండు దయాశుండన్నన
చ్చినదిదియంచు భూవలయినీమదిరంబును జుట్టినచ్చునం
చనఘటదాఖ్యయంగువలయాశ్చమటంచు నెఱింగి నెమ్మదికొ. 41

నీ. వరదానములకునై వచ్చువాక్ష్మీయకారి ముచ్చాయ లెఱింగిందు మొగముడెల్ప
యాగభాగాసక్తి నరుడెంచుపాకారి యేకారి యిది మీకు నేల యనఁగ
వనవిహారావేత్త వచ్చు క్రొన్నెలదాల్చ జక్కమార్పులకు హెచ్చరిక పడఁగ
మునులనేను మెఱుంగఁ జనుడెంచు కరివేల్పు దండమాభుని సమాధానమనుప
వని వివమి చేసి పని గలదనుచు వారిఁ, గూడ దనిత్రోయవలెఁగద యేడజోలి
మాకు నేటికి వారితో మచ్చరంబు, సొమ్ము సొమ్మునఁగూడఁ జేర్చుటయె నీతి. 42

చ. అనితలపోసి యేనిటురయంబునఁ దెచ్చితి సత్తురంగముం
గనుఁగొను విత్తురంగము వికల్పిత స్మృతహేతుచే బరా

కని ముహూర్తస్సమశ్చృగుముఖంబున సాకృతసాకృత స్థలా
మొనరుచు దీపం దైగ్గోని జయోన్నతిఁ జెందుము రాజసంపనా 13
చ తనిన మహాప్రసాద మిపు డానతి యిచ్చితీరేకదా యింకం
గనఁబడఁ దల్పనేమిటికిఁ గార్త్యముఖంబున స్వామిచిత్తమే
ననుచు నదేల కావలసినం దనుజా న్వధియింపఁ జాలరే
ననుఁ గరుణాచలోకి నమునం ఖనుఁ జేయఁగఁగాక వచ్చుటలే. 14

సీ. చాయలొందినదంచు సంతరించిన వాలుచూరకన్తిపరీక్ష చూడఁగలిగె
తదతరంబులనుండి దాచినా రనివిన్న కఱకునేజ్జామేలు గాంధుఁగలిగె
ననిలోనఁ దనుఁగాదు ననిచెంచులర్పించు కేడెంబువాడి వీక్షింపఁ గలిగె
పం దమొగ్గినఁ గూడఁ బగఱ గెల్చుకటారియిదివీని వగఁజచ్చయింపఁగలిగె
స్వామి మీకతమున నిట్టి చోకపనికి, మీరు వేదచేయవలయునే మిగ్గుహమున
కరుగుదెంచితి రందులకునుట కాదు, పదములెక్కడ బడలెనోకద ముసీంద్ర. 45

చ. అనిమహిజాని యూడిగపుటాపులఁ గన్గొని దండు చాటగా
బనుపుడటంచుఁ బల్కి చునిపాలకమాళికఁ గేలుమోడ్చి న
ద్వివయవిసముఁడై నిలిచె వెంబడిగా నరుడెంచు మున్నుఁడఁ
జనుఁడని పీడుకొల్పి హరి సాహిణి నీనశమంచుఁ బల్కెచున్. 46

చ. గడెలు పదాటు చెల్లె ననఁగా వినికట్టికవారు మ్రోతి గ
స్వత నవధారు దేవ జతనాయన గద్దయిడిగ్గి యందటి
స్వడిపలకంపి చూళిసఁజిన్ హరిగల్గిగుడంగ జెట్లు వెం
బడి కయిలా గొనంగఁ దెలిపానలు మెట్టి యెయార మేల్పనన్. 47

కా కోణేవాకిట వారినిల్పి కులుకుంగుత్తంపుఁ జన్పల్లె
బాణల్కూడఱు కుంచెండి యడపా లొంగింప వాణీరణ
దీర్విజాపాణలు కొండతారతిగముల్లిప్పంగఁ గత్తొంతర
శ్రేణ్ణాణ్ణాటి నృపాలుఁ డంతిపురముం జేరెం బ్రమోదంబునన్. 48

న. అంత. 49

క. దనుజాతఖండనోఽర్థతిఁ, జనుమనుజాధిపుప్రతాపజాతము మునుముం
గనిపించె ననుచు జనము, ల్లినుఁగొనమార్తాండమండలం బుం యించెన్. 50

క. ఇటునలె వేదన నరసతి, పుటభేదనముఁ బ్రయాణబోధక భేదీ
పటహంసమహికాహళి, నటుచనములు నిద్రలేపి పయనము చెటుచన్. 51

శీ. పటువక్రగతి నేలపాఁతు పెల్లగిలంగ విమలమణిస్థందనములు దనర
మావటీలకు మింటిదేవత ల్మంత్రాక్షతములీయగజయాధపములువెలయ
థారాసమున్నుదపశేచూమరలు తొక్కలభంగి దగఁ దురంగములు నెలఁగ
జయలత్పులవరింపఁ జనుపెండ్లికొడుకుల గుంపులై భటరాజకోటియొనర
నడచి తమగవులై సన్నాహమెల్ల, నమరఁ జౌజాలు దీర్చి నిజాప్తమంత్ర
వరముఖాంతరమున సరివారితోడ, మాటలాడించుకొనుచు సామంతస్థులు. 52

చ. గొనబుపసిండి కీలరిగె గుంపులనీడ వసింప నంతలో
జనపతి మేలుకాంచి హరిచందనగంధిలమైనవారిఁ గుం
దనపుమెటుంగుగిండ్ల వనతల్లొని తస్మఖమజ్జనంబు నం
షానరఁగఁ దీర్చ నచ్చమొక్కయుగ్మలి పూనఁగ నామతీర్థమై. 53

చ. మినుకుఁ గడానితాయెతుసమేశపుఁగ్రొవ్విరిదిండుదండడా
ల్పచవలెవాటు చల్వవలిపంపురుమాలుపు గట్టి దట్టిఁ జె
క్కినవిడికెంపువంకి జిగి కెంపగు దుప్పటివాల్చి యీతఁడే
మనసిజఁ డాయన నొగసుమాద్యముగాఁ గయి నేసి వేడుకకొ. 54

శీ. సమవేత్రకరాతిసాహోసినాదంబు గదలివచ్చెనటంచు మదికిఁ జెలుపఁ
జామరగ్రాహిణీసరళకంకణరావ మివలి కేతెంచె నంచెఱుక నేయఁ
గమనీయయవసికాకాంచికాసస్వాన మల్లన వచ్చెనం చానతీయ
సంగీతవిద్యావిశారదాగానంబు లిదె యరుడెంచెనం చేర్చరింపఁ
జనపరులు లేచి నిల్వ హజారమునకు, నరిగి చొక్కముత్యాలయందుహస్త
మిడఁగఁగొల్పుచు నలిచి సాహిణులు మొక్కి, తెచ్చిముందఱఁ దొలునాటి లేజినిల్వ

క. వడిఁగట్టికవార్లలు పా, వడమిడి హెచ్చరిక రాయవరగండ యనక
బెడయంకెవన్నెపైఁగా, లివకపుడు చివుక్కుమనఁగ నెక్కిందేజికొ. 56

మ. చనవుల్మీఱఁగమ్రాల నూల్కొల్పవు బల్సామ్రాణీధూపంబు హ
సనకు స్వేదపుముద్దరాండ్రు కచముజ్జార్పంగఁ బుణ్యాంగనా
వనజ్యోజ్జకరావత చ్చిత్రమణు ల్వర్ణింప ఛత్రంబుపై
ననుమౌ బంగరుగుబ్బాప్రాద్ధఁ చలబ్రాలై ముంచఁ జంచద్రతన్. 57

చ. జనవరహౌలి కొంతవడి సాహిణి నివ్వెఱగంది చూడ జో
డన రవగాలు చూపుచు హుటాహుటి నేగిపరాకు వీరువీ
రసితముఁజెల్ప నందఱు రయంబున వెంబున హగె నల్పియొ

య్యనగనుమాసి కన్ దెఱచునంతటిలో మునిసీమఁ జేఁగఁకా.

58

క. అరుగఁ దదీయమనస్సున, దరవింద మరందబృందమై మధురసుధా
చిరకందమై యొకానొక, పరమానందము హృదయబంధం బొందన్.

59

సీ. మధ్యసంధ్యానైన మానీంద్రులైన తాపనగంధపవనంబు భ్రమరివాఁటె
నంబుపల్లసమిత్కుశాయాతివటుబాత సమదనాదంబు మీసంబు దీఁటె
సవన ధూమాబ్ధివీక్షణనట త్రేక్కికాంతాపిలాసము లొడల్పట్టుకొనియె
నన్యోన్యవైరాసహమృగేంద్రమత్తవేదంజ కేళికలు పంతములు వలిక
నీకరణిమున్నుగాఁ బరాకిడియె మాని, యాశ్రమంబని తన్మాధ్యమభినుతింప
మోదమునఁ దేలి నృపజూళి మోము చూడఁ, జనవుమైఁజేరినిజకేళిసచ్చివెడనియె.

సీ. చలువలు నించ నచ్చుపుమంచుఁ జిలికించుఁటెరాయఁ దెడ లేర్పఱించువాఁడు
గలభి గామంజ వేల్పుల నొక్కనొక్కనిఁగా ధనరాజు వెలినుండి యనుపువాఁడు
వారివారిప్రభుత్వతారతమ్యమెఱింగి గిరిశుండు బంతిసాగించువాఁడు
ప్రార్ద్రవోయెను జూచి భుజియింపుఁ డని దేవపతి యుపచారము ల్బలుకువాఁడు
తగినవారల వీక్షించి తమ్మిబోఁటిఁజేఁడు మాటికిఁ జవు లెచ్చరించువాఁడు
జనవరాఖండలా యిందు సంయమింద్ర కాండకృతమైనసత్రయాగంబులందు. 61

చ. మునివనిత లృచీముఖ తమోనిభవేణులకుం బతివ్రతా
జాతతీఁ దెల్పునోబరవిచారము గాదని వేల్పుటొజ్జజ
నన్యనిమొగ మడ్డముంజొనుప వారలు నవ్వుచు రామె సిగ్గుపెం
పునఁ దలనంపఁ జదురుడు పొంగగ నిచ్చుట యాగవేళలన్.

సీ. సాలీఁడు గాఁబోలు సమదవేదంజంబు తెలిసారచీరలుడులిచితెచ్చుఁ
బసవాఁడు గాఁబోలుఁ బటుఘోణిపోతంబు బలుమోర నివ్వరి కలుపుదీయు
గొల్లఁడు గాఁబోలు భల్లూకపాకంబు మేలిజన్నపుబసిమేపి తెచ్చుఁ
జనవరి గాఁబోలు గొనబుఁబ్రాయపు జింక యలరిపైపారుపత్యంబు జేయుఁ
గూలిగొను నొజ్జకాఁబోలుఁ గొదమ చిలుక, తపసిబుడుతలగమికి వేదంబునుడువు
సుసరముగఁ బారికాంక్షు లేజోలిలేక, జపతపంబులు సాగింప జనవరేణ్య. 63

చ. మునివరులేగ వెంట మృగము ల్నదికిం జని యంతనంత మే
పుర కటు నిచ్చుచు నియమపుష్కత వారు నిజాశ్రమాశీఠి
జనినఁ దదాద్రియంబురవిశాలజటల్లజీరుకాండ వె
న్నొని దెని బక్కరిచి యులుగు బొంకట్టిన కెల్ల చాటుకున్

- ఉ. ఎండదినంబులం బడగ లించుకనీడఁగఁ బట్టి మానులం
గొండొక నేడదేచ్చ ఫణికోటులఁ జేరి యిదేటికార్య మా
లెండు మఱేమి మే మిచటలేమె యటంచు మరల్చి చెల్వమై
నిండ మయూరిక ల్చికిలినిష్ఠపుతొక్కలపీచు నక్కడకా. 65
- మహాప్రగ్గుర, బవవన్మానీంప్రవేదాత్మరయుత తతహస్తస్రువాజ్యాహుఃప్రో
భ్యవహ్మి స్థానకీలాప్రకటితకరదీపప్రభ స్వత్తు రౌరా
హవిరహ్వాహూతు లింద్రాద్యమరు లపనికై యాస ప్రేరేపఁగా విూ
దినపాంచ స్థీరుధూమస్థితులు నిబిడమై దృష్టి చీకట్లు గప్పకొ. 66
- క. వేలిమియగి సాగల్గు, వేలుపుడిగి యముఁగ వెలువడు నమరీ
బాలము తిన్ననిపెన్నెఱి, చాలుఁగురుల కగరధూపవైఖరి యగుచున్. 67
- చ. ఇనహరిజాంకరశ్మి కెడమియని యన్వఁ బంకజాకరం
బునఁ గనఁజక్కవ ల్వగవఁ గ్రౌడ్డులు గ్రుంకుట దెల్లవాలుట
ల్లనమి బలాగవన్ని తులకాంతలమోమను కల్వరాయనిం
గనుఁగొని విచ్చిపోవుటయె గాని వియోగ మెటుంగఁ దెన్నఁడున్. 68
- చ. అని తెలుప నృహీతుఁ డవుఁగా యని మెచ్చి పటానతేజిడి
గ్గినతఱి మూఁగి గచ్చు టరిగె లైలిపానడ వైచి యచ్చపుం
బని మగఁజాతిచెక్కవపుఁ బావలు నిల్పిన వారలం గనుం
గొని యటు నిల్పి యాపుటాకకొండలు వెంటనెరాముపంబునకొ. 69
- క. చని నృపతి గనియె మునిజన, వనితాజనతానిలాంతవర్ధితకేళీ
ననహాళీ కుసుమాళీ, జనితాళీనలినఘనము సంయమివనమున్. 70
- క. కని పద్మశాలమ్రోలకుఁ, జని యచ్చటివారిచెంత సంయమివతికిం
దనరాక తెలియఁ జేసి త, దనుమతిచే వేగఁ జరి తివంతర సీమన్- 71
- సీ. ఆచ్చవంతచ్చవి యామస్త కన్యస్తభనీతాభఁ జేరికేకింబు గొట్టి
మోఢావీరిచి గండమిలదురుశ్మశ్రుతకృత్యములఁ బుష్పట్టుగఁచి నన్వ
బడలఁ బర్వీనదాలు శానీరఘానాళికాంతులఁ గిరురించి కన్నుమూయఁ
బటునఘమృతి కరస్పటికాక్షమాలికా చ్ఛాయలు దాని కేకియునంగ
నవ్యశార్దూలచర్యసంబుమీఁద, యోగపై బిగించి కూర్చున్నవాని
గాలవుని గాంచి చేమన్న కత్తిమండ్రి. యందికొనఁ జేరి గాస్త్రుంగమాచరించి- 72
- క. నిలిచిఁ గనుఁగొని నెరవ, కుంపావన యందుచ్చి కుంపింపనా

- నలసిపోవి తండ్రీపద్మలు, వెలసితి విటు లతనికన్న విక్రమ గరిమన్- 73
- చ. అనుచు హహూరించునమయంబున నూరకయుండి యుండి యం
బురుచి పుంజునుజుకు గగ్రహ మైచతమంబు పద్మ తో
డన హరిచందనప్రతిభటం బగువెన్నెల దోచె వెంటనే
కనఁబడియె న్నిద్రకనకస్తంబకస్తుతు లైన యెండలున్- 74
- క. అది చూచి మేదినివర, భిదురీ మృదురీతిగా దభేద్యము గంటె
యిదినుగ్గు చినుకశాంబరి, గదిసె స్ఫురిపూర్తి దీని ఖండింపు మిఁకన్- 75
- గీ. విజయ మగు నీకు గెల్పు మోపీరవర్య
యనుచు గాలవుఁ డాడుచో నచటఁ గలుగు
పారిగాఁక్షులు కటకటం బనుచు శిష్యు
లంటి చనుదేర నన్నోటి కరుగుడెని- 76
- క. మునిచంద్ర వచ్చి మావెం, టనెవచ్చు నటంటి వీతఁడా నృపుడేమ
య్య నచంద్ర కన్నులారం, గనుఁగొంటివె వీని యవదగాకి తనంబుల్- 77
- ఉ. ఆయ్యయ్య మాకు దండమిడిసంతెభలంబు నచంద్రచంద్ర యీ
దయ్యయు తోడి జాగరము దాటఁగఁజేసి శుభమ్ము లిమ్ము లే
వయ్య కొమాళ్ళతండ్రి పయి యాశితరక్షణ దుష్టశిక్షణ
క్షయ్యదయాపరాక్రమ విశాలుడవై మనుమయ్య యిమ్ముహిన్- 78
- నీ. చక్షుకొన్నానుంచు జట చెప్పుదుఁ బరీక్షఁగొని వరింపు మటంచుఁ బెనఁగువారు
ననుజూచె ననుజూచె ననుచు రిత్తతిరిత్త జడలు వట్టుక పోరఁ దొడఁగువారు
బులకము త్రైనిట్టపాడువఁగ వడి నోరుదెజుచి మేమేఁ జూడఁ దిరుగువారు
జేసన్న నుటజంబు చెంతకు రమ్మని మను దొంగ మొక్కులు మొక్కువారు
నగుదు రీయయ్యలెల్లవార డడరుగడగ, గులుకుగుబ్బలు దళుకుఁ జెక్కులు మిటారి
మొలకనవ్వులు గలమోము ముగ్ధగులుక, మాయపుం డెక్కలాడియె డాయనపుడు- 79
- నీ. అటుమొన్న భార్గవజటికి శౌనకమాని కొకవాడుమై నొంటకుండఁ జేసె
మొన్నఁ బారాశర్యముని యొటరాఁ గూతలెగయించి వెరవేకి యెత్తఁ జేసె
నిన్న విశ్వామిత్రునికిఁ దండరఘటించి యొడలెఱుంగక పడియుండఁ జేసె
నేడు మార్కండేయునికి సివంబెత్తించి తలవీడఁగ బయళ్ళ మెలఁగఁ జేసె
మానవాశ్శ విను మింతమాత్రమైఁ బ్రతుకవచ్చును వీసచేఁ బడినపాట్లు
కొల్లఁబాటయ్యె మాకునిండునికి యేమి, చెప్పెడిది మాతపంబు నీచేతి నింక- 80

- చ. అచ విని యంతయేమిటికి నానతి యిచ్చెద రిన్ని నాశ్వుఁడ
ద్దనుజుని నొంచి మీపద ముదారముదాకృతి నొందఁ జేయకుం
డినయని నాకు నేర మవునేకద యాకొదన ల్సహించిన
న్ననుపుఁడు వానిఁబట్టి నుటుమాడెద నొద్దికఁ జెల్లఁజేసెదన్- 81
- చ. అనిన రిపుక్షయోస్తు విజయోస్తు పతేభవతే యటంచు వా
రనుచురూపకోప తరుణార్కవిభాదళితారుణాంబుజు
బనఁగను. మోము కెంపుగఁ దడర్థరణోన్ముఖభృంగయుగ్మస
క్తికృతటనఘ్రాకుటిక్రమము చెల్వఁగ నచ్చొటుఁ దల్లి నిల్చినన్- 82
- సీ. అధిపభృత్య పరస్పరాన్వేషణాకారణప్రతివక్తృతన్నామకార్య
మననుగతస్వామి హయవేగభూరుహచ్ఛాయాసమిశ్రితచ్ఛాత్రకంబు
ధావనాయాసాస్వజీవనవృత్తిధిగ్వాదకాందోలికావహజనంబు
సమ్మద్బలహంకాది సరణికోభయపార్శ్వచారితవారణా ధోరణంబు
సరయ సరదప్ప్రీతివృత్తజరఃభూర్త, గణ్యగాణిక్యసంభవత్కృమనహాస్య
వారణత్వమతత్పుత్రాకూరదృష్టి, సంవృతాశంబు సైన్య మచ్చటికి వచ్చె- 83
- క. ఈరితి సైన్యమంతయుఁ, జేరిన నొకబయట రాజసింహము భటులం
దేరిజ వేయంబనిచి గు, ధారము లెత్తించి యంతట క్రవిగుంక- 84
- గీ. పటపుటంగడి వీధులెర్పఱచి కొంచె, పాటి నడగని నెక్కి యాపాలె మెల్ల
విడియ నియమించి తిరిగె వేవేలు దివ్య, టిలవెలుఁగున సంగీతమేలమమర- 85
- చ. తిరిగి యతండు హన్సి వడఁదేర్చుచు ఘమ్మను వట్టి వేళ్ళచ
చ్చదము కురంగటండగు తుపారము చేరువఁ జారువక్రపాం
డరరుచిగ్రమ్ము గుమ్మెతగుఱారమునం గొలువుండి పట్టనాం
తరముననుండి వచ్చురనాధులకమ్మలు విందు నున్నెడన్- 86
- గీ. ఊడిగపుటత్తికాఁ డొక్కఁడొలుఁగుఁ జేరి
విభుని. చెవిలోన నేమేమె విన్నవించు
నతని కనునన్న గనుఁగొని యయ్య మంచి
దతనిఁ బ్రితిపించెద నటంచు నజ్జగివాడె. 87
- సీ. నేపమై సగము దీసిన బూదెపండుతోఁ గూడినబంగారు లాడె సింగి
బాలనీలిపిని జొప్పడ భగవద్గీత లెన్నికప్రాసించిన్నిసలక
బుద్ధుత్త. పశిమిరుచి పులితోలు చుట్టతో బడసక త్నించిన పట్టుకోలే

యొకత్తిల్లి బడదేకుల కొంసంగఁ గూర్చిన రసవాదపు మెఱుంగుఁ బసిఁడి బుడ్లు
కొండవలె నెత్తిపైఁ జుట్టుకొన్న జడలు, వెండికట్టులబెత్తఁబు విడెముమీఁద
వీడియముగల్గుదొర పాతలాఁడజోగి, బిలికొని వచ్చి పాడఁగనిపించుటయును.
గీ. పతికరముఁజూప రత్నకంబళము మీఁదఁ, గడవసమువైచి కూర్చుండి బుడుతవీచు
నురటిగాడ్పుల నుడుటి కస్తూరి జొట్టు, రవలు రాలంగ నాతఁడఁ రాజుఁజూచి-
నీ. ఇది చేత నుండిన నిసుమంతనడిలోన నేదేశమునకైన నేగవచ్చు
నిది మోళి పైనున్న నెదుటి చేవెళ్ళిన వైరికైదువజాఱి దారితప్పు
నిది దట్టిపాఁ నున్న నెటువంటిరూపైనఁ బ్రాపించి నేడుకఁ జూపవచ్చు

* * * * *

బవనికలొసంగి యొకమాయ పన్నుటయును,

ఉ. కంటెఁ దగిల్చినట్టికొన గల్గిన చందరుఁగావి జాళువా
జంట పయంటపై నిగుడి చక్కని జక్కవ నిక్కు చొక్కపుం
జంట చెలంగు బంగరువు చాయలు దూచియనంగఁ జాలు వా
ల్లంటి మెఱుంగుఁ జూపులు దళారనవచ్చె మహాద్భుతంబుగఁ- 91

ఉ. చొక్కపుఁ బంజుకమ్మల రుచులైఱుఁ గెక్కిన చెక్కుజాలువా
నక్కలచక్కజక్కిణిగొనం బిగుబ్బలు పిక్కటిల్లఁగాఁ
జుక్కలరాచడాలు తెలిమాపులు త్రొక్కనిచోట్లు ద్రిక్కనా
చక్కెరబొమ్మయమ్మహిపచంద్రుని చక్కటికేగి గ్రక్కునన్- 92

ఉ. రంగు చెలంగ గుబ్బల ధరాస్థలివక్షము మోపలేమిసా
స్టాంగ మొనర్చ సిగ్గువడె నంచు నభంగురపాకభివృణీ
సంగతకంకణారవముచాటఁగఁ బైటచెఱంగు కేలితో
ముంగలఁ గొంతుదం గొలుపు మొక్కుఘటించి పిఱింది కేగినన్- 93

నీ. సయిదోడ చూడు నస్నాయ యిట్లేజ యిట్లేవోజాలఫతి యింగిలయ్య

* జగ్గమంటివి వచ్చిశాణ నిద్దాహుంత్ర కారి బుర్రాపుత్ర గాలిసుమ్మ
అట్టెచూస్తుండది యదెన నై మోసిలి గలవాడ నని యదిగాక గడిని
చిక్కారిసాదన జేసెనదియింన్న దోభాజుల మెలుదిబ్రజారి

* యీపద్యమును బ్రత్యంతరములేకపోవుటచే నిచ్చునచ్చివట్లు దిద్దినదివిహ్వాన
యము చెడునని భీతిచేనాభారముఁ జదువరులకే వదలి నాము.

- దీనిపైయేడుపై నేని నామవాని, చుక్కలఁదికొలఁదికచ్చిన్దీరోలి
రాజుపాలనవిను యిటురాయటంచు, రాచదేవభృతైలి విరాళిగొనరి. 94
- గీ. అంత వారెల్లఁ దత్కారణాభినుత, నాతివాచాటతాజ్ఞప్రభుతరోప
వీణహారత్రసముజ్జాతభూతికిలి, కాభ్రుతిస్థితామ్రాశ్శులగుచు లేచి- 95
- సీ. యలతోడుత దట్టిసారల పంతులు డున్ని తెలిచల్లవములతో నిలుచువారు
నింటి కిమ్మని పిల్లలుంటుచేతికి సొమ్ము లొసంగి పీరావేశమొగువారు
తొనన్నఁ జేపెళ్ళు మనిహెచ్చరించుచు జికటారి పొదలికల్పేనువారు
దీని ముందరనొంచి వానిపైఁ బడువారు * * *
- నాలు గొని లేచివచ్చు భూపాలుఁడ్రోని
యవ్వలి గుడారమున కేగుఁడనుచుఁ జెరికి
యతనగద్దింపులకు భయమందువారు
నగుచు సంపటు దొమ్మిగా నరయుటయును. 96
- గీ. అంత నాలాడెజోగి మాయావిధిద్ర, పంచమంతయు నుపసంహరించి నిలిచి
మునుపుఁ గొలుపున్నవేళ నేయునినుండి, దట్లయుంపంగఁ దైవార మాచరించి- 97
- క. పాతాళకేతుఁ డంపిన, దూతన్నా సామికెదిరి దురమున నిలున
స్థితరమగాను వినునీ, వేతెంచి బలంబుతోడ నెటు విడియుటయున్- 98
- మ. తనచారుల్లని వచ్చి దైన్యమున నేతద్వార్త వినింపఁగా
విని మీసంబులుదిద్ది దైత్యుఁ డహహో వీరా పడిన్వొప్పో
ఁనునన్నుం గది యందువారు మణివారా నన్ను మార్కొందురం
ఁనుమానింపకవచ్చి నిల్వఁగల పీరాగ్రేసరు ల్బాపురే! 99
- క. పెంపు విచారింపక విని, పింపఁగరాదనక వచ్చి ప్రేరకు వీరి
జెంపలు వేయరె యనుచు ని, లింపారినిజాప్తులం బిలిచియిట్లనియెన్- 100
- ఉ. వింటిరె యొక్కవార్త మనవెట్టులు చెప్పిరి తాముకన్నులం
గంటి మటంచు వీతబిసిగాండ్రు మదీయమహోగ్రమాయకై
దంటతనంబునంబని ఋతభ్రజా నైన్యసమేతుఁ డేర నా
బంటుఁ దనంబుఁ బాపుటకుఁ బన్నినవా డంట వాఁడు వాడిమిన్- 101
- సీ. గరికకంఠద్వేషి కరకకాయలు గొన్న తనియెన నాఁకలి దెచ్చుకొనుము
దేవేంద్రమదభేది తెలిచాయ గలకొర పంటి మొన ల్సొనఁ బట్టుకొమ్ము

నూ న్నుబర్చకేత తుష్టచట్టినమోరజిహ్వ మిక్కిలివాడి చేసికొమ్మ
కుటిరాక్ష మాంసము గొంతునక బడినోరు రాజున విష్ణుడు సిగ్గు చెచ్చుకొమ్మ
తడవులకు గల్గె మనుజయూధుడ్రచంద, పలలపారణ తద్ర క్తిపానకేలి
లాలనామోద మీనుమాళ్లంబు మీఁద, పరుసగంఠము గంతులుపైవుఁ డింక 102

క. అని నన్ను బనుస వచ్చితి, మనుజేత్వర బారువెట్టుమా రాజుల ని
వ్వరి తూర్పుదెనుకు మాదొర, చనుదెంచు స్వార్సనహన సన్నహనముచన్- 104

గీ అనినఁ జిలునవ్వు నవ్వి యజ్జనపరాగ్ర, గణ్యుఁ డతఁకిఁ గట్టుచర్లం బొసంగి
మంచి పట్టువలె నే నడిపించు కొండ, ముంచువీడ్కొల్పు నాడై త్పుడరుగుటయును-

గీ. అధిపతియుఁ జర్వులుధరించి యారగించి, హితజనులు గొల్వఁ దగువారి యిండ్ల కెల్ల
గేలిగతి నేగి యిది వేళ కీతికమాట, వాసులకటంచు లాలించి వచ్చెనంత- 105

సీ. బొంగులు నిల్పియుబ్బగఁ దైఁడివ్రాత బొమ్మలగుడారంబు లమర్చువారుఁ
గొయ్యలు నాటి యాకులతోడిచెమ్మలు వాటంపు గుడిసెలుపైవువారుఁ
బొక్కళ్ళవలెఁ గుంతములు చేర్చి యామీఁద గడితంపుఁ బచ్చడాల్పవారుఁ
బచ్చికల్పెమ్మడుపాటలఁ జెక్కి పూబొరిండ్ల మున్నుగాఁ గదియువారు
నచ్చుపగ నీటికంచువలరయువారు, పురుగుఁబుట్టలు చెదర నుబ్బుచునుకొక్క-
పరిగ నవ్వమఁ జప్పట్లు చటచువారు, నైరి తద్వేళఁ బాశెంబువారలెల్ల- 106

సీ. రాతిరి పొక్కళ్ళ రౌలుకొల్పిన వహ్నిగలిగినపాగలు చీకట్లు గప్పె
గాడ్పులచే నూడకయ బగ్గమను కిఖు ల్నిగుడువోటులు పట్టపగలుచేసెఁ
దగవార్చి మాకుళ్ళ దిగువాఱునందిన కూటిబల్తావు లాగుబ్బుకొనియెఁ
బొరలించి చంద్ర నిప్పులమీఁదఁ గాల్పిన కఱుపట్లవాసనల్లిమ్ముకొనియెఁ
ద్రోవఁ బోసక బల్లెయుల్ టువ్విలెచ్చి, కడిగి జొకలప్రోడఁ గట్టి తిత్తు
లాలదు భీభత్సరసము మహోగ్రమయ్యె, భుక్తిగొన్నట్టివారి త్రేఁపులపాసంగ-

క. చాలఁ గురంగటిమడు గుల, గాలాపు న్నోటలాడఁగా దొరకెరబ
ల్మీలు చవిఁ దేల్చునపుడా, పాలెంబున డిగిన బక్కబంఠ్రొతులనున్- 108

సీ. పలసినయెడకుఁ గమ్మబువ్రాయు వ్రామసంబులవారి గంటలు కెలకెలును
దొరవలందిన కార్యసరణు లెంచు నమాత్యసంజరంబు లొనగ్గు గుసగుసలును

✓ బొబిడిది రాముల యలవుల గనివచ్చి నిలుచు వేగులవారి కలకలములు
చురుగు కొండకుంచు సంచులేర్పడియున్న బలకరంబులవారి యబలములు
నెప్పుడు వేజులు నొకొకరుంచు నెంచి యాడఁ

జూచు సంగీతమేళంబు సాగనుకాండ్ర

ధివృత్తి నెడి మద్దెలలమోత గ్రమ్ముకొనియె

రాజు పవళించు తెలిగుడారంబుమోల-

109

చ. నలుగిడి చల్వదాల్చి పయనంపు టలంతల నిద్రఁ జెందరొ

వెలదులలేపఁ గొంకి పతివితగుడారపు పారివారిగం

టలొడ కుల్కిలేవఁ జీటునవ్వులతోఁ దమవారిఁ గూడి యి

పులతమి దీక్షిసన్ నిడురవోయిరి నన్నబొజంగు లత్తజ్జక-

110

చ. గుమిగొని తెచ్చికోలుకుసిగుంపులఁ జెట్టులనీవఁ బొట్టిమం

చములపయి న్నయించి పటసారకుటీరము లెత్తి మేలిజా

నమున రమించు పల్లవులనంటున నేరములెన్నుచున్నచ

ప్రమదల మ్రోల నీటు నెఱపం బనిపూనిరి గుత్తలంబియల్.

111

చ. కనుకని తెల్లవాటుదనుక స్రతిగోరెడు పల్లవాళిమే

ల్లనుఁగొని వీడెముంగలుపులాహిరిమేపుల నిద్రఁబుచ్చి చెం

దిచ చీటునవ్వుతో నపుడె నిద్దురలాయని వింతపైఁడి ప

ట్టిన వెలముద్దుగుమ్మలు వడినృచునించిరి చుప్పరంబులన్.

112

క. ఆల పాళెమునకు నిలుపని, బలకరమై పారివారిపరియై తగును

క్కళమై నిదురించని సరి వలపుల వెలచెలుల విటుల వతికాలు టమరెన్.

113

సీ. ఒక్కండ్రు పట్టుగా నూకొనఁ దబ్బిబ్బబాటు గొల్లసివాలు పాడుకొనుచుఁ

పామునాడించునేర్పాటునఁ దలయూచుకొంచును జెంగు విన్నించుకొనుచుఁ

దమవారి గుమిగూడి దమ్మరాజులకత ల్నొటికడ్డములేక నొడివెకొనుచు

లయయొక్కత్రోవతాళంబొకత్రోవఁగా నేమేమొ ధక్కవాయించుకొనుచుఁ

జీటువ్రుమన్నఁ బరామరిశించుకొనుచు, నంటుకత్తెలు తమపయనంబు సమ్మ

తించకాడిన వగఁజెప్పుకొంచుమింది, రుక్కళపునల్లమందుల యొంటికొండ్రు.

114

సీ. వెలువ్రుమనిచిన్న చఱచి వేలుపుఁజేడు తెలిపిననింద్రాణి తెలియ దయ్యె

దనుతానె తెలిసి మూసినకంటితోవాణి వీనులపైఁగలు మానదయ్యె

నది పరామరిశింతుచని యేగు పతిసాగి జలధిసంవనకొంగు విడువదయ్యె

పడవదమన గుండె తాళిబొట్టదర గుప్పలిపట్టి పడుకయిల్యెళలదయ్యె

పాళెమున నక్కడక్కడఁ బడియియున్న, మ్రోయఁజేసినతమునల మొదలిపోటు

దారమ్రోతల పటహంపుధబధణలకు నొంతిగా సండ్లనీటులన్న యంతలోన.

115

- క. అలరాజు విజయ మెనయం, గలడని చంద్రుడును దారకావసితలతోఁ
గలహించి ముడియవై చిన, పాలుపలరక వేగుజుక్క పొడిచెందెడఁగై 116
- క. అంతట దనుజేంగుండొక, దంతపుఁజవికెన్నభానదైత్యులతోడ
నృతనమాడుచు నృపుబల, వంతపునైఖరులు వేగువారలు డెల్పన్ 117
- క. పడవాళ్లఁ బిలిచి బలముల, వేడలింపుఁ డటన్న వారు వెనఁ జని నిద్రా
జడులను బలాశి వీరుల, నడిగా మేల్కొల్పి స్రవ్యతవార్తలు డెల్పెన్ 118
- చ. అదరుచు వచ్చె నొక్కపలలాశి నిజాంగన సిగ్గుతోడి న
వొదవవెడు చూడ్కిచేతఁ దనయులములోని పునారతక్రియా
భ్యుదయపు వాంఛఁడెల్లఁ గనుబొమ్మ నవల్పుచు మీఁదివేలుపు
న్మృదితల నంటు గానివయ ముందుగఁ జొకఁ ఘటించెన్యనక 119
- చ. ఒకచనుజాధినాథుండు మదోదతి గందమలందికొంచు గొం
చక చనుదెంచె నుగ్రరణస్సహనంబున రాజమర్దణా
ళికి నిక మీఁద డెందము బలీ యరవౌనని తొమ్ముగోడవైఁ
జికిలియొసంగి పన్నియలఁ జెన్నగు సున్నము వూయుకైవడిన్ 120
- గీ. విరులు సిగఁ జూట్టికొని యొక్క వీరదైత్యుఁ, డరిగె నికమీఁదఁ గల్గు కల్పననీజ
పుష్పముల సారసౌరభంబునకు వాని, వలపునకుఁ బూని సరిచూడవలయుననఁగ. 121
- క. ఈవేలచుట్టుఁ దిరిగినఁ, బోనీయఁడు రాజు పాజ్ఞహారాదనుతీ
రూనఁగ నొకనక్తంచర , సూనుండు చక్రింబు ద్రిష్టచుం జనుదెంచెన్ 122
- క. అనలోపమన్యసశరముల , మొనలంబడి తిరణిబింబముం జొచ్చుగతిం
దనుజుండొక్కఁడు గ్రక్కునఁ, గనకరథంబెక్కి యక్కు గ్రక్కుచు వెడలెన్.
- సీ. పడవాళ్లగమికి జేపుడికి దబ్బజనొప్పి వైవైచుకొని మూలఁబడినవారు
నిండ్లలోననయుండి యెటువోయిరోకాన మనిపించి కనిపించకడఁగువారు
నింటికావలికి నన్నచట నిల్వరు గదా యని వేల్పులకు మొక్కిఁ జనెడువారు
దొలునాఁడె నృపునివార్తలు విని యొక లేనిపని బూనియెందెందొ చ నెడువారు
గ్రాసములు చెల్లలేదని గాసిచేసి , కొలుపుజీవితముల కొప్పుకొననివారు,
నగుచుఁ గోఁచపిశాచము ల్దిగులుపడఁగఁ, దక్కురక్కసిదొరలు ముంచును నిల్వ
సీ. సొలుచుండి వీణ చేతులఁబూని తెల్లగంటిబయకాఁడు మేల్కొల్పి పదముఁబాడ
నలుకుతో నాల్గుమోములదేవుఁ డొకయోర దిశుద్ది డెల్పి వేనెనుక కొడుగఁ ✓
చనయూరిసుండి తెచ్చిపూలమాల జేతేలరాముఁచు చేరి చేతికొనఁగఁ

- జూరవచేసికొనిశంకరుఁ డిచ్చుకాలకు సఖుఁ డౌకుచేరుపైఁ బాడిచెన్న
గడియట్లడుక మునుంగుటఁ గని గురుండు , తెల్ల వాతెడునని పఱతెంచి పలుకఁ
✓గటికవాల్లె దొరలునచ్చుట వచింప , దనుజపతిలేచి యొకభద్రవంతుసెక్కి 125
- గీ. కొటకావలికై యాప్త కొటితోన , నీవు నీనని నియమించి నిలిపి తక్కు
రక్కుసులు వారణంబుల రథములందుఁ , దురగములయందుఁ బొడసూపి తోడనడువ
నీ. చెక్కుముకె యగ్నిజానక్కిత్రాటిమిడుఁగురుల్లాఱలెడునది యెలగోలుమాఁక ✓
వెదురుమల లేచ్చు విభమున నీటియద్దొల్చిపొల్చియది దండిబారు
లిరుగోపులను దుమ్ము లెగయించునదిసిలేముస్తీరుగల కాలుమొకరిపాజు
కొమ్ముకళ్లుల మెఱంగుల వెల్లపావడ ల్లానునది మస్తేనుగులచెయంబు
సురగిరింద్రంబుపిల్లలై చుట్టు నున్న , కనకరథముల నడుమ సింగాణి విల్లు
దొనలు మెఱయంగఁ దేజిపైఁ దోచువాఁడు , ధారుణీశ్వరుఁ డని వేగువారు డెలుప
చ. ఆరిగి మహాభయంకరతరాహవదోహలబాహనప్రతా
పరుచులు వోలు చెందిరపుఁ బావనచేఁ బుఱచేయి వీరెను
- న్నిరమతి సంపపెట్టుకొలఁదిం గజరాజము నిల్చి దానవే
చ్చురం డెలగోలానర్పఁగ నిశాచరుల న్నియమించి నంతటన్. 128
- చ. అలరు మొగంబుతోఁ గువలయాశ్వము నిల్చి నరేంద్రమాళి తూ
పులవాదిదోయి పీఠ్రకడఁ బొందుపడిం బిగియించి మించురా
✓చిలుకలవ్రాతగచ్చుపనిసింగిణి గైకొని యొక్కువెట్టి నే
నలు తనసన్న గోరఁగ గుణవ్విచేయుచుఁ జేయి వీచుచున్. 129
- క. వేరేములువాటి యొక్కక, చేరున గుంపగుచుఁ దారసిలి యిరువాగుం
ఘోరపుదాణపుఁ జువ్వలు, బోరవఁ గొనవిటిచి వైవఁ బొసఁగె న్నొడటన్. 130
- క. కొనద్రుంచినై చు బాణపుఁ , బెనుజువ్వలు పాటి నేలపెట్టుగఁబడుజీ
బున నీగిడి కాలు సేతులు, దుఁయలుగావించి ముందు దురుసున నడిచెన్. 131
- క. ఉయ్యాలచేరులనఁగా, నయ్యిరువాగులున దటిమి యటు దిరుగుచు న
ల్కయ్య మొనరించి యించుక, డయ్యక యొడ్ల పయిఁ బెట్టుటయు న్నోయెడన్.
- చ. ఒకపరియొడ్లలోని రిపులుగ్రతనైచు తుపాకి మందు గుం
డ్రక్కు వెనుదీయకాగి యచటంబడు నాపులఁ గోలుగొట్టినీ
య కనిఁ బెనంగి యంతఁ దరియం బడి యచ్చటివారలం గకా
పికిలుగఁ దోలి యొడ్లు విడిపిందిరి చేరుచకాండ్లు మెచ్చుగన్, 134

గీ. ఆలసినాత్రి జనులు తేలి యవలికరుగ, వేటుతుటుములు పెనుబోటు భేరిమోత
లమర నరుడెని దొడ్డకయ్యమున నవియుం, బడలనంతయుంగనిచండిచారుగధిసె.

క. అంపఱునిట్టలు వచ్చిన, యంపము గనుపట్టెఁ దద్రజాంభోఁధి దాఁ
టం దెప్ప గట్టఁ బూనిన, చందంబున నలుగు లరిచినాయల నీనన్. 135

గీ. ఒకఁడు కుంతానఁ బగవాని యురముగ్రుమ్మ
వెంటనేయాతఁ డీటెచే వెళ్ళఁ బొడువ
వెలసె నెద్దఱు నిల్చిన నిలుపు కడన
కాళికె కానడించిన కానుకనంగ. 136

క. పగవాని గ్రుచ్చి యీటిని, నెగనెత్తెనొకండు రణమహింబుమలమునం
గగనముననుండి వ్రాలెడు, ఖగపాళుల కంది యిచ్చు కైవడిమెఱయన్. 137

క. గముదాడి నొక్కవీరుఁడు, విమతేంద్రుం బొడిచి వాఁడు వెన నిజభుజసా
రము మెచ్చి చిల్లునవకుం, కుమబలెఁ దద్రక్షమున నిగుంభితుఁ డయ్యెన్. 138

క. అలుగునగచూపువేళం, చలతలమను సంతసోఁకిన న్మగవానిం
గళదాఁకిఁ బెనఁగు నొకమొ, క్కలపుదొరకరాసి నీటుకత్తియ యగుటన్. 139.

చ. నగళము లూడ్పనెత్తి కరిణీపతిచేరినఁ దేజిపావడన్
మొగమునఁ గప్పినుకి యొకమొక్కలపు న్నెఱరాతు కుంభము
ల్పగులఁగనేసిన న్నెడలెఁ బట్టమువెంటనే మోక్షికావళు
ల్రగఁటిమి మెచ్చి చేరి జయలక్ష్మీసుమాంజలియిచ్చుకైవడిన్. 140

ప. బలియుం డొక్కపటానిరాతు తనబాబానూకుచు న్నెందువీ
ఘలనూస్త్రీలతలల్కరాసిలతికం జుండించుచుం జూటిరా
నలరెం దత్తనువు ల్లరంబడుట భూతాజ్ఞ పితే పెట్టిమో
పులునేలం బడవైచి కూలఁబడుకాపులొవ్వి నప్పట్టునన్. 141

క. నరపతి యంతట దనుజుల, యురువడిఁ గని చేయివీవ నుగ్రాకార
నిరతంగరులకుఁగరులున్, హరులకు హరులరదములకు నరదము లెరురన్.

సీ. రాజ నాచెయిచూడు గ్రాసంబు బుణముగాఁ జేయుచునే యంచుఁ జేరువారు
లలితంపుఁ దులశిప్రాగులుద్రుంచి నోటిలో నైచికొంచుఁ దురినవచ్చువారు ?
గలనిలొఁ బొలియుటకంటె భాగ్యములున్నవెయంచుఁ దెగి యనికఱుమువారు.
నేలినవానికట్టెదుటనే పసికినచ్చుటగదా మేలని చొచ్చువారుఁ
బూర్వనైరంబు మాని సొంపులు జనింప

నొకని కొకఁ డెచ్చించుచుఁ జీలియొలులు

పాఱుచుచు వడిఁజొరఁబాటువారు

నగుచుఁ నైజీత్తులవార లనికి నిగిడి.

143

క, దనుజులఁ గదిసిన నత్తఱి, జనితంబగు ధూళిపాళి చవలఁ బొదలఁగా

ననిమిషకోటికిఁ గరములఁ, గనుదోయిం బులుముకొనుచుఁ గనుఁగొనవలసెన్.

సీ. అరచము ల్దురదుర నరుదార నరుదేఱ నరచము ల్దురదురనరిగె నెదురు

కరులు ఘీంకార బంధురములై నడతేఱఁ గరులు ఘీంకారబంధురత నెదురు

హరులు హేషాతిభీకరములై పఱతేఱ హరులు హేషాతిభీకరత నెదురు

భటకోటి చటులతోడ్బటములై చనుదేఱ భటకోటిచటులతోడ్బటతమిలు

సారథులు వ్రాలఁగొమ్ములు చదిసికూలఁ, బక్కెఱుఱవ్రేలఁ గరవాలపటలితూలఁ

కేడివారంగ నవి పోరు ఖేచరాళి, హర్ష మునఁ జూడఁగా బొమ్మలాడినట్లు. 145

మ. చదిసెందేరులు పాఱు వారణము లశ్వమ్ములరం గూలఁ గం

జెవరెన్ సైన్యము వ్రాలె బాహువులు ద్రెసెన్మాంసము ల్రాలెనం

గదము శ్రీలఁ గిరీటము ల్పఱచె రక్తత్రేణి కయ్యంపుఁ జొ

క్కుదనర్పన్ భుజవర్పముప్ప నిరువాగుం జేరి పోరాడఁగన్.

146

సీ. ప్రేగులుమీఁదఁ గన్పించి నవ్వెడు తలలూఁడులుగల తమ్మితుటుముఁ దెగఁదె

గెంపుటుంగరపుడా శ్రీల్కాన్న బాహువు ల్పఱమణు ల్లయహిప్రభులఁ దెగఁదె

బలు జనువాడి పోటులమించువత్తుము ల్నెఱియ లానిన భూమిసీటుఁ దెగఁదె

ప్రేటులరక్తము ల్నెడలించుతోడలు కుంకుమనీటి చిమ్మనగ్రోవిఁ దెగఁదె

దనుజునుజేంద్రసైన్యముల్ సైన్యమెడలి

కయ్యమొసరింప సంగరాంగణము చూచు

దివిజవర్గులు మొగములు ద్రిప్పికొనఁ గ

నప్పు డమ్మక్క యనిపించె నమృతముగను.

147

వ. వెండియు సుద్దండతరచండధరకోపాటోప విభ్రమభ్రమిత నయనభ్రమావహస్మంద

నసహస్రసంగతరథాంగనికరాచభ్రమిభ్రమణ విధూత ధూళిపాళికా ధరాధురావ

హ గిరిశవరీణక రీశ్వరంబును గిరిశ్వరథారాధరక్షతభూరపారావార దుర్వారత

గూయహాన కనకపరికరంబును బోరనెడఁదగాయంబులవారలం గుంతసంఘ

లంబద్వి ఓటికాడోలికలం గొనిపోవువారును మున్నఱకమై నెక్కినకత్తలాణంబు

లంబులపాలు చేయ నోపక డిగ నుఱికి కటారుల డొక్కలు విదారించి

నడచి పడువారును తుతంబులవెడలు ప్రేవుల నూడనీకయదిమి కడనోన్మానం
బున దున్నులు బిగియించి యెదిరించువారును గెలుపుగాయంబులఁ బడియు
డియు మండిగాలిడుకొని కైదువులు జడిపించుకొనుచు రాద్రాకారంబున ను
న్నవారును గళదెలిసి నలుదిక్కులం బులుకుపులుకునఁ జూచి మానధనంబునం
దొడిగినచల్లడంబు లక్కడక్కడఁ జించుకొనువారును బ్రాణనిర్యాణసమయంబు
నందును నిజస్వామివిజయంబెవిచారించువారును నడుగకమున్న యభ్యర్థంపునుడఁ
గుల జలంబుదెచ్చి దప్పినివారింపు బంటుల బుణంబులు దీర్చుకొని వారితోనా
త్మీయులకు వలయు బుద్ధులుపడేశించువారును దెట్టువలుగట్టియున్న క్రొన్నె
త్తురులు గనుంగొని నెత్తుకుళవట్టి తమకుఁదామ వ్రాలువారును దొలఁగక
క్కడక్కడభద్రపఱచిన ముదురుమానిసులకతంబునఁ బోఁగూడక నమోనమో
యనుచున్నవారును గ్రించుచనంబునఁ గొంచెపాటిచెనకులఁ దెచ్చిపోలువేదన
లంబడి తన్నుకొనువారును గలిగి సంగ్రామంబు గావున నధికధామంబును జన్యం
బు గావున భౌతక్రియామాన్యంమును సమరతలంబు గావున ధమోజ్జ్వలంబు
ను నై యాసమికంబు సమాకులితనాకలోకం బయ్యె మతీయు. 148

గీ. పోరఁ బెనువానగా రక్తపూరమొలుకు, కాయములు పూను భౌతవికాయమలరెఁ
నేలిగతి నిల్పు రణభద్రకాళిమ్రోల, వరలు పన్నీరుతిత్తులవా రనంగ. 149

సీ గ్రుడ్డులు మిడికిం చుకొని దప్పికిమ్మును చమవారిన్కొక్క బేతాళమాళి
గ్రాంతుమ్రోచిన దిగుల్కొని నోర ప్రేలిడి క్రక్కునొక్కపికాచికావిభుండు
అన్నునట్టినను మ్రాగన్నతోఁ బొర్లాడు నేలపైనొక డాకినీవరుండు
కక్కుర్తిమెక్కి యగస్త్యమంత్రమువల్కు బొడ్డు నంటుచు నొక్కభౌతనేళ
తనివితిఱినత్రేపు విన్ననమనక్క, శతపదాల్దొక్కు నొక్కనిశాచరుండు
పలరారుల బువ్వంపుబంటివిండు, మించుబోడులతో నారగించువేళ. 150

గీ. ఒక్కనికళేబరమరసియుఁ దగఁదినక, వీనిఁబడవైచె నాతఁ డావీరుఁ డనుచు
గాచనుచుఁ గుమ్మలాడునక్తంచరాళి, యెంతకార్యంబు చమకేమి యెవ్వఁడైన. 151

క. ఒకవీరవరుకబంధము, నకుమూఁగి పికాచికాగణము భౌతావే
శకమున నది యెగిరినచోఁ, బకపకనవ్విం చె నులికిపడి డాకినులన్. 152

* సీ. శౌనకమాని విశ్వామిత్రుతోఁ దమ్ము పన్నిదం బనుచుఁ జేపట్టి తిగువ

శుకుఁడు

*

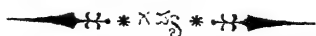
*

*

*

* ఇక్కడఁగొంతగంధభాగము మాప్రతిలోలేదు.

మాలిన, ధరణిభరణశేషా దుష్పకశ్వేషవేషా , శరణినిశితకీర్తి సౌభయూధాగ్రగస్త్రీ
 వరగుణమణిజాలా వర్ణితోద్దిష్టనీలా । నరపతికులహేళీనారనత్మాపహాళీ

ఇది శ్రీమన్మహాగోపాలకృష్ణవీక్షణాసమాసాదిత సరసకవితావైధన సవరమ
 న్వయాభరణ నారాయణభూపాలతనూభవ శరణోపతాపసేంద్రచరణారవింద
 సంచలన్మానసమిళింద సంతతభారతభాగవతాద్విశ్రవణానంద కామినీమనోహర
 రూపరేఖావిజితచైత్రీ కాశ్యపగోత్రపవిత్రీ బాణివార్తాకవిజనామోదసంధా
 యక చిననారాయణనాయకప్రణీతంబైన కువలయాశ్వచరిత్రం బనునుహాస్ర
 బంధంబునంబ్రభమాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.
కు వ ల యా శ్వా చ ర త్ర ము.
తృతీయాశ్వాసము.

- క. శ్రీరమణీమృదువదలా , తూరగకోపారుణాససారితవీతా
దూరితవైరికలాపా , నారీనవసుసుమనాసవారనభూపా ! 1
- గీ. అపథరింపుము జైమిని కలవతంగ , కులవతంగంబు లిహిని తెలువం దొడంబ
నట్లు పాతాళకేతుం డయ్యుతుధాన , పటలికన్నను మున్ను గాఁబాటుచెంచి. 2
- క. దృశవాయితోడఁ గోటకు , వెలుపటియిల్లుగొట్టి వేయించి పీఠం
గులు లగ్గంబులమీఁద , న్నిలిపించఁగఁబనిచి నిగుడునెవ్వగతోడన్. 3
- చ. ఆరిగిపురంబుసొచ్చి పలరాశనహాళి కుమారుతోడమే
ల్పరియగు దైత్యులం గవసుల న్నిలువ న్నియమించి యాయన
సుస్థరణఁదనర్చు కోటతలుపు బ్రీగియించఁగఁబంచి ధీరతా
స్థిరమతిఁ జేరఁగా నగరుఁజేరిహజారము నందు నిల్చుచున్. 4
- క. మించు తమిఁ గణజము లైఱ , పించుమఁ జైత్రములకు వేర్వేఱవ్రావ్వా
యించుచు నెలకొలుపునకుం , బంచియిడుచు మందుగుండుబాణములెల్లన్. 5
- క. ఇటు లుండ నచట నృపుఁడు , ధృటగతి దానవుని కూటిపాలెం బెల్లం
దటుకునఁ జూఱ లొనుంగుచు , నటు నిలువక నేనతోడ నప్పురిఁ జుట్టెన్. 6
- చ. అచలితవృత్తి గిట్లు విడియిం దృశవాయి, పలాశి వీడు మె
చ్చుచు నలకోటకేగు జలనూత్రపుఁజోటు లెఱింగి యడ్డక
ట్టుచు రసవర్గ మచ్చటకడుస్వడిఁ జేరఁగ నీక శూరతా
రచనలఁ జిల్లరల్పలుపు రక్తసిపాలియగాంధ్విఁ గొట్టుచున్. 7
- క. ముత్తికై వేయించిన దితి , జోత్తముఁ డిందుకయు బెదరఁకుధృటధీరో
దాత్తమతి నగరు సారక వి , యత్తటి నటునూను గవనియందెవనించెన్. 8
- సీ. తెఱగంటిదొర సరాధిపు మెచ్చుఁ జనుటకై నలువతో నాలోచనంబు నేయ
నిలనుండి వచ్చు వేగులవారే వెంటనే సురమాని గొణుగుచు సుద్దులకుగ
గిరిభేది నగరివాకిటివార్త లడుగంగ దిగధీనులు నియోగి తెగల సంప
? ఆడైలు విడి వేల్పు లమరగాండ్రునురేంద్రు కార్యకర్తలబంధుగట్టికొనఁగ
భూరిభుజశక్తి ముచ్చిమిపొటుగాఁగ , మేదినిధర్త పాలెంబునిూదఁబడిన
దానవులమూఁక చక్రమహాస్కంధుగతోగ , ధాటిఁగోడించి కమ్ముఁ గోటఁజేరు.

- సీ. ఆచ్చర యెలన లుయ్యాలచేరులు నేలవై చితి రని తోడి వారిఁ బదరఁ
జోటించుకయు లేక కోటరంబులలోని యిరవుపాములు పెఱి బోజీయఁజోరఁగ
నఖిలపక్షులకులాయములుఁ బోఁ బిల్లల గఱచి యవ్వలి కోనకడకుఁ బఱవ
ముంచి చీకటులుకల్పించు నీడలు పోవఁ బద్మాకిరంబుల పాఁచి విఱుగఁ
జెట్టుగులులేని పెనుగారుచిచ్చు వచ్చె , ననుచుఁ జెంచెత లెండకై యలమటింపఁ
చాకివేంగుని భటులు డాబాలు నడువ , నఱకి రయ్యద్రిపై విపినంబునెల్ల. 10
- క. దనుజుల తుపాకిగుండు , ల్లనబడు డాబాలు పలకలందాకి బిరీ
లునఁ దిరుగుఁ దమనియోగిం , చినవారల నొంచ మగుడు చెలువం బమరన్. 11
- క. మనుజేంద్రుఁ డంత నేనలఁ , బనుపుచు సురతాణి లగ్నబట్టించిన న
ద్దనుజపతి వీరధర్మం , బునఁ దెగువకుఁ జొచ్చి యెదుర ముదిరిన కిసకన్ 12
- మ. ఆరరే వేడి మెఱుంగు తూపుఁ గొనియయ్య యెంతయోవంత యా
నరనాథాగ్రణి యేయఁగా నది దిశాంతభ్రాంతిరొచ్చిరి
తరమై వాని కిరంబు న్నాకొని యనంతాకాంతమై దాచెవం
తునసంతోషహృదంతులై ధిగధికాంతులైంత చింత బిడ్డన్. 1
- ఉ. ఆంతటఁ జేరవచ్చిన వియచ్చరనాథుల దీవనల్పహీ
కాంతుఁడు గాంచి వారి వృరుగౌరవసారవహోవిభూతి న
త్యంతము సంతసం బొదవ నన్ను నిజాంచిత సైన్యము స్వహిః
ప్రాంతమునందు నుంచి దరహాసవిలాసవిభాసమానుడై. 1
- క. నగరిపురపునగరుండ , న్నగరీరథయూధసౌధనానావిధు
గ్గగధగలు చూచువేడుక , చిగిరింపఁగురింపరాని చిడిముడి వొడమన్.
- క. ఒక్కడై పవనోచ్చవజన, ధిక్కరణధునీణ మైన తేజస్విదిగా
నెక్కిప్రకాశాత్మనశవ , దిక్కుంబగు పురముసాచ్చి ధృతి ననోచ్చటన్.
- ఉ. గోడలుగోపుముల్లిడి గుల్లు గృహంగణము ల్లజస్థలు
త్రేడలు మేలుకట్టులును మిదైలు ప్రాకర మేలుమచ్చునన్
పాదలు వేదులు నివ్వణి నగ్గములు నవ్వునజాకరంబులుం
జూపఁ బదాఱువన్నె గల శుద్ధసువర్ణము లొట మెచ్చుమన్.
- సీ. పరఁగఁ బిరంగీల బలుగుండలకై డాఁగఁ బలక లమచ్చిర పాఁతరలును
చెలుపటి మందుతిత్తులు గూలిన యరాయి కొఱకమచ్చిన పచ్చిగోడగుంపు
తెనని మొత్తు లగ్నకైకమండంగఁ దార్చిన కాంచనపు పంచనపు జేతు

- లెవటి సురంగము లెఱిగి యా చాయఁగాఁ గల్పి మాప్రతి సురంగముల గములు
ప్రతిబలమువేయు తిరుగుడు తాళ్లకత్తనఁ గుమ్ము లానిన బంగారు గోడలవలె
పడిన మగరాలు చూర్ణమై పుడమిరాలు, నీలములచాలుఁజూచి వర్షించుకొనుచు. 18
- క. ఘోరదశాధార నిశా, చారికృశాంగులను జూచి జడియఁకడనుచున్
సారతరదాత్మచుహిమం, బూర ధరాజూని యభయ మొనఁగుచుంతన్ 19
- సీ. కోటవెట్టికి ముద్దుగుమ్మలతో మట్టి తట్టి లందిచ్చు గంధర్వచయము ✓
గనునీళ్లు పులిమికొంచును బానశాలలో మంచు గట్టించు నమర్త్య కులము ✓
మలఁగొంచును ఫీరంగుల లగ్గములమీది కురువడితోఁ జేర్చు సురగగణము ✓
బలిమికాండ్రగు రక్కసులకు సంకెళ్లతో జలకుంభములు మోచుసాధ్యపటలి ✓
విబుధుని పాటుఁ జెప్పకొ వెఱచిముత్తి, యపుహజారాన గుసగుసలాడుచున్న
కిన్నరభరింబుఁ గని బుజ్జగించి పనిచి, ననుచు వేడుక తోడుగా నగరు చరిసి. 20
- సీ. నలఁగిన మైలచీరలకు మైఁ బొంగారు సిగ్గులు బంగారు నీరుగాఁగ
ముడిపిడు నిడువక్రొమ్మడుల డాలు శరీర మనకు నల్లని మేలిముసుంగుగాఁగ
బవళించు కకిరఁభూభాగమ్మమీఁద నిబ్బరపుఁ జూపులు కల్వపాస్వుగాఁగ
నాఁటి కన్యోన్య మలసతమై నాడు మాటలె యవృతంపు తేటగాఁగ
దనుజు చెఱసాల నున్న గంధర్వకాంత, లదరిపాటుఁ దనుఁజూచి బెడఁలేచి
కొంకుసిగ్గులతో మఱుంగులకుఁబోవ, నిలచి వారలఁజేర్చి మన్నించిపనిచి 21
- క. తోవరాచరాతినిద్రపుఁ, జవికెల తెగల న్నగళ్లచా వల్లను సుం
బవడపుఁ గొణిగెల లోగిలి, సవరనికేరులునుదాటి చనఁ జననెడుటన్. 22
- గీ. పచ్చిదేరఁగఁజిలుక బాబా వజీరు, జగడమునఁ గుమ్ములాడు నచ్చరమిటారి
కతెయిల వేల్పు నెఱిగిటు కాండ్ర రూప, ముండు బొమ్మలుగల మేడయొకటిగాంచి.
- క. తగురా మగరాసగనిగ, లగురా తొగరాచసాలల స్వన్నసుపుం
బిగడాలడా లిచెంతటి, సాగసని తేజీని డిగ్గి చోవ్యంబలరన్. 24
- మ. చనునో నాతని కందుఁ గర్ణపద విశ్రాంతంబు లయ్యెంగడున్
వనితా యెంతటి బేల వే నెలఁత యెనం జింతనే చింత గుం
దుపటే యందస హ్రాని పండులకుఁ జేతుల్ చాతురే యైన న
ద్దను జోదంత మెఱుంగు నంతకును గాంతా తాళుమ న్నావ్యక్తమల్. 25
- క. అది విని మఱియున్ వినివిని, యిదియేమో కాని చాతమిపునయవసి
ధనినేత బూరికొరికి, నవలికి జని బసిత విస్మయ నిమగ్నుండై. 26

సీ. పలచనిపావనపై నొంటి కట్టుగాఁ గట్టిన వలిపె చెంగావికవను
పాన్పుపైఁ బొలిచి నిప్పురపుఁ గుప్పల హారపటలి పెట్టిలునఁ జిటిలిరాల
కెరలు నిట్టూర్పులఁ జెప్పావి, బగులంగ గోరునఁ జిమ్ము కన్నీరునడిన
మంగాదు గోడకరంగిపోవఁ దలొట బటువుల్లుంతటఁ బహంగసేమె
పనికదిగ్గనలేచి పూపాన్పుమీఁద వ్రాలి కూర్చుండి ముక్కుపై వ్రేలునిలపి
నొక్కుచెలికత్తెయూరార్చుఁదెక్కులలఁపు, లన్న కొననున్న యొకవన్నెలాడిఁగాంచి.

మ. భారె కన్నులు మూలఁ కీసాగను రూపాచాల సేదాసురా
కళలందించ్చు మెఱుంగు ముద్దుమొగ మింకం జఁగ్రుఁడాదీనిమం
గళ నారా బలితంపు గుప్పలికయే కాబోలుఁబూచెండ్లమిం
డలు మేలే కరు లింద్రనీలముల కన్నన్ మిన్నతానేకదా. 28

క. నెమ్మిగదానడతుమ్మెద, నొమ్మిగదా దెడంగుగురులు తొలుకరిమించుం
గమ్మి గదా మెయి మరు దో, దుమ్మిగదా తగిన చూపు తొయ్యలికిధళి. 29

ఉ. దుప్పర కాను మాట వనితామణి కాను మెఱుంగు జాళువా
గుప్పలి తేని కోటవలి గుప్పెత చగ్గన వేల్పురావరా
ద్రుప్పల మేలితేట యలరాజ ముఖమణి వేణికారుచుల్
లిప్పిపడంతి పట్టి కవలీల జయంగు దీనిప్రాపునకా. 30

చ. కలకల నవ్వువట్టున మొగంబు దరాలను చారెడేసి క
న్నులు పిడికింటిలో మిను మినుక్కును కానుచు ముద్దుగారు ప
ల్కులుఁ జెవికమ్మచేఁ బశుతరుక్కును చెక్కులుఁ పట్టెడేసి గు
ప్పలుఁ గను చూపు మేరకు గుభాలను తావులు దొకే తగుకా. 31

ఉ. జక్కవపిట్టకున్ గలికే చిన్నులమిట్టకు నేమిపుట్టువో
చిక్కెరదీవికా వనిత సన్నపుమోపికి నేమి వావియో
నిక్కువదానికిం జెలువ నిద్దఁపుమేనికి నేమిసేస్త మో
చుక్కులకొటికి స్మగవసాంపుల గొటికి నేమి కూర్మియో. 32

క. అనియెంచి యించువిలువీ, రుని యలుఁగులగుంపుమది చురుక్కున నాటన్.
జనియించిన తమకముర , కొనిముంచినఁ గఱగి తెచ్చికొల్దృఢమించన్. 33

క. ఎంత కడంగి నుతించిన, నంతకుఁ దగునేకదా మదానినవాళీ
కుంతల కాంతనసుమన, కుంతలనపాంగకంది కుండెడిదేమో. 34

చ. కనుగవకెంపు కొన్నవడఁగా ముడిగొల్పెడు బొంబెయిది నిం

- క. సెఱచాపు సెవ్వరు నగించని నవ్వు బయల్ గుఱించి ప
లుగును గెళిదేరుమేనుఁగనుఁగొన్నను జక్కరబొమ్మయొక్క చ
క్కిని మొగవానికి న్నలచెఁ గావలయుం గలయుం డలపఁగన్. 36
- క. బలవంతపు వలవంతలఁ, జెలువంతయు నేరిసొమ్ముఁ జేసెనొకోయా
వలపునఁ దగిలినవానికి, చలపున లవలేశమైన దయలేదే మో 37
- ఉ. వానిదిగాక జన్మచును వారము నీరమణీలలాల య
య్యో నగు బాటుగా నతని యొద్దకు నెచ్చెలిఁ బంచి పంచినం
దాని టురాక వేటిమియెనర్చునో నావలపంచు నించు వి
ల్కానికిలాంగి నెమ్మదిఁదలంచుకొనన్ వలపించె నెవ్వఁడో. 38
- క. ఉప్పల నొకనికి మీఁచుగ, జవ్వనమిటుగట్టియున్న జలజేతుణతో
నెవ్వఁగఁ బలుకులు పలికెన, నెవ్వఁగ యేకాని చేర నేరవు కోర్కులో. 39
- గీ. ఐన నేమగు దీనిపృథ్వాంత మెల్ల, దెలియవచ్చుగదా యంచుఁ దొలఁగియొక్క-
లోపమఱుఁగున నిలువ నాలోలనయన, జేరి నెచ్చెలిహారాళిఁ జిక్కుదీర్చి. 40
- మ. తలదండ్రుల్ మన మీనిశాచరునిచేతం జిక్కిదిక్కిది యీ
యిలఁ గాసిల్లుట గానకేమయిరో వారేమైనఁ గానిమ్మునీ
యొ ప్రాయంబు నిరూఢి కానపడి వీఁడేమిమి గావించవ
ఱిఁబుచున్నాడో యెఱుంగ మిందులకె యింతి వంత లేదాయెనే. 41
- క. అక్క బుతధ్వజభూవరుఁ, డెక్కడ నీవెక్కడే యిదేమిటికే నీ
చొక్కపుఁ జక్కనినెమ్మే, నిక్కాటియ కోర్వనేరదే వగయేలే. 42
- చ. తలపున నెంత మోహ పరితాపము గల్గిన దాచుకొంచురో
యలయక లేక యీకరణి నంగడి వెట్టిదురో వధూటులొ
పలుకవు నిన్నువంటి కులభౌమలఁ గానవో వారికాత్మ నా
ధులవయి బాళిలేదొ తమిబుట్టిన పట్టున మట్టుపెట్టరో. 43
- క. తగులెఱుంగఁ జేసి కూడఁగ, మగవానికిఁ జెల్లఁగాని మఱియెంతైనన్
మగువకుఁ జెల్లదు మీఁచట, నగుబాటగుఁ బిన్న పనులనన్ రాదుచెల్ల. 44
- ఉ. నీమది నింతకోరిక జనించినయప్పుడు యెట్లు కూర్చునో
యామరుఁ డింక నిన్ను వసుధాధిపమాళికిఁ గూర్చుకుంప నే
మీమనమంతగా రిపులమే మఱివానికిఁ గానఁగీర్తిగా
దేమరియాద తప్పిచసతీవినుమొక్కటి సావధానమై. 45

- క. మనలందెచ్చిన యాదై, తునిబాధలంగలగి మనులుతోలేరంగన
జ్జనపతి యాతనితో నడె, యనిసేయుచు నున్న వాడటందును వింటిన్. 46
- క. పురదనుజ కామినులు కా, తరలై తరలై కహృదయతం గుందుచు నా
తురలై గరలై ధిత వా, క్షరతంత్రత మాని యునికి గనుంగొనుమబలా. 47
- క. గావున నృపతిజయించెం, గావలయుంజూడు మెడను కన్నదరు ననం
గావిని పలికిని దానవు, నీవాయని చూచి కామినీ మణి కలకన్. 48
- గీ. యేటి పలుకమ్మ యతడు నన్నెల యేలు, తిరిగి సంధించి నన్న బోధించరాకు
మిత యేమిటికింక నాయించు వింటి, వానికెక్కిన ప్రాణమే వామనయన. 49
- చ. అనిపలుకం ధరాధిప సురాధిపుడేసతి నెచ్చునమ్మనన్
ననునెయం దలంచుట కనబడె బోటి బుతధ్వజేచ్ఛుం
డని కొనియాడె గాన నటులైనది నిక్కవయ్యెనేని నే య|
దనువిపుడీ వధూమణి పదంబుల వైవంగ దామసింతునే. 50
- శా. నాభాగ్యంబదియ్య యాయతివ యందంబిందు భావించినా
కేధంగింగనయంగం గల్గునని యూహింపన్ మదర్చుబుగా
నాభీలాభవ గూరి ఫాలదహనాభానంగ కౌత్సయక
క్షోభక్షయ్యతఁ జెంది యున్నయది యిచ్చో మెచ్చు నచ్చుగదా. 51
- చ. ననుగొని తెచ్చిగట్టి ముని నాయక నిన్ను నుతింతు నోబలా
మునిఁ గొని యాడనేల పెను మొక్కలిరక్క సిక్కిరికై కదా
యమకల ధాననాపరహయంబుగ వచ్చితి గాన నిక నా
తని యవదానమెంచవలదా జలజాలక నిందుఁ గాంచుటల్. 52
- చ. ఇపుడిటు కానుపించుకొని యేను బుతధ్వజరాజంచు
దట్టపు దమిఁ జెల్చి జాణయగుటన్ జెలి యెవ్వలికేఁగ సిగ్గు దో
రపునగకొండు జారంగ బరాబరి సేయుచునిందు మారుక
య్యపురుచిఁ జూపి దీనివిరహయిధికింగడఁ జేరనిత్తునో. 53
- సీ. యాగుబ్బలికమీఁద నాగోటికొనఘాటి గదిసిన గజివిజి గాకయున్నె
యీమోవియిఁకమీఁద నామోము మునిపంటి ఘాతచే నలిబిలి గాకయున్నె
యీదేవామిఁకమీఁద నాదు కౌగిలింత వగచేత వసివార్లువాడకున్నె
యీకురు లిఁకమీఁద నాకూర్మిపెరఁకున, పాటుచేపడిఁ జిక్కువడకయున్నె
చిక్కువడుగాక యేమినా చింతదీర, ననుభవింపక పోనేర నకటయిట్టు

- లేల తలనితఁ జుట్టునఁటిదీలతాంగి, గాననొకయింతయోర్వదోకద యిదేల
క. ధళి యేటి కోనకు లివితో, య్యలిచేఁజేర్కొన్న యట్టి యాతని ననుఁగా
దలచితి వేటొకఁడెఱా, యిలలోన బుత్తధ్వ జేంగులెందఱుగలరో 54
- గీ. ఐన నొకసాధనం బున్నదాబుతధ్వ, జేర్చిరుండి పలాశిలో కేల్రుతోడ
నని యొనర్చుదు నున్న వాడన వయస్య పలికెఁగావున నతడెకావలయునేను. 55
- క. ఆన్నిటికిని మంచిదియే, సన్నలతాంగులను డాయఁజని తవ్వదనా
చ్చిన్న మకరంద భారా, భుస్సతికి గడ్డపుటము లాగ్గుటయనుచున్. 56
- ఉ. లోని మఱుంగువాని బనలోకరసాకరబాక శాని మై
తావులకంటె మున్నగుచి భారలు బారులు దీర్పఁగా రతి
స్త్రీవిధు లంభ చుట్టమును జెక్కిలి గొట్టు నొయార మొల్కుఁగా
, నావనబాక్షులున్నయెడ కడ్డరిపాటున పచ్చి నిల్చినన్. 57
- చ. కసిహృదయంబు ర్దులుమన ఘుల్లుమనంగఁబదాంగదంబు ది
గ్గన విన లేచిలేనడ యొయారముతోఁ దెరచాటుఁ జేరెఁగా
మినిచెలికత్తై తత్తరము మెక్కిన గద్దియఁ దెచ్చియుంచ మిం
చిన తమనందు మీఁద నినిసించె ధరావరుఁ డాదరాత్ముఁడై. 58
- ఉ. అంతటలో బుత్తధ్వజ నరేంద్రుని మోహనమూర్తి మున్న గ
న్నంతయుఁ గన్నులంబడిన నాతఁడు కాడ యతంఁడె యాగదా
కంతుని దాడికిన్ వెరవగా యని డెంపమునందు నెంతయుం
జింతనహించుచుండె సరసీరుహ లోచన బోటి యచ్చటన్. 59
- చ. ప్రకట గుణాంక యోపురుష సింహమ నీమహానీయమూర్తి మా
మకహృదయాంబుజమునకు మక్కువ నెక్కినఁ జేసె నింకఁగొం
కక కనిపించుమంచు నడుగన్ బనిలేదయినన్ శుభాభిధా
యకమగు నీవరిత్ర ముదయంబులకుం దగు నందమొందఁగన్. 60
- చ. బహుతరదేహభామ ఘంఠాహు విహారముఁ జూచినన్ మహా
మహుడవు గాక యొక్క నరమాత్రు డవేయనిదానెఱంగియున్
సహజపుముగ్ధ తాగుణమునన్ వినఁగోరితి గాక నీశుభా
వహన ధరీణమైన గుణవారమునే విను నంతదాననే. 61
- గీ. ఓ మహాభాగ నీకథాభ్యుదయమెల్లఁ, దగినచందాన వినినయందాకలేదు
పారవిరహిత ఘోరాతిఁ వారిరాశి, మగ్నమామకచేతోటి మహిమకతన 62

క. కతలయ్యా మావితమా, వెతలన్నియుఁ జెలుసుకున్న వీసావు వినుమా
జతనమున గుణము లనియెడు, రతనంబుల గిని యటంచు రమణివచించున్. 63

వ. అనిచెప్పి మఱియు నెచ్చెలి యిట్లనియె. 64

సీ. ఆనఘ విశ్వానసుండునియెడు గంధర్వరాజు దుగ్ధావృత్తాత వెలయు
నతని పాణిగ్ధ హితి హరిణియనుపేరుగారి కాంచినముద్దుగుమ్మమించు
నాయమ్మ సుతులెంద్రతన గల్గియు కూతు, రొక తెలిమికిఁ జాల నుమ్మఱించి
యాత్మ జాత నొసంగుడనుచుఁ డేవుండనియే, కంటఁ బడురాతికల్లమొక్కె-
నట్టిదకదా వధూటుల కల్లుడనుచు, నగవు వగవులటంచు నెయ్యంబులంచు
నంపకములంచు మఱియెన్ని యైనకలవు, కాంక్షలవియుండె మీఁదటి కతలవినుము

గీ. అంతనక్కాంత గర్భాసాంగియగుచు, నాకుఁడెలియదుగా యొకనాటిలేయ
నందఱును మంచితభవేళ యనుచుఁబలికి, రప్పజీ యుద్ధరించెడు నమ్మఁగనియె. 66.

గీ పుట్టినప్పుడె జన్మనంబును సునుస్త భామినికోటిఁ దలవన్న పాటిచెలుపు
గలిగె దీనికి నదియె దుఃఖములకెల్ల, మూలమైనది యంత నాలోలనయన. 67.

క. ఆసమాన వయోమదమున, లసమాన కలాదులం జెలంగఁ జూచిమదా
లసయనుపేరిడె విశ్వా, వసుండున్ హరిణియు గారవంబునఁ బెనుచున్.

ఉ. అయ్య పరాకు మాప్రియవయస్య యటంచు వచించలేదు మా
తొయ్యలి పీఠిలో నోటపుతో నడయాడఁగఁ జూచెనేని యా
తియ్యని వింటిజోదు శరధిం గదియించిన పూవుఁదూపులే
యెయ్యెడ వైచికొంచుఁ దమిహెచ్చిరఁ బోఁ బోరలాడఁకుండునే. 68.

క. ఏటికి మాటలు నాఁటికి, నేటికి మగవాఁడు వలచునే కద వినుమా
బోటి తటాలునఁ జూచిన, నాఁటదివలదు నృనోంబుజాగ్రమునందుకా. 69

సీ. బలవైరి పనిచినఁ బిలువ వచ్చినవానిఁ, గమనన్నచే నిల్చి కడమఁ బనిచి
మాపుపైఁ గేలించి ముచ్చటాడుచు వచ్చు నలకూబరుని మన్ననలు వరించి
నెనరుతోఁ గడునాచి కొనివచ్చు నును గచ్చు టరిగెలవారి నందంబునిల్చి
కడువేగ మడుపులుగైకొని యుడిగంపు రాజీవముఖిపోజారమున నిల్చి
కొలుపునకునేగు రంభ నిచ్చలముగాగ, నగరులోపలఁ జొచ్చి మానాతిఁ జక్క
దనము వీక్షించి యామెనిద్దంపుఁ జెక్కు, నొక్కముద్దిమొనిపోవునొక్కవేళ. 70

సీ. శచిచేత జంభశాసనున కొక్కొక్కవేళ స్వామిసరాగాలు జరుగఁ బాసె
రంభచే నల యక్షరాజప్రత్యక్షునకు లలి హుషారుగ వెడలంగఁ బాసె

చావ్యతిచే న్ధృ పద్మాది మాళికి నిట్టట్టుఁ బొరంబులెత్తఁ బాసె
కమలనే నీలమేఘశ్యామూర్తికి గరుడుసెక్కి నయాశగనఁగఁ బాసె
నెంనుసర్వసుపర్వపర్వండు ముఖుల, చేతనిశ్శేషదేవతాశ్రేణికల్ల
సవన కొటులలోఁగట్టుగడలఁబాసె, ననఘ మానాతిజాతురో యనుభయమున. 71

ఉ. ఆవేలిల్పయైనఁ గలనయ్య నహత్య నచిప భారతం
దీపజాక్షి మెచ్చుఁ జనదవర్తిసెట్టి మహానుభావుతే
జోవిధనంబు దెల్పినను జుక్కను నెవ్వరి రూపమెంచినం
దావిననట్ల పోవునొక తప్పుపనుల్ గదియించి యవ్వలన్. 72

గీ. అంత నొకన్నాడు తలితండ్రు, లనుప భూమిఁ గలవిశేషంబు లీక్షింపఁదలఁచియేను
లోనుగాగల సెచ్చలుల్ వేవేలు, గొలువ న్గజయన యయ్యలకు డిగ్గి. 73

క. ఇందుఁగల పుణ్యభూముల, నందందుఁజరించి కొకిలాళిమదాళీ
కందళిర కేలిపాళిన్, నందనముంగేరు నొక వనంబున విడిపెన్. 74

చ. విడిసినయంత నొక్కదొర వేటకు వచ్చెనొ కాని కొంచెపు
న్నడగని సెక్కిచేతను గనంబడు సెట్టెము మీఁది దేగయన్
బడలినమోము గువ్వగుమి పట్టుల బాఁతుల చూపు మించఁగా
దొడిదొడినూడిగంపుఁ దెగతోఁ 2నియెన్ మముఁ జూడఁజేమియున్. 35

గీ. అతనిఁ గనుగొన్న నేకన్నయైన వలచు, నమ్మవోరాజుడనగ వేగాతిశయము
నంది ననలేక యంతంతనరుగువారి, నడుగవారు ఋతధ్వజుండునుఁ జనిరి. 76

గీ. అతనిఁ జూచినపట యీసుధాంబునదన, యదియనెపముగరతిదేవియామహదేవి
నోటికందియ్య నగకోటి నూటికోటి, యెసెనేర్చి మనోజాతుఁ డింతిమిఁద. 77

చ. అదిమొదలీపహాటి విరులంటడు కస్తురి గీరుబొట్టు పె
ట్టదు పువుఁదోట రాయడు పటంబులు వ్రాయదు వీణచెంతఁ జే ?
రదు నెనఁన చిల్కనుకరంబున దాలిని ముద్దటంచుఁ దా
గదియడు కంజకాండ కరకార్మక కర్మహతాహతాంగియై. 78

చ. చెలుల మొరంగినిల్చి తనసిచ్చెపు గుబ్బలు నారుతీరు ని
గ్గులుగల కేలఁదమ్మి కనుగొంచు నయోయిటువంటి మేనికిన్
వలదె తదీయచారులర నక్షయచం బువుదండఁ బోలె నీ
యలనత దీర నిద్రఁగననందుఁ దలంచి వితాతురాలగున్. 79

చ. ఎరుమినరేంద్రహాళి తనయింటికివచ్చిన యట్లు గామడి

దలఁపుచు సిగ్గుతో మరుగునన్ నిలువంబడి వచ్చినాతఁడా
చెలఁపుచు చూడలేయనినఁ జెల్వలించెన్వరిఁగానమేయనం
దలఁకుచుఁజూచి కల్లయె యనంగఁజు వెల్వలించారు దీనియై.

80

సీ. అధిపత్రతాపాన్న సరికట్టుకొన్నట్టి, సొంపునం గనుఁదోయికెంపుననఁ
బలికీలికచంద్రకాపటలిఁ గాగిటఁ జేర్చు మాట్కిమేనున బాండిమంబువెలయ
విభువానధారాంబువితతికఁ జోటిచ్చ పొలుపున ప్రమజలంబులు చెలంగ
నాయకక్షేప్యంబు బాయకుండఁగబట్టు కైవడినైచ్చల్యగరిమ మెరయఁ
గడపట నిజేశు మదిలోనఁ గట్టివైచి, కొన్నగతి సంతతధ్యానగుణముదనర
నమరియనతండు గనిపించిట్లులైన, నవరిపడి తేచుఁటెల్ల నిదురలేక.

81

సీ. తలదూపవెఱచు నీయళివేణి సమరందసుమబ్బుదనవకాంచనములగన్న
పెదవెత్త వెఱచు నీబిబోష్టి తరువార సుమమర తతధీర శుకముగన్న
బొడఁగట్ట వెఱచు నీపువ్వుబోడి యంకార భారాతిభయదపట్టదముగన్న
నడుగిడ వెరచు నీయజ్జపాదసమీప వికటానుభానహంసికలఁగన్న
వెడవిలుకుచేతనగు నలజడియుఁ దేనె, జడియుఁగమ్మని చెమ్మెల్ తొడరుజడియు
నలయునెమ్మెర జలువఁ దాకలపరించు, గలవరించునొకానొక కలవరించు.

82

క. పొన్నలకుం దెలిపాబిలి, మిన్నలకుం దలఁకు చిలుక మేలిమిఁజులనల్
విన్ననగున్ విన్ననగున్, ప్రొన్ననగుంపులకు దిగులుకొని మదిఁ బొగులున్.

83

క. ఈరీతి నారికిరీ, కారీభాష్యతోక్తి చకితాత్మికయై
పారరహితవిరహవాళా, పారాపారమున మనుఁగఁబడియున్నయెడన్.

84

మ. తనరెన్ మన్మథజైత్రయాన సుముహూతకప్రక్రమంచేసు పే
యనివృంగారము భూరుహళికి రతివ్యాలోల బాలామనో
జ్జనప్రేమలకుచ్చ మందలి వధూజాలంబు పాలింటి పి
ల్వని పేరంటము వాసనాజనకమై వాసంతమాసంబిలన్.

85

క. బెడగడఁచెలతా వనితలు, నడఁతెంచు వసంతరాజునకు నడుగులకున్
మడ్డుగులు వక్షచినవైవడి, నడఁచెడు తెమ్మెల్లఁ బండుటాకులు రాలన్.

86

చ. తనరస మెల్లఁ జూపవలదాయని వేళ యెఱింగి యత్తరిన్
గనఁబడు మన్మథాగ్ని మెలకల్ వలె మోసులుగా జనించి యా
మని శధికాంగనాపురుష మండలి దెందములొండఁ బంచివే
సినగతి చెండుగాగ విరిసెంచలిరాకు వనాంగణంబులన్.

87

- క. తమ కుపమేయస్థానము, కొమిరెల మృగపాద మగుటకు నైవేద్యము
క్రమ మొదిల సరణి రసా, లములుం గెందలిరుటామలం బస రెక్కెన్. 88
- గీ. పజలె వనరాళిలోనఁ బ్రవాళపాణిఁ, గాంచి యీసునఁ బలె బొడకట్టిరట్టి
ముత్తియపు గుంపులను దలంపులు జనంప, తారకతమోనివారకకోదకములు. 89
- క. మసలతకూనల మాధవుఁ, డనువుగఁ గూడె నని యున్ను రను వనపద్మాం
గనల ముకుళీకృతాస్యము, లనఁగాఁ దరులందు మొగ్గ లరవికి యయ్యెన్. 90
- క. మనసిబాడు రోఁజుచుం ది, మృను తుమ్మెద నల్ల ప్రజలకై నానా పు
ష్పనిక రుద్రశనవ్యాజం, బున నత్తఱి దేనెకణజము లైకపించెన్. 91
- గీ. లతలసామ్రెన్ కుసుమజాలంబు లూరయ, నకరువులపేరి యెమ్మెచ్చు పెకలిరాలఁ
దొడిమలక్కలఁ బచ్చితాతుటుము గాని, పించె ననఁ బసరుఁజాయలపించెలమరె. 92
- గీ. మన్మథప్రహ్లాదునకు సమానదేవు, నొకని గల్పించి కైకొనరోయి యనుచు
నలవసంతుఁడుగట్ట వ్రేలాడు పసుపుఁ, బూఁతజాలెలవలె ఫలంబులు పెలంగె. 93
- క. న్రాలిన విరిశొంపముపై, రాలినపుప్పొడులు ప్రసవరస మయ్యున్
గీ. లుకొనఁ బొలుచుచిలుకగు, తాలకు నేదారి కొలుచురాసులంగన్. 94
- సీ. దాఁచఁబెట్టినవా సుధామధురీఘరీణమరందబృందసూనవ్రజములు
కాశాచులా యనర్గళ సచేతిమధిదేళిమమాతపోతావళిఫలములు
సంతరించినవా విశాలమార్దవని రుద్రయోల్లాసకరుణార్ద్ర సస్థివమ్ము
లన్నశించినవా వియద్ధ రాపస్థిప్రారూఢసంచారిసౌరభిములు
దొమ్మిగాఁ దుమ్మెదలుమూఁగి తొక్కులాడు
పొగగుఁతోఁ గీఁములు చేరి జగదమాడు
గొంటుగాఁ గోయిలులు కేగి కుమ్ములాడు
మొనసి నలితెమ్మెదలు కెల్లి పెనఁగులాడు. 95
- సీ. చిలుక బాపనకొలంబుల బంచగులకెల్లఁ గలితానుఫలకోటిగ్రాసమొనఁగు ✓
నెలదేటి రాచకుంపుల చుట్టములకెల్లఁ బలుకుఁదేనియ పల్లెపట్రలొనఁగు ✓
జలిగాడ్చు కోమటి చాలుసజాతీయములకుఁ దావులసంచిమొద లొసంగు ✓
గోయిల నాలనకొలమునాయాదుల కేల్లకోఁ జిగురాకు నేలయొసంగు ✓
కొమ్మల నెలచ్చు సాలజాలమ్ములోనఁ, జిలుకసాంబ్రాణితేజీవజీరుఁడనవఁ
✓ దాడొమున్న వసంతుని రాణువెల్లఁ, గన్నగుట్టెడు కడుపుంజి గనుటకతన. 96
- మ. ఎకలెం పుష్పా చిట్కితేజీని సామ్రాజ్యసంపద బహ్మణులు ప

ల్పితి పంచనన మొక్క లేఁజెఱుమేల్వ్వి లెక్క డించంగ న
వైవవిల్కానికి దూరదేశగమిశోవి శ్లష్ట మోహాపల
జ్జడినాకంపిత శ్చర్యదంపతిహరచ్చైత్రాదియాత్రాచతీన.

97

క. ఆతఱిఁ దమవెగ్గలవై, శాతోదరి పాగుల మిగుల జడిసి కిరీ
దోతకము లైన చిన్నెల, చేత న్విఁహ ము తెలిసి చెలువలు తమలోన్. 98
సీ. ఆయెనమ్మ యిదేటి యాగడా లిదియేమియెఱుంగు నిన్నటినేటి మెఱుంగు బోడ
యెఱుంగునా యనఁగూడదెప్పు డిచ్చడు కొంత గడిదేఱులే నలకారినగుల
గడిదేఱు కింక నెన్నెడు మంచుగుహానిఁ గోరెను జన్వనం బూఁజేయ
జన్వనం బొనెకా చువుకొన్నది గాన మనసు నిల్పఁగలెక మరులుకొనియెఁ
జేలున యాచాము లనుభవించినను గాని, తెలియదే న్రేగులోపలి తీట వంటి
వలపుక సెకోత లివచగవారి కైన, వలదుగా దీని కిపుడెల వచ్చెనమ్మ.

99

చ. తడఁబడు మాట గడ్గదిక దాఁగ్గొను నిల్చినవోట నిల్వరా
దడుగులఁ ద్రొటుపాటు గదియంబకుఁ గంపము చెందు నిల్వరా
దడవని కోర్కి హెచ్చు మదిసేమొ వితావిత జాలిజాలి యా
నడిగినఁ జెప్పఁగూడ దకంక మరులెత్తిన యాటదానికిన్.

100

క. ఇవి యన్నియుఁ జెలులారా, చివురాకుం బోడియండఁ జెలువొండెడు ని
క్కున మింతుకు విఠహనుహా, దవ మేకార్జనము మీఁదఁ దగ వెయ్యదియో! 101
మ. అతివా యంతకుమున్ను నన్నిలిచె డాయంబోయితిం బోయిన
చ్చితివా యంచనె నేడ కంటి నదెరాజీవాక్షి యే లెస్స వేఁ
డితిఁగా నిన్న నె నేటికే చెలువ యంటి న్నావెత ల్మీకు స
మృతమా యన్న వితాకురాలయితి నమ్మా కొమ్మ యమ్మాకీకుకా.

102

క. అని రట్టునేయు బోటులఁ గనుసన్నలఁ గడపఁ బోవఁగాఁ బనిచి ననుం
జనవిచ్చి మనుపుఁ గావున, నెనసినతిమి పనితఁ జేరి యే నెయ్యమునన్.

103

గీ. నచ్చి తడవాయెఁ గద మహీంబయమహీనుఁ
జూచిన స్థలయెఁ గద యింక శోభనాంగి
పొనవలది మరపురంబునకు వగిడి
తల్లిదండ్రులు కడుఁ దల్ల జిల్లనంజ.

104

క. తెలిసె నిదఁ గొన్ని నాట్టి, యిలఁగల చెలువములు చూడ నిదట నె నిలువం
దనఁచినకైనిది నన్నది, చెల్వా యది లెస్స యట్లు చేయవల మేమి?

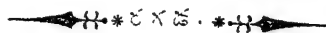
105

- క. అనన్తముఁ జూచి తలవాం, చిన దగ్గఁజేటి యేమొ చింతాసంతా
పనిరూఢిఁ జెందునందము, గనఁబడియెడు నిట్టు లొనొకాదొయెఱుంగన్. 106
- చ. సరసిజగంధి నీమది విచారము దోఁపంగ వేటొకండు లే
దరయఁగఁ గారణంబు నవయావనరూపకలావిలాసభా
స్వరూఢగునట్టి యొక్కమగవాసపయం గనువైచి తేమొరు
ష్కరతరచింతచే నదియె కావలయుంచలపోసి చూచినన్. 107
- మ. బలభిన్నీలకచానుణీ యిదియుఁ దప్పా కాంతులంగోరి కాం
తులు చింతింపఁగో కంతుకుంతముల నంతల్నింపఁగో లేక నీ
తలనే పుట్టెనె యైన నేరమొకఁ డెత్తార్కార్య మాద్యంరముం
డెలియం బల్కకయుంట నీవలన నింతీ యంతనే వింతలే. 108
- క. నావంటి బోఁటి గలుగంగ, గానగవంగ నేల యెంతకార్యం వైన
న్నీవే కావలె నన్ను, దైవకటాక్షిమునఁ గరగఁతము నేయ నటే. 109
- చ. అనవిని యాలతాంగి నగవామతిలన్ననుఁ జూచి భావవే
దినివి గదమ్మ నీకు నికఁ డెల్లకయుండఁగ నేర్తునమ్మ నీ
యనవు మదీయఘోరవిపదభీతి నోడ గదమ్మ వాడిమై
నొనరినకంతుతూపులకు నోడఁగదమ్మ యికన్ వధూమణీ. 110
- గీ. నాతి యెఱుంగుదువా యల్లనాఁడు డేగఁ, జేత నమీయించి చిన్న తేజీవవాలిఁ
గాఁగఁదోలుచు నీత్రోవగానె చనియె, నామనసు వానిమీఁదనె నాటెనమ్మ. 111
- చ. కలకల నవ్వుమోము పురిగల్గిననెమ్మొయి నుగునుగు మీ
సలు నపరంజిడా లెగుఱుజంబులు చిక్కినిముక్కు- తేటక
న్నలు నిడుసోగకన్బొసలు సెక్కిన గ్రక్కఁడ బాలుగాఱు చె
క్కులు గినుమంతకాను తళుకుందొడ లాన్మపమాళికే తగున్. 112
- క. కనమో వినమో ఘనమో, ఘనమోహనమోవకారికచి మగవానిం
దినముం భువనంబుల నా, మనము వ్హరియించువాని మతిగంటి మటే. 113
- గీ. వనజబోచన నెనుగావలసినట్టి, దాననైతేని నెటులైన మానవేంద్రుఁ
గూర్చి నాప్రాణ మిపు డెన్నకొమ్ము లేని, పక్షమైనను నామీఁదితాళివిడఁము 114
- క. అని పలికి సొమ్మనిల్లిరఁ, గని దీని మనంబు తెలిసెఁ గద యికమీఁదన్
మనసిజాఁ డెదయుఁడు శరమే, నీన నెనుగునో పరాకుపేయుచునుచున్. 115
- గీ. ఎంతలే దింతి యికలెమ్ము వంశదేవ, యిందులకు నట్లు యెదఁగూర్చికొంద మబల

- యపుడు నీచిత్తమే వచ్చు నిపుడు వట్టి, మాటలాడిన గలవమ్మ మానుకమ్ము. 116
- క. క్రొమ్మలకుం బురఘలకుం, గమ్మని విలుకాడె వేల్పు గావున నతని
 స్నెమ్మదిరా బూజితము, రమ్మి యలకేలివనికి రాజీనముఖి. 117
- క. అని పలికి యేను నెచ్చెలు, బును మచ్చిక హెచ్చనీలివలేక్షణం నో
 దొన్ని వచ్చి కుసుమవిస్మయ, ననిజొచ్చి రసార్ద్రవచనవైఖరి యెయన్. 118
- చ. అలవడం జందలాలియుతమై సుమనోహరచాపహార్యన
 ర్గలగతిమించి పాదపవిత్రస్వరవైభవహారియైన యీ
 యలఘననోల్లసప్తనమహత్వము నేమని చెప్పరచ్చునో
 లలితలతాంగి కామితఫలంబు లాసంగుచుం బ్రోచునంపజీన్. 119
- మ. పాలతీ యాపాన గున్నపాన్నపిరికిం బూదేనె బల్కల్పగా
 యలరన్ సారెకు నెక్కుచుం దిగుచు చాలై చుమ్మెద ల్మించె ని
 చ్చలపుం జాయలతావిజాజివిరి నేజాజోడు వైకొన్నక్రొం
 చలుకుం బచ్చలమేడం దాచ్చు జలయంత్రంబోయనంగంటివే. 120
- మ. సరసాళు ల్నిజగంధమానుచుం జరించగుంభిసీతము
 ల్వరుసం జుట్టుం జెలంగుచుండంగ మహాపాలంబుకుంజాప్తిచే
 గర మొప్పార సుధాప్రభావమధువుల్లాలి నిద్విదాహాటివి
 స్ఫురితంబై విలసిల్లె నోయబల యీపున్నాగముం జూచితే. 121
- చ. అరవిరివెండిచెంబుల నయంబునం దేనియపానకంబు లే
 బరువుగు గుణ్ణమావి చలిపందిరుల న్నతమాన లియ్యంగా
 నరుదుగఁ గ్రోలియు స్సంసిజాస్త్రగుణస్థితం గండుదేటి ని
 బ్బరమగుబాళిమై నధరపల్లనమంటుటం గంటివే చెలీ. 122
- చ. హితగతినిందు బింబరుచు లింపుఘటింప మనోజకాంక్షం
 గతిఁదగు కైరవారముల గర్వము మించె వధూటి కంటివే
 హితగతి నిందుబింబరుచు లింపుఘటింప మనోజకాంక్షం
 గతిఁదగు కైరవారముల గర్వము మించుట చోద్యమే చెలీ. 123
- చ. తనతను వెల్లగాఁచికొని డక్షిణమారుతవోరకుండు నే
 ర్వురం జనుడెంచి తావిఁగొనిపో వనదేవత హెచ్చరిల్లి కో
 యని పెనుఁబోటుఁగూత లిడునట్టిగతి నిద్వినయ్యె వింటివే
 యనుసమగాత్రి కోకిలకులకులకేళి కుహూకుహూధ్వనుల్. 124

గీ. మేలివేనియనింకిన మెట్టలమ్మి, జేరి కొలనాడి పుష్పావీరే రక్ష
పాసంగ నవ్వులిక్రావ్విపురుటియిల్లు, వింతగాఁ జెందఁ దేటి బాలెంత కంటె. 125

క. అనియాలివిత్తకేళీ, వరపాళీగరిమమోలి నన్దిండుచుఁ గ్రో
న్ననగుంపుఁ జిముముజేడుక, జనియింపఁ గడంగి నరనస్థానములన్. 126

ఉతివరొ చూనితె యలరెడి మావులు—జతగూడిన వివె చల్లనీతావులు
ఏలిపొదలివె యిటురారాదటె—యేలపోయె దన నింతనె వాదటె
చాలుచాలు నీసంపెగ మొల్లగు—బాలకంటివే పాదిరిమొల్లము
సెలత రాగదే నిమ్మల నీడకు—చలుక నేలనే యంతటిప్రోడకు
ఎగిరి పడవులే యీకంకేలికి—జిగురుచాలజే చెలి నీకేలికి
నాసలేటికే యందని పొగడకు—వేరటలే కీవిరులనె పొగడకు
పడఁతి రాదు నాపాలిటి పొన్నకు—ముడివిడెగోసము మొన్నటిచిన్నకు
వాసంతికై వచ్చెను చిన్నకు—వోసమెటుంగని తొమ్మిలి నవ్వుకు.
యీవిరవాగుల కేటికి ముచ్చట—తావులవిరికే తలుపుకు మిచ్చట
నెఱసిన వివికంటివె వాసంతులు—యెఱుకలేచె నీకేటికి రంతులు
పొదలినవచ్చటిపుష్పాడితిన్నెలు—అదిగై కొనిరే యప్పుడె కన్నెలు
తెఱన దాటితే తేనియకాల్పలు—వెఱచిరి నేడివిద్యకుఁ జెల్వలు
సరసను మొలచెను జాలుగ మొల్లలు—దొరనెడు నచ్చటఁ దుమ్మెదపిల్లలు
బొండుమల్లెలివెపాలఁతిరోమెచ్చితె—చండలు కడువింతలుగా గ్రుచ్చితె
పలుకకుకోయిలపసువులుమాగెడు—బొలఁతివెఱచితే పూఁబొద లోఁగెడు
వెలది చూడు కురువిందలయందము—కెల్లఁకులఁ గడుఁ దొఱంగించె మరందమా
సురపొన్నల కీసుర వెన్నాడకు—తరుణివెఱతు నిత్తటి నన్నాడకు
కొవిదారములకును వాడెటికి—నేరఁ గయ్యముల కేగెడు మాటికి
వనితలు బడలిన వగకనిపించెను—గొనకొని తుమ్మెదకొడమలు ముంచెను. 127

వ. అని పుష్పాసచయంబు గావించి చాలించినంత. 128

క. మధురీమధురీణసవిధవి, విసమాధవికాప్రసూనవిస్మగరుమరం
దధునీమధోవిహృతిమ, నృధుపసథాళింపమందమారుత మొండెన్. 129

ఉ. మానవతు ల్లనుంగొని రమందమరంజనవారవిందబృం
దానుసరన్నిళింపనిక రాంధకమంధురగంధసాంధ్రముం

దానిలమత్త సింధురవిహారవిఠోలతరంగజాలడో

లానిశ్శేలనాకలితహంసము నొక్కసరోవతంసమున్.

130

ప. ఇత్యైశంగురం గమంగని జలమానవకుమారు లెమ్మెల్లకై చిమ్మెల్లంగుజము
దాడులకైక్కునం దళుక్కున నెగురునిడుగాలువాలుగుప్పిల్లలకై నికటతటతరు
పటలశాఖాశిఖానికరంబులనుండి దుముకు లకుముకులగుత్తులం బెరుగు మగు
త్తులం దొఱుగు సరాగంబులగుపరాగంబులందగిలియరవిందమందెరకుం దార్చినగం
ద్రవాడియటపెట్టెలచందంబున నీషుచుచ్చలితరథాంగంబు లగుతెరింగంబులనందున న
ద్రవ్యవిశ్రమంబునం దిరుగుజలస్రవంబులం దగిలి నిగనిగనికెంపురాలు న్నింపిన గో
ముగను వామరగుంటలం దలపించుటకు శివకంపనంబు నేయుచు జలబిందునందో
హకందలితనిత్రతపత్రత్రసమావేళితం బగుహల్లకంబు వారిదేవత కెత్తురురకత
పాత్ర మౌక్తికారాత్రికంబుల డంబుబడంబింప నందులకు సోబలువాడు ముత్తై
చువులచెలువున ప్రాయుతేటిసిటుకట్టియల తేటపాటలకుం జొక్కనో
యన నాయకులతోడిపాలయలుకలం దొలంగి చని వనజకుడుంగంబులం గపటని
ద్రాముదితలై చలితజూంబులికలు సోకిన నులికిపడి యనునయింపం బతు లేతెం
చి రని బయలుదంకించు నీటుకట్టియల తేటపాటలకుం జొక్కనోయన నాయకు
లతోడి పాలయలుకలం దొలంగిచని వనజకుడుంగంబులం గపటనిద్రాముదితలై చ
లితజూంబులికలుసోకిన నులికిపడియనునయింపం బతు లేతెంచిన బయలు జంకిం
చు జక్కనమొచుబోడుల యలత్యైబహుతరాక్షేపంబుల పెల్లనకుం గొల్లున నవ్వు
చుచు బుద్ధింటినాది మన్దంపుననిగేను మాతమానవులకుం దీరసంచారిశిఖావళికుమా
రికాకేకారావంబు లను గద్దెంపులం జళుకు వొడమించి నడదిద్దనెడం బవ్విస రజం.
బువిధంబున దుమారంబుగా నుచ్చరం బెగయు పుష్పాడివేరింట నుల్లసిల్లు నుల్లడ
నీడలవిడుదోడాడువేడుకల గమనినీకమలబంధుపాణిగ్రహణంబునకుం గులనేవతల
నెదురుకొనుచుదురునలజ్జించుచు పుటసమంచితసకారకలిసాగ్రపాలిక లగుచు వచ్చు
మరాలికాబాలికలకలకలంబులసంగ్రహిక్కిని తమ్మిమేడలెక్కి పెక్కునగల శేకుది
కొమ్మలసందునం దొంగిచూచు మధుపానోధ వధూమణియ మిధస్సన్మృద్ధకల
కోలాహుతాహుశృంబులకుం దగవు లూహించుచు వాళీకముకుళంబులను కలకకు
లంబులం బ్రీతిపొంది నిష్ఠాసంపదం గలహంసపంపతులు ప్రభుమనమాగమంబునంబు
త్యాహం బాచరించి యెదురు నూడం బొడనూపిన యజ్ఞాతప్రభూతిం బగు నిశాస
మయంబు విధంబుం దళరు పరిసరతరుచ్ఛాయామాయాంధకారంబుకుం దిగులున్న

డి యప్పుటప్పటికి విక నితాంబుజంబుల గనుంగొని యవియు ముకుల్గిళమిం బొం
గు రథాంగకామినులు విసోదంబులను భేదమోదంబు లనుభవించుచు జెగటల జె
లగు చెంగలచుమాల్పై నెకించిపాడుటెక్కుల తేటిజక్కులవారియాలాపంబుల
లకుం బరిపుల్లంగోజం బనుకామిన్ని చేరువఁ బరఁగు విగతేత్రనవపరాగపరంపర య
నుపరిక్రముగ్గులు డగ్గల నందం బగుమందమరుదాందోళితేందీరముపైనుండి శివ
మాడు సారసనరాగోహలకు సమీపంబున శైవాలకలాపంబు లనుధూపంబులర్పిం
చుచు మాఁగికోని యాగామికార్యంబు లడంగునమ్ములక్కులచందంబునం బోసంగు
నానావిధజలవిహంగమాంగనావ్యాహంబున కుత్సాహంబుఁ బొందుచుఁ గమలాక
రాభిధానంబుగానం గంతఁజవిరాజమానంబై పుష్కరస్వరూపంబు గావున రాజహం
స కలాపంబై శోభితరంగవిశాలంబు గావున శైవాపసముఖానుకూలంబై సారం
గవిలసితంబు గావునఁ బుష్పకరేణుభూషితంబై యెసంగుటకు నంతరంగంబున నా
నంద మందుచుం జేరి.

181

సీ. వారు మీకును నొక్కవయసువారలు గాన నువివ వారికి మీకు నుద్ది యనుచు
నోచినదానిపై నొడిసిన నేలికసానిపాదములపై నాన యనుచు
నాజతతోడ నేకాంతమాడితిని మాగుంపులో నీవుండఁ గుడ దనుచు
నంటిమి గాక మర్యాదతో నిల్చునే యప్పుటికైనయట్లుగు నటంచు
బాలయలనాడు నామీద నోలవెట్టి, తిచ్చునికమీదఁ జరియింపుమీ యటంచు
నంచు కేమాయెఁ గాని లేనమ్మ యనుదుఁ, బలికికొంచును దెగలుగాఁ బంచికొనుచు.

మ. మెలఁతలో తుమ్మెదకంటుకన్తువెరియన్ని పాసుషామామ మా

టలతెచ్చింబు కల్పితేలుజడఁ గొట్టం బూను జేజేలయె
జ్జలయిల్లానిన్రాసినట్టి వలన లాల్పించి యచ్చంపు ని
చ్చుపుంజందరుకావి పావడలు మించన్ ఘేలనాలోలలై

182

గీ. డాసి దరి నిల్వ వారినీడలు పొసంగె, నీటిలోఁ దమ్మిమేడల నీటు రోసి
తన్మఖాంభోజముల నిల్వఁ దలచి వచ్చు, పద్మ తొచ్చిన విత్వరూపములనంగ, 184

చ. సుపతులు బంధిగాఁ గొలనుఁ జొచ్చివనంగఁ గ్రమక్రమంబునం
బదములు ముంచి హెంగొడలఁ దైకొని పొక్కుట నాగి చక్రసం
పదము సహింసలేని కుచభూకము లోఁగొని కంఠదమ్ముమై
తుని నటు మించునయ్యె నలతోయము కింబులు నాఁగిమించుటకే.

185

మ. కొల నయ్యుంతులు సోచ్చింపఁదగి సోకుట్ హెచ్చిన న్నింగుండ

- మ్ములమైఁ జేఁటులు వేఱుతామరలమై మూఁగం దడియాలిరే
ఖలు వాటింగదుమంగఁ దధ్వనికి రేఁగం జక్కవ ట్టాఁటు తె
క్కలలేఁడెమ్మెరపుప్పొడుల్ చువలనాఁగం జీత్రమయ్యె న్పడిన్. 136
- చ. చెలువ యొక్కర్తు క్రొందశుకుఁజెందొన బిట్టెగరంగవైన న
య్యలరు తపజలిం బడుట యద్భుత మయ్యె మదియప ద్ధరే
ఖలఁ జెలరే గి గాసిమువఁగాఁ దగునే యని యేగుదెంచి చే
తులపయి వ్రాలి వేడికొను తోయజవాంధనబింబమోయనన్. 137
- గీ. సారవచుతైలమధితకాసారజలధి, నప్పుడప్పుడు నొడము నన్బాకికరణి
నొకశుకాలాపమించి వెల్లకిల నీడ, ననుచె ముద్దులుగాను చిన్నారిమోము, 138
- చ. ఎలమినొక్కర్తు వెల్లకిల నీడఁగఁ జాట్టును గల్పమొగ్గల
గ్గలముగ మించె జన్నుఁగవకాంతులు గన్దొనవచ్చుంయరా
జ్జలరుహగంధి పంపఁచేరిచారక లచ్చట ముద్దుగాఁగ బొగ
దులుగని నైచు గూటములతోడి కదానిగుడాఁరము ల్పల్లెన్. 139
- గీ. మొగము మాత్రంబు కానరా ముద్దుగుమ్మ
యొకతె నిలు వీత యాఁచి జెన్నొండె గురులు
నీరజాకరమనెడు మున్నీటిలోఁ గృ
పీటములు గ్రోలు మేఘులు పిల్లయనఁగ. 140
- క. బోరగిల నీడు నొక్కమి, టారి విశంకటకటీతటంబొప్పారెక్
సారతరాపరపారా, వారానృత మైనభూమినలయం బనఁగన్. 141
- గీ. బాలికలు మేలి జేరుకురాలనుండి, నీటికై జారు సోరు నన్గింపఁదగియె
నలమదాలనపై నదరంట నేయు, నలరువిలుకాని నుచదోనియమ్ముఁగన్. 142
- జీ. చనుఁగవమోది చందనము చెందినచోటు వెలిదమ్మిపుప్పొడు గ్గిలసికొనఁగ
మెడల కుంకుమవర్చ మించి ముంచినచోటు చెంగల్పవిరిగంపు చేరికొనఁగ
సారజానుదుటి కస్తూరి మీతినచోటు తేటిలేజవరాండ్రు మాటికొనఁగఁ
నెమ్మినిఁబనుపువన్నియలు పన్నినచోటు నవకంపుటకరులు వాచికొనఁగఁ
జెలువ లీరీతి నీరాడి కొలను వెడలి, తమముఖాంభోజముల నిండు తావిగ్రోలఁ
దేనియలు గ్రాయు కక్కుల్తోటలునఁగ, జలజకణములఁ గీలుగంటలుసెలంగ.
- చ. తటమహిఁ జేరే యంతట మదాలసకుం గయిసేసి తాము న
చ్చటమణి భోషణావళిలు చాలించి రేటిపరాకులన్మయి

- క్కుటిలికచా శిఖానుశికి గోరుకులిచ్చు రమాకుమారు నె
క్కుటిభజియింపకున్న నిది కార్యముగా దని యేగి యవ్వలన్. 144
- చ. చెలువగు పూబొద నవ్వులపు చల్లెడు కస్తురి తీన్నె యందుఁ గెం
దలిరుపంగిపీట పయి దామరఁజేతునఁ జెంతనున్న నె
చెల్లి మొగ మోరనేయ రతి చెక్కులు నొక్కఁడు మోవి యానుచున్
గలరన మిచ్చు పచ్చవిలుకాని లిఖించి సఖీశిఖామణుల్. 145
- చ. అలిగినమొక్కి చుక్కజవరా లదలించుచుఁ గాలఁ దన్నినం
బులకలు దాల్చు చందురుని పొంకమువ్రాసి వసంతు మత్తకో
కిలములఁ దేటులం జీలుక గేస్తులఁ దెమ్మెరయాక తాయలన్
నిలిపి యమర్చి తెచ్చిన వనీకుసుమంబులు కుప్పవోయుచున్. 146
- క. పూజించి చిలుక ముష్కి, తేజిదొరఁ గూర్చి వికచదీప్యద్గంగా
రాజీవ నవమధుద్రవ, రాజీవరఁజై ఖరీవరంపరదొరయన్. 147
- మ. హిమరుగ్బాంధన మంత్రహీనము క్రియాహీనంబు సద్భక్తిహీ
నము మత్కల్పితమైన యానిఖిలనానానానపూజావిధా
నము సంపూర్ణముగాఁ దలంచి దయనానందింపు నీవంటిన్
నము చిత్తంబున మెచ్చినం గలుగలేవా మన్మథోభీష్టముల్. 148
- గీ. అరయ హరునంతవాఁడు త్వద్గురుశర్కార, దళితపురదర్శుడై మహాదరముతోడ
నబ్జకరపాలిఁ గని మాళి నావహించు, ననిన నీశౌర్యసార మేమనఁగవచ్చు. 149
- క. దైవం బనిన న్నీ నే, దైవము గాకింక నెకఁడు ధవళాత్ముల నా
శీషవివిశిఖ శిఖార్తులఁ, గావింప న్వరులఁ గూర్చఁగా నెవ్వఁడికన్. 150
- సీ. వేడి యాఁగదవయ్య విహితశైత్యాంధమంధరగంధహాస్తసంధయంబు
వాడి యాఁగదవయ్య వనబాతినహజాతి మార్దవనవకౌసుమప్రజంబు
చేదుచూపుఁ గదయ్య జితసుధామాధురీసారకీరారావశౌరవంబు
వింతనేయుఁ గదయ్య సంతతాత్మ్యంతపోషితహంస్తకాంతానిషేవణంబు
కామినీకాముకులకు యోగస్రసక్తి, దక్షుగునీకటాక్షులు దప్పినేని
గాన నిను గొల్చువారిచే కౌశలంబు, భవజయోన్నిద్రతారీణ పంచబాణ. 151
- సీ. వీటిఁబుచ్చువై దాసవిభక్తన్యంగను బరాశరమానిమరుసదాచారగరిమ
బైటనైనవె బృహస్పతిభార్యఁ గనుఁగొన్న తారకాకామినీధవునిగట్టు
నగడునేయవె యహల్యాకాంతఁ జూచిన యమరలోకాధినాయకుని నడత

కొద వొనర్చవె కూర్మికూతు నీక్షించి యుబ్బినపద్మసంభవు పెద్దతనము
భావధన యమృతెల్లగా నీవుచేత, నేజర బట్టిన నెవ్వారు నిలువచారు
మారమునే నింతయేచిని యాబుతధ్వ, జేంగుర జెనకంగ జాల వడేమొకాని. 152

క. మారామసట్ల నీమమ, మారాజచ్చరము దాపుమా రాజ యిదే
మారాటమనకు నోర్వసు, మారాజముఖీమణీకుమారా మారా. 153

క. అని మగువ యపుడు మగుడం, బనివడి పొగడ నృధాంధసాంధజిగీషా
తనుతత్తరంగహేషా, ఘనతరఘోషాప్తియొడవఁగాఁ గలఁగుటయున్. 154

కా. చీనాచక్రైర ఖాణపుంబులుఁగుఁ దేజిజోదుకేదంగి బ
ల్సానాకత్తికిఁ దత్తరిల్లి నవలా సాయంసమారంభవే
లానానీకిని లీల సామ్యసిల బాలాపాలికల్ చంద్రకాం
తానర్హాతికవేది జేర్చి బహుచింతా కంపిత స్వాంతులై. 155

సీ. మదనుగుణవృత్తి బొడలెడు తేటులే మంచకింకను ఝంకరించ దొడఁగె
మానసప్రేమ యేమఱిని రాయంచలే మించికొంకక హుంకరించ దొడఁగె
సహకారవృత్తిచే జరగు రాచిల్కలే కొంచకిక్కడ వెక్కిరించ దొడఁగె
ఘనమైత్రిచేసెమ్మిగును నెమ్మిగుంపులే ధృతియింకఁగా హంకరించ దొడఁగె
నేమిచేయుదుమే బోఁటి యింకనేటి, మాటలే పోటుమరునకు మగునమోద
నింతిపగయేల బాలవాఁడేమి చేయు, మవలపాపంబు పోలియింప ననుచు మఱియు.

ఉ. కొమ్మ చిగుళ్లు దెమ్మ లతకూన విరు ల్గానిరమ్మ పద్మినీ
తమ్మలు గొంచురమ్మ వనితామణికి న్నవశీతలోపచా
రమొనరించకున్న పలరాయని రాయడి నేమి పుట్టునో
యమ్మకచెల్ల యింక దడయం బనిలే దని సంప్రమంబునన్. 157

సీ. అడుగునఁ బడవైచి రని దళం బెత్తునోనెత్తమ్మి పదముల నిలువనేల
యంకంబునకుఁ దాల్చి రని పొరవిచ్చునో యనఁటు లూరులచెంత నునుపనేల
యధరఘోమిని నిల్పిరని మొనమాపునో చిగురాకు కెమ్మాయి జేర్చు నేల
యంబకమ్మల నుంచి రని యెఱ్ఱవాఱునో హల్లకంబత్తుల నలమనేల
యిచట సమకస్తు సంయోగమేల యమ్మ, యిదియుఁ బగవూనె నేనినీయిగురుఁబోణి
తాళలే దమ్మ మీనేర్పు చాలునమ్మ, తరుణియిదియెల్ల మదనసాధనములమ్మ. 158

క. అనుచుఁ బెనఁగొన్నతత్తర, మునఁ దగు శిశిరోపచారములు చేయుటయుకా.
మనసిజశిఖి బద్ధురును, నెనరునఁ బత్నీలుగుండె నెద్దురునుఁగన్. 159

సీ. తనులతమీద జీవుననింకి మిహికాంబుకాండ మెంతయు నిరాకార మయ్యె
నఁచేతిపై జాటుచు సుక్కియందంద గైదమ్మి పుష్కరాకృతి వహించె
గలికి కన్నులమీదఁ గమలిన పరువంపు ననగుత్తు లరయ నూనంబు లయ్యె
మినుకుఁ జందోయిపైఁ దునిసి హస్తీకరాశి తిలకింప ముత్తెంపు తెరలుపూనె
బళిర యివియెల్లఁ దమపాటు దలఁప కిప్పు, దంగజాగ్నికి సాహాయ్య మాచరించి
కొమ్మపై వేడి చూపె నాకమ్మవింటి, యెమ్మెకానికి విజయకాలము సుమ్ము. 158
గీ. ఆదియుఁ గాకిందుఁ జనుచెంచునపుడు తమ్మి, విరులదగుకమ్మడెమ్మెల్ వీచెనమ్మ
గైకొనక వచ్చినంతయుఁ గంటిమమ్మ, యబలనిం దుండనీయరా దమ్మయనుచు. 160
క. ఇందీవరలోచన లిం, దిందిరకచ సేవదేర్చి తెచ్చిరి సుమహా

కందలిత్తైదవరుచిగరి, మందిరమగుధవళవనసమందెరమునకున్. 161

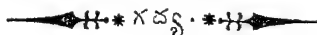
గీ. ఇట్లు చెలువలుదోడ్కొని యేగుదేర, నంబుజాననతనగుడారంబుఁ జేరె
ననిన కైమినిముని యావిహంగములన, నంతర కథావిధం బెట్టిచని యడిగిన. 162

శా. లక్ష్మీశోపమ వీరవేంకటస్వపాలశ్రీమహారాయ ద
త్తత్త్వమండల మండనాయిత యశోదామాభిరామాః శునీ
రత్నావతః కా ర్తికీమముద్గిప్రాణేశ చారుప్రకా
శక్ష్మీలత్రస్థిపక్షుమిపతియోషాలోచనాంఘోరుహా. 163

క. ధాటిఘోటిఖరఖుర, కోటిపాటితవిరోధికుతలపతిశిరః
కోటిరహారశకలవ, ధూటీనపమదన విభవధూర్వహసదనా. 164

పంచచామరము.

పదాపదాహిభోగిరత్న వర్ణవర్ణితక్షమాం, గ గాగదాసిమద్విరోధిఖండనాత్తలోకస
మ్మదా మదాపశారివిక్రమసుస్పరవృశకలా, పదాపదానవద్రులోకపారిజాతవైభవా.

ఇది శిమగ్ధవనగోపాలకటాక్షవీక్షణాసమాసాదిత సరసకవితానైభవ సవరమన్వయా
భరణ నారాయణభూపాలతనూభవ శతగోపతాపసేంద్రచరణారవింద సంఘలన్దా
నసమిళింద సంతతభారతభాగవతాద్విశవజానంద కామినీమనోహర రూపరేఖావిజి
తచైత్రకాశ్యపగోత్రవపిత్ర జాతివార్తాకవిజనామోచసంధాయక చిననారాయణనా
యకప్రణీతంబైనకువలయాశ్వద్వరిత్రంబనుమహాప్రబంధంబునందుఁ ప్రతీయాశ్వాసము

శ్రీరస్తు.

కు వలయాశ్వుచరిత్రము.

చతుర్థాశ్వాసము.

- క. శ్రీరాజద్వేంకటగిరి, శౌరిపదాంభోజభజనజనితోజ్జ్వలతో
దారవిభవేంద్ర సవరము, నారాయణసౌపచంద్రనయగుణసాంద్రా. 1
- గీ. అనగరింపుము జైమిని కలవతంగ, కులవతంగంబు లిట్లని తెలుపఁ దొడఁగె
నమ్మదాలస పటకుటీరంబుదారి, కమ్మతావులతెమ్మెరల్లమ్మదారి. 2
- క. పనిసొచ్చుట మరునకున, ర్చన లిచ్చుట సొమ్మసిల్లి సఖియలవలనం
గనువిచ్చుట వారచటికిఁ, జనుదెంచుట యెఱుంగలేక తన్నయదశచేన్. 3
- సీ. మరవులు విన్నవించిన వినునోయంచుఁ జేరుకన్నయమిన్న చిన్నబోవ
ననబంతి కానుకెచ్చినఁ జూచునోయంచు వచ్చునెచ్చెలి తలనంచుకొనఁగఁ
నెనరుతో హెచ్చరించినఁ బల్కునోయంచుఁ గదియు మైవలి సిగ్గుగాంచి యొరుగ
గపించి జాతిచెప్పిన నవ్వునోయంచు నరుదెంచుహరిజాక్షి యనలి కరుక
వినక చూడక పలుకక వేదనాప్తి, నవ్వకాపద్దనయన కాంతవశరాగ్ని
తప్తకిసలయము క్తనూతనపునఃప్ర, వాళకృతశయ్యఁ బొరలాడువేళయందు. 4
- ఉ. ఈవనజాయతాక్షిఁ దరుణేక్షుధనుస్కుతురుష్కమాళి యా
హావెతవెట్టెనంచు హృదయార్ద్రవయాభ్యుదయాప్తి చేత రా
జీవశరప్రహరగతిఁ జెందుట తెల్పఁగ నేగె నాఁగ గం
గావిధుఁ జేరెఁ గింతుకనఖయ్యతిఁ జొత్తిలి మిత్రుఁ డయ్యెడన్. 5
- శా. ఛాయాప్రాగవకర్షణంబు సరసీజాతాంతభోగంబు కా
లాయనీకపతింగపాకపితృజాలప్రాప్తి పాంథప్రజా
స్థేయస్థానగతిప్రబోధకము దూతీప్రార్థనారూఢజా
రాయత్నంబు జరన్తవహతప ముదారంబయ్యె నంతంతకున్. 6
- చ. వడి నవరాద్రిఁ జెంద నని వాసిగఁ బెట్టిని నెట్టివీఁదఁ జే
యిడి కరసంగతి న్నమయమేగఁ దదాశఁ గుఱించి రాగమే
ర్పవఁగఁ జనంగఁ దేజమేదఁ దాయఁడె యాయసుఁ డంచుమోత పె
ల్లడఁగఁ జాటుచూటి సరసాశితతు ల్పాటసెం గొలంకులన్. 7

- చ. ఆవిరశ్చన్యశ్చన్యగురసాగ్రనిబద్ధ నిజానుబింబకై
తనమున హేళి కాలవశత నిజపద్మగృహంబుఁ జేర మా
ధవపద హుటచే రమ మదభ్రమరాళితమంబు వాని వెం
దవులకయ్యుండఁగాఁ దలుపుదార్ప ననన్ముకుళించె బద్ధముల్. 8
- ఉ. ఏకరథాంగభావము వహించిన నన్నిట డించి పోవుట
శ్రీకుచితంబుగా దయిన నీవలె నేనును నీరధిప్రవే
శాకలనంబుగాంతు ననునాకృతి భానుని దేవీచామచుం
గోకము బాష్పసార్థి సమకొల్పె భవిష్యదయోగభిన్నమై. 9
- ఉ. ఎంతయు బాడబంబు తనయింటికడం జెలువొందు జీవనం
బంతయుఁ గొల్లలాడ భువనావనశాలివి నీవువేత్తు గ
స్పింతువె యంచు బాళి మొఱ వెట్టగఁ జక్రము దానిపై రమా
కాంతుఁడు వైచెనో యన వికర్తనుఁ డయ్యెడఁ గ్రుంక వార్ధిలోన్. 10
- చ. కరముల బల్కిచే మెఱయు కంజహీతుం డను మేటిజెట్టితో
నరుచుగఁ బోరిపోరి సమయప్రతిమల్లకులేంగుఁ డాతనిక
హరువుగఁ ద్రోచి మేనిచెనుటారఁగఁదాల్చిన యెఱ్ఱమట్టిసాఁ
గరమమరెం బ్రవాళయచిగంధసురంధరసాన్యరాగముల్. 11.
- సీ. రవిగ్రుంక ముకుళించు రాజీవములఁ బాసి గమిగుడు తుమ్మెకదుపనంగ
విభునిగానక భూమి వెనుకనేతెంచి చొప్పుకు చాయ విశ్వరూపం బనంగఁ
దొగనంటు సోమాఖ్య నెగడి రాఁగలడంచు గుమిగొన్న తామసగుణ మనంగ
రేకొచ్చు పతిరాక కైకొప్పు ఘటియింపఁ గొనవిప్పు తురులడాల్లం పనంగ
కాముకాగమనప్రతిష్ఠాపరాయ, ణోర్పూక్షీజనాంజనవృధవిస్మయ
రాయతాక్షీణవవీక్షణౌఘననఁగఁ, దండిచీడటితండుంబు మెండుకొనియె. 12.
- సీ. నటదుగ్రధక్మానినాదభిన్నాంతరిక్షమునఁ దాల్చిన వెండి కట్లనంగ
జవమందమందగంధవహాప్తి మింటిపై రాబు వేలుపుమాని పూలనంగ
యామినీవిధువివాహమున కంబరవేది వరలు ముతైపురంగవల్లు లనఁగఁ
దమపుష్కరాభిఖ్యతథ్యంబుకా వియత్పథము చెందిన వెల్లదమ్ములనఁగ
సమయమనుయాత్ర నాశీకసాన్వభౌముఁ, దంబుజంబులఁ జెందుకోలంబుజ్జి
యనుతుపాకిని గగనలక్ష్మ్యంబు వైవఁ, దగులు సీసంపుగుండ్లునాఁదార లమరె. 13
- క. అలపాదుపుగట్టు నగరు, నెల్లనుడురాజునకు మ్రోల వేశాసతి మె

- చుట్టకుచుట్టఁ బట్టివైచిన, వెలిపానడ యనఁగఁ దూర్పు వెలుకం బాటెన్. 15
- సీ. తనభానుసంతతి ధరమీఁద వెలయింప భువిఁగాధిపతి గురస్సురణఁ బెంప
రహిఁ బాదమహిమచే తాతీసారి నొనర్ప నభవోగ్రధర్మ మొప్పారఁ జేయ
మానిత ధరణిజాతానందమొనరింపఁ బాంథరామాత్మ దర్పాబులడఁప
వనసూరికమలవర్గచ్ఛాఢ్యమాయింపఁ దారేశరూఢివర్ధన మొగర్వఁ
దేనె గాయనిగర్వము గానుపింప, సమధిక పరాశపరచక్రసమితి నొంచ
నమితకువలయపరిపాలనమున మొగఁగఁ, దూర్పుదెస రామచంద్రుఁడు తోఁచెనపుడు.
- ప్రాగ్దిశాంగన కెంగేల బట్టికట్టి, పురుతకాల్పబ్బుగివీసెన పొదువు వలన
నందమొందిన నిష్ఠపుటద్దమనఁగఁ, బొడుపుఁగెంపున జాబిల్లి పొడిచె నపుడు. 17
- చ. ఆమలిన శుక్లసక్షమెరయందగు తద్విజరాజు మించిభే
దము సనరించి తేర్పు తెలితల్కులపాలనఁ బాంథదేహపాం
డిముబలెఁ జంద్రక ల్నిగిడె డించిన నీరనఁ గాముకాత్త మో
హమువలె నంధకారనినహం బది యెక్కిడనో యడంగఁగన్. 18
- క. ఆకరణిఁ బోలుచు హృదయ, వ్యాకులతాతాపకారి యగు శోకారిం
జేహాస వగ వేలుపు, రాహుకిమిపట్టి యగ్నిరంబుగఁ బలికెన్. 19
- మ. నెనరొందం ద్విజరాజుగా యితఁడు పోసి యంచు నే నూరకుం
డిన నీవెంచక యేతువే యిటులఁ గాని మంచిదే చంద్ర నా
నుచుపాలుంజవ చిల్వరాయనికి నిన్ను స్నేతగావింతురా
వినురా యేటిపరామరా కుసుమధన్విం గూడి వే రాకురా. 20
- గీ. ఆమృతరామకమండలు హరిణకృత్తి, కాసమన్వితు నుద్దండ కరుని నిన్నుఁ
గన్న సన్నాన్యసిగతి దోఁచుచున్న దరయ, గగనమధ్యాభియుక్తి నీకగునె చంద్ర.
- గీ. శరధిదోచుట సాళీకపరవిధంబు, గోరికాంచుటయును మ్రోయుగుణముగల్గు
వింటనంటుట మమ్మేచుచుంట తెలిసె, నేయువారలఁ గానమోతోయజారి 22
- క. నలినావువలన మండల, కలితుడనై వెలయులెట్లఁ గలిగిన కరణిం
దలఁతువె శంబరహారికిఁ, గలదే యుపకారమొందుఁ గమలకులారి. 23
- సీ. నినుఁ గడుపారఁ గాంచినవారిరాశికిఁ గడలేనిపాటులు గాంచవలసె
నిను నారిశోరి కైకొను కల్వచెల్వకు విషములోబ్రతుకుఁ గావింపవలసె
నినుఁ దలమీఁదఁ దాల్చిన శూలపాణికి నవిభవోపేతుఁడై యమరవలసె
నిను నమ్మి కొల్చి నిల్చిన తారకాళికిఁ జింతింప దుఃఖింబు చెందవలసె

- నెవ్వరికి మంచివాడ విద్వేంచి చూడ, నించువిలుకాని లొక్కనికేమొకాన్
వానిప్రభమాస్త్ర) విభవంబువారి కొనకె, రాచు నీచెల్వి చేయఁ దారాసహాయ. 24
- గీ. పాంథమదభిందనోద్దండప ద్దకాండ, గర్వసాహాయ్యకలయొండు గన్న నీకు
నమరభోజ్యకశ్యలవండ్లులోను, లొకటికిఁ బదాఱు గల్పించి యుత్పాప. 25
- గీ. అనుచురామాలలామ పాంథాజీభీమ, ధామచయసీమ యగుచండమామఁ గినిసి
వినిశితాంభోజనారాచమెనని యేచు, మనసిజగుఱించికోనుచు నిట్లుచుఁబలికె. 26
- గీ. అబ్బనీవైరి నీతండ్రీ యైనగరుడ, గమనకేళికిగుం ఁడెలోగాల మింత
కొదవలే నీదుతల్లికిఁ గొంప చెఱుపు, వీసతోఁగూడి యేచకు విషమపాణ. 27
- చ. కమలశరా నినుం జెఱపఁగా నియమించినఁ జేరిమూఁడుఁగా
శృముసలి కావునం దయలలాట విలోచనకీలి నిన్ను ని
క్రముగఁ గరంచకుండె ననికాదె గినింద్రకుమారికామం
డమలినమంత్రదక్షుసవనావని నాతనిఁబాఱు ద్రోలుటల్. 28
- నీ. భామానిరూఢి గన్నడ మండలాగ్రంబు మెఱయించు మొదట నీమేనమామ
కొవ్వులపైఁ బండ్లుకొఱికి లావులనల్లధాటి కన్నించు నీఘోటకంబు
కాంతాళిపైఁ పరాగస్ఫూర్తిఁ గల్పించి చెనకంగఁ జూచు నీచికిలితూపు
నారులమ్రాత నానందించి నిలువెల్లఁ గన్నలు దాల్చు నీకార్దుకంబు
బలిబళీనీకు బాకైన తలిరుటాకు, లడవి లతకూనలన్నఁ బైనంటి నిలుచు
నీవు మామీఁద శౌర్యంబు నెఱపుటరుకె, మానినీప్రాణమోర రమాకుమార. 29
- చ. వనజకృపాణ చల్లనయినర్థిలఁగాఁ దడిపాత గొంతు గో
సినగతిఁ దమ్మివాలు గొని చిమ్మెరు పాంథులమీఁదఁ దేనెఁబూ
సిన పెనుగన్తి కానలయుఁ జేతి? నీకది విప్రయోగమొ
దినయల ముద్రియం దగిలి నెయ్యముఁ జూపఁగ నెట్లు లోర్చితో. 30
- గీ. అనుచుఁ జెల్వపుఁజెంగల్వయరిదికిరుసు, దురుసుమాప్తీని బదరి యియ్యరుసుపట్టి
గురుసువద్యోతనునిరూఢిగరుసుమీఱి, పేరెములువారెడు మరుత్కుమారు ననియె.
- జీ. మెడలపై నిడలేక పడగలు చిదిసిపో మేదిని భారమై మెఱయుఁ గాత
గట్టిగా నూపిరికుట్టు పట్టంగ నాళిక నాభుండు పవ్వళించుఁ గాత
నాభిపాతాలమైనను జోరఁబాఱి పిల్చి తార్చునొండు నొప్పించుఁ గాతఁ
గృతియైన భాష్యఘోకయందు నొకమాట తగుచుట్టుఁబ్రోవయై తాకుఁగాత
ప్రబులపన్నగపలకాజ్యపట్టభద్రుఁ, డెన్నఁససమీక్ష నొకప్రక్క నిన్ను మెనసి

- లేడు పొమ్మని యనకున్నవాడు గాన, దళితపాంథవిహార శీతలసమీర, 32
- క. కడుఁ దాత్పర్యము నాపై, నిడుతామరసాస్త్రితోడి యీ నెయ్యంబు
న్విడు కారంపకు మదిఁ, జెందెడుతాలిమి నొక్కవిడుత తెప్పెరుబుడుతా. 33
- గీ. ఆనుచు నిక్కంత వలనంతఁ బెంచివేడి, దొరలఁజెందిన కమ్మదెప్పెరల దూటి
ముప్పురమ్మగు తాపమ్మ గ్రమ్మఁబమ్మి, పానుపున సొమ్మసిల్లచు మేనునేర్ప. 34
- ఉ. ఏను మనంబులోనఁ జెలు లిందఁ జలంతలఁ జెందిరచు
నప్పానుపునందు నిక్కలికిప్రక్కనె యిచుకపవ్వలిండు న
చొప్పిరిక నేమి తెల్పుదు యశోధన క్షోలలఁ గొట్టి లేపిన
స్మే నెఱుంగంగనీ కొదవె నిద్దర యిద్దరనస్థకై వెనన్. 35
- ఉ. అంతట మేలుకాంచి నయనాబ్జము లొమ్మన విచ్చిచూడ ని
క్కంతయు నేను నిక్కుధరగవ్వరపట్టనరాజశేషాసౌ
ధారమునందు నూటిమి మహాత్మక యిష్ట డిడేమె యంచు మే
మెంతయుఁ జింత వంత గుఱియూప భయంపడి యున్నగ్రక్కునకొ. 36
- క. పాతాళకేతుఁ డంట యొక, దైతేయుఁడు చేరనచ్చిదంభోళిపటా
త్పాతాద్రిభీతహరిణీ, రీతిందగు మమ్ముఁ జూచి కృతహాసముతోకొ. 37
- క. లోకములన్నియు నన్నుం, గైకొనిపూజించు మీరుగామీరానా
శీకాంబకుఁ బూజించితి, రాకామినులార నాకరం బెఱుంగగొరొ. 38
- గీ. ఇష్ట దేమయ్యె నింక నాయించువింటి, వాడనుఁగునేడు గూర్చి మీవాంఛదీర్ప
నేర్చునో నేరడో చూచి నెలఁతలార, యింపుపసలార నన్నుఁ బూజింపుఁడనుచు. 39
- ✓ క. ఒకపెద్దడి దానవనా, యకుతో నేమేమె తెలిపి యాతఁడు వికట
భుక్తిపటేటుతరనిటల, ప్రకటికృతగోమఁడై సభాస్థలికరుగన్. 40
- క. ఆపచ్చిన చెలి నాతో, నేవగల ఋతధ్వజేంద్రుఁ డితనిం జంపం
గావిడిసినాడు బ్రదికితి, తీవేశకుఁ దాళుఁ డనుచు నేగెన్వేగన్. 41
- గీ. నాటసుండియు వలనంత నాట నీవ, ధూటి పడుపాటు కనుచు దోఘాయమాన
మానసాం భోజనై యున్నదానయ్య, యనఘనాపేరు కుండల యంగ్రు సురలు. 42
- వ. మహాత్మా! యిది మదీయవృత్తాంతంబు దురంతసంతాపచింతాపరాధయత్నం బగు
చిత్తంబు వివరింప భవత్కథాకథనంబున కడ్డంబుగా నింతయు విన్నవించితి నీయప
రాధంబునకుం బ్రార్థనారంజకంబగు నంజలిరచియించెన నాఁడు ఋతధ్వజసుంధ
రాపురందరు దారునం జూచుటంజేసి నిధాకరణాసామర్థ్యంబులేమిఁజేసి దోలా

యమానమానసనై యున్నదానఁగాని నీయంపలి పాంపర్యగాంభీర్యాదిగుణంబులు
సోయంప్రత్యభిజ్ఞావిధాయకంబులై యున్నయవి. అయినను మద్విలోచనచక్షోరికా
చంద్రబింబంబగు నీమూర్తికాయం బోలె యుష్మత్ప్వత్రాంతంబుఁ గూడ మన్తనః
కమలంబునకు మార్తాండమండలంబుగా నానతీయ నవభరింపుము.

చ. అన విని యాజనాననగుజానని యాననితాశిరోమణిం

గనుఁగొని యింత నేర్పరివి గాకయ యుండిన నీవధూటి కిం

పెనయ నయస్య వేదవే భళీయిటువచ్చెను రాక్షసాధముం

దునును ఋతధ్వజుం డనవుడున్ భవమాహుకు దప్పు గల్గెనే.

44

క. నాశోరికతో నీక, న్యాకాంక్షిత మెల్ల సఫల మయ్యెఁ దివిష

ద్భీకరుఁ డీదనుజుఁడు ఘో, రాకారతఁ గూలె మచ్చరావళిచేతన్.

45

గీ. అదియు నెఱుఁగుదు వింక నేడాంకనదన, మంజూవాణియు నేను నీమాటలోని

వారమైతిమి మాకు నేదారి నడున, వలయునో యిటు నడిసింపు పలుకులేల.

46

చ. అనవుడు నమ్మదాలస ముఖాబ్జమునం జిఱునవ్వువెన్నెలలో

నునుఁ జనుదోయిపైఁ బులకలున్ నిటలంబున ఘుర్చుబింగువులో

మఁమున సిగ్గుఁ గన్నఁగొనలం బ్రచహించు మువక్రపురములో

కనఁబడ నున్నఁ జూచి చెలికత్తియ యత్తటి రాజచంద్రతోన్.

47

చ. ఇవుడు గదా మదాళి పయి నెత్తిన వింటిపయిం జెలంగు నం

దపువిరిచమ్మికేకు దెసనా దొరకేలేరతి నిబ్బరంపు ని

బ్బపు నలిగబ్బిగుబ్బకవపై జెరలాడఁ దొడంగె నేఁడుమా

తనముఫలించె నింక నసుధావర తామస మేటికియ్యెడన్.

48

నీ. వేడిసెగల్గిల్లువేల్పు సాకిరియైన యప్పుడు గాని కేలంటరాదు

ప్రామిన్మరొపలు గన్నకఁ గంటెకట్టినప్పుడుగాని గళయుక్తిబొందరాదు

పాలుపుగా న్రేలిమి బొట్టమరించునప్పుడుగాని ముంగురులో పాచువరాదు

మొకమోరనేయ సన్నికలు మెట్టియ నప్పుడుగాని పాదాప్తిబోరయరాదు

స్పృహదంతులకు విడెయిచ్చుమోద, మెనయునప్పుడుగాని పాస్వెక్కరాదు

నీ వెఱుంగవె తాస్త్రాత్తి నిర్ణయప్ర, చారము లుదారకుంభినీజంభవైరి.

49

ఉ. ఏను నచింప నీవు వినుటిప్పుడకా యింకమీఁద నీసరో

జానన యొక్కవేళఁ బోలయల్కఁ బరాకున నున్నచుప్పుడే

మోననుఁ బిల్చు పెద్దతనముం గనినప్పుడీకైన నీగుపా

దానతి నాకుఁ బోటియయి యప్పుడె యప్పునిశ్చేర్పకఁడునే.

50

సీ. రాచిల్ల రాచబారమున దారికిరాక చడ్డింపు కోరమీసములు దువ్వి
యనిగా దనుచు నింతటంతటఁ జేరరాఁ గేడింపబట్టుగాఁ గేకైనచి
నీ బంట నన్న మన్నించవేయన విని వినమి నేయుచు దుంటవిల్లునంచి
దుడుకుగాఁ జెఱగంట ముడిగొన్న బొమ్మలానించిచూచిన తెగనింపఁ దీసి
యశనుఁ డీయింతికలుక చుట్టొచ్చ నీవు, పాదముల గ్రాల దీనబాష్పములు చూచి
యస్త్ర సన్నాస్య మొనరించు నట్లుగాఁగ, నింపు సొంపారఁగా విహరింపుఁడింక,
గీ. అనిన ముదమంది యమ్మంపరాద్రి ధీరుఁ, డావధూటులఁ దోడ్కొని యాత్మపురికి
నరుగుటయ కాని లేదు కార్యంబటంచు, నగవుదైవాఱఁ గుండలమొగము చూచి.

క. మంచిది మనపురిఁ జేరుడ, మగుదు న్లేచుటయు నవ్వయస్యయుఁ గమ్మల్
మించుగ ననియాడఁగ బదుఁ, డంచుం జేఁజూపి మంహాసముతోడన్.

53

చ. చెలువుని వెంటఁబోఁ దరువునేయు మనోజుము మాట చెల్లన్
కలమెడు లజ్జకన్న ఘనమైన కటితిటి వ్రేగున న్నడ
బృశకఁగ నంచబిత్తరినలె స్మరింపంబున నమ్మదాలసా
జలరుహగంధి రా నృపతిచంద్రుని వెంబడి మేడఁ డిగ్గినన్.

54

మ. అతఁ డచ్చోఁ దురగంబు నెక్కి హృదయాబ్జాపూర్ణమోదార్ద్రవాం
చితుఁడై వారల వెన్న మంచుకొని యక్షిణైకమాణిక్య దీ
ధిజాతావృతదిగ్వితాన మగు దైతేయాధి నాథాయతా
యతనం బల్లన నిర్గమించి పురబాహ్యక్షోణి కేతెంచుచున్,

55

ఉ. అచ్చట నున్న నైన్యము బలాధిపతు ల్వెనువెంటరా సము
ద్యచ్చటులార్చిటిం గువలయాశ్వము ధేయని చాటుచేసినన్
బ్రోచ్చులితావనీరజము లొక్క మొగంబుగఁ బిక్కటిల్లి వై
యచ్చుపీఠిఁ గన్న నదియాత్మపురాంగణసీమఁ జేరినన్.

56

గీ. అచటి కదురుగవచ్చు ధరాధిపతులు, కామినీయుక్తుడై చేరక్రమ మెఱింగి
దవ్వులనె నిర్వి నిజమణిఁగాను మొది, రమణులును దాను సంతఃపురమున కరిగె.

ఉ. అంతట నాసురాంతకుని యర్మిలితమ్ముడు తాళకేతుఁ డ
త్యంతమహాగుహముఖకహానాదమహోష్ఠహాసవి
భ్రాంతసమికాశోకపరిపాకభయాకరణైకలోకదు
ర్దొంపివిరక్తనోదరగదాశ్రితకేశవుఁ డొక్కయిమ్మునన్.

58

చ. కొలువుననుండి యింక కడకు న్మర మంపినవాడువచ్చెనా
పిలుపు మటన్న వేత్రిధర్మబృందము తోకొనితెచ్చి మంగల
న్నిలిపిన వాడు భీతియు వినీతియుఁ దోప దురాపకొపచా
పలమున హుంకరించు నిజభర్తకుఁ గేలు మొగిడ్చి యిట్లునుక. 59

క. దేవరప్రతాపగరిమకు, నేవెఱుతుం గాని నిర్జరేంద్రుఁడు వెఱుచు
డానంతమైన నిపు డే, మోవింతలుపుటై దనుజమూర్ధనమణి. 60

నీ. దొర కాపుటై కార్యసరణిఁ దెల్పెడి కపిశ్వరులకు లంచపంచంబు లొసఁగి ✓
సమ్ముఖముననుండి చనుదెంచు నలవ్రాయసమువారి కాశపాశలు ఘటించి
బోనవెచ్చును గొంచుఁబోవు శచీదేవిదాదులకును బరిధాన మిచ్చి
పిలువ నేతెంచు వేగులవారి వెంటనే యరుగు నియోగుల ననుసరించి
కినిసి వాకిటివా రడ్డగించుకతన, నేనువచ్చినమాట దేవేంద్రుతోడఁ
దెలుపు మని యొంతవేడినఁ దెలుపరైరి, వినివినమిచేసెనోకాని వేల్పుఁజేడు. 61

క. మనగురు వఁట నేవచ్చుట, వి నెనేమో గ్రుడ్డికంటి వేలుపుడొరతో
వినిపించి యతనియనుమతి, ననుఁ గొని చని సమ్ముఖమున న్నిలుపుటయున్. 62

నీ. ననుఁ గని పాట నిల్వినతుంబుదని జూచి యాతాన మీసారి యనుమటంచుఁ ✓
గమలజోష్ణున సుమాళము చెందినాడెపు వింతవార్తలు గలవే యటంచు
నీతని నంపరాదే యంచు సన్నగాఁ దెల్పుచారలను గద్దించుకొనుచుఁ
క్రేఁగంటఁ బల్కనుంకించు నన్నని పట్టుగద్దిగ లెస్సాయెగా యటంచు
సడ్డ సేయక నిరుపమైశ్వర్యగర్వ, పటిమపడఁతులు జలకంబు పట్టియున్న
దనఁగఁ గట్టికవారిండ్లకనిపికొండ, యంచుట వటంచుమోయ నయ్యనసరమున. ?

గీ. మనగురుఁడు చేరి ననుఁ జూపి మనవి గాఁగ
నితని వీడ్కోల్పుఁ డన్నదేవేంద్రుఁ డొద్ద
నున్న గీష్వతిఁ గని కనుసన్న సేయ
నతఁడు నాదిక్కుఁ జూచి యనాదరమున. 64

క. ఏమోయి తాళకేతుం, దేమని పంపించె నిర్జరేంద్రుని కడకు
ద్దామక్షేమాహతసాం, గ్రామికుఁ డాతనికి శుభమె కదయనివలుకన్. 65

గీ. చుఱుమలును జూచి దొరనిన్నుఁ జూచువాఁడు, నంతలోన నె నీవు నన్నడుగువాడ
వాబలా పొట్టక్రొవ్వుగాకంచు నేను, గోత్రపరిపథితోఁ గొంతుకొనరు లేక. 66

క. తారారంభలు చుక్కని, వారనఁగా మెచ్చి దనుజవల్లభుఁడు నినుం

- చేరుకొని వేడుమన్నాఁ, దారమణుల నొప్పగింపు మటుగాకున్నన్. 67
- నీ. అలవాటు చేసికొమ్మభిలముతాల్పలకులఁ గూడికొని నిల్వకొల్పవలయును
సభ్యసింపఁగఁ జేయు మలజయంతునకు వేళ యెఱింగి వెండికాల్పాది దాల్చు
దారికిఁ దెచ్చుకొమ్మరూఢిఁ బొలోమి నైరంధికాసదాచారమునకు
నలనడఁగా నేర్ప మచ్చలకు మాటువలకునీ బానిసపాటులకును
దలఁగకన్ముతంబు వైజయంతంబు మఱివు, విడువు నబ్రాయుధముతోడిగొడవ యింక
నిచటనుండుక పెవలి ర మ్మిపుడు దేన, పట్టనం చేచు దోరణకట్టి నాడ. 68
- క. అని నీల్ల నన్నుఁడప్పుర, గనుఁగొనలం గొప్పగిప్పుకలు కుప్పులుగఁ
గనుఁగొనుస్రుథునకుఁకుప్పకొని, గని దేనగురుండు రోషకలుపేక్షలఁ జై 69
- క. ఓకీ మీదొర గోరిన, తారారంధ్రలవిటానతంసులచేత
మిరజనీచరుఁ డగ్రజఁ, జేరంజనుఁగాక యని వచించుచు నలుకన్. 70
- గీ. వీనివెడలంగఁ ద్రోయుఁ డిప్పటికొట, దాటునందాక ననుమాట నోటనుండు
నీటు వోమిటి గరునంబు మాటి యిటకుఁ, దెవ్వసర్వవ నన్నిటి బెడరువుట్టి. 71
- క. భారాధరవాహను గ, ర్వారూఢియు గురునికాప మటులుండఁ గదా
మిరజనీచరుఁ డగ్రజఁ, జేరం జనుగాక యనుటఁ జెందిలి వగలన్. 72
- క. పాతాళకేతుఁ దాదృశ బైతేయుండు వీరుఁ డమ్మదాలసకొఱకై
యే తెఱుగన నేమయ్యెను, కో తెలియ దటంచుఁ దెలిసికొను నట్టియెడన్. 73
- గీ. ఆరితిఘటిల్లఁ గొందఱు చారవరులు, వచ్చినలెసల్చి కవలయాశ్వక్షితీంద్రు
చేతనైనట్టి పాతాళకేతు పాటు, తోఁపఁదెల్పినఁ దాళకేతుండు కనలి. 74
- చ. ఒడవినశోక మాచికొని యుగ్రతరాగ్రహకేళికావళం
వదుడయి యింద్రు గెల్పుటకు వచ్చిననే మటుమీడఁగాదె నేఁ
డదయత నన్నరేంద్రుండు మదాలసకై కద భాసమానదో
గ్మదుని మదగ్రజం బిలుకుమార్చెను దాని హరింతు నిత్తఱిన్. 75
- గీ. కపటమునఁ దెత్తునాహంసగమన నదియె, తింగి మార్గొన్న నాతని భంగపఱతుఁ
బగయవంపకయున్న నీపగిది నెగులు, నైఁచవచ్చునె యిదియ నిర్భయ మటంచు.
- నీ. ఎదురిండ్లు పలుసాల లెనసివర్ణింపజాలిన మేలిపర్ణశాలికలు కొన్ని
యాగమాతంబుల యందలి యర్థము ల్పొకటించు కీరశాకికలు కొన్ని
హవిరన్నసంభృతిమద్దివిజకోలాహలాంకములైన యాగవాటములకొన్ని
దున్ని విత్తకపుట్టి యెన్నులవ్రేఁగన వ్రాలు నివ్వరిసాలచేలు కొన్ని

తోఁపు లొకకొన్ని తెలిసీటిదోనలు కొన్ని, కొలఁదు లొకకొన్ని పెంపుడుపులుబుకొన్ని మొదలు లొకకొన్ని చేమంతి పొదలుకొన్ని, బెరయఁగఁ దహోవసంబుఁ గల్పించి యపుడు గీ. తోడిదైత్యులు శిష్యులై కూడి నడువఁ, బేరు ముండపునఁ డను దుఁ గల్పించుకొనుచు గొన్నిమామలు మదిలోన నెన్నికొనుచు, గువలయాశ్వుని పట్టన ట్లోఁజేరె. 78

ఉ. అంతట పౌరసారసదశాత్తు లుదారవిహారసౌధయూ

ధాంతము లెక్కి కంటి రటవస్తు మునీశ్వరుఁ డొక్కఁ డిమ్మహే

కాంతునిఁ జేరి రాక్షసనికాయము చేత మదీయయజ్ఞమా

ద్యంతముఁ గోలు పోయితి నయా యని తోకొనిపోవుచందమున్ 79

ఉ. నిన్నగదమ్మగాలవమునిప్రభు వెంబడి నేగి రక్కసు

వృన్నియమాచ్చి రాచిలుకవంటి మదాలసఁ డెచ్చి యుద్వహో

భుక్తులఁ గోరి నేటికి మహూర్త మటంచును నిశ్చయించె నీ

యెన్నిక చిన్నవోవఁగ ఋషీశ్వరుఁ డెక్కడవచ్చె నక్కటా. 80

సీ. తలవంచి బెళుకుఁ జూపులు క్షేణ్ణతుగ్గెఁగఁ దెరమొఱంగుననిల్పు సురపుఁజూచి

చెలికడై చేయెచ్చవలెనన్న సిగ్గుతోఁ దలఁబ్రాలువోయు జిత్తరముఁ జూచి

వ్రేలిమిఁ జెనుకించు కీలనంబెడు లాజ లందిచ్చునట్టి సోయగముఁ జూచి

కులదేవతకు మ్రొక్కు కొనువేళఁ దనపేరు వలుకఁ గొంకెడు మద్దుబాగుఁ జూచి

ముచ్చటలు దీర్చుప్రాసక వచ్చియితనిఁ, దోడుకొనిపోవుమన్నాడు దుడుకుచుపసి

యతని మాటకు మారాడఁ డయ్యె యీతఁ, డిందుముఖి రాజులకు సౌఖ్యమేవదన్తు

క. దొర నయ్యెద నని కోరుదు, రరయగ జను లెవ్వరైన నాపెనుబెడ ద

ల్పరికింపరు దొరతనపు, స్సరపు ల్పటికన్తిమిఁది సాములు సుమ్మి. 82

సీ. మంత్రుల మర్కకర్మము లెఱింగెడు దారి,కొటలు కాపాడుకొనెడు నేర్పు

తఱికాపు చెడకుండ సరిగోరుకొనురీతి యీతిబాధలు చెంచనీనిసాంపు

పరులయూలోచన ల్పరికించు గరిమంబు నధోర్జముమిఁది యావరంబు

వేటతోఁటలమిఁద విలసిల్లు నాసక్తి యెడ్డోలగం బుండు నొప్పినంబు

తగిలిపిరువీకునేయ సుద్రుడనృత్తిఁ, జెలఁగుటయె కాని మనసు వచ్చినమిటారి

గూడితమిమిఱ సయ్యాట లాడికొనుచు, నడువఁ గూడునె మేదిని నాయకులను. 83

క. అని యాడికొనఁగ మాయా, మునిబెంబడిఁ గువలయాశ్వుమున్నా కెరయం

బునఁ జని యారాకొమరుఁడు, గనియెం దత్పర్ణశాలికాప్రాంగణమున్. 84

గీ. అంత నమ్మాయతపసి యయ్యధిపవర్యుఁ, గమ్మదమ్ముఁ దుమ్మెదదిమ్మఁదోలి

మన్మథపుఁ బుష్పాడుల్ నెమ్మిగుమ్మరించు, తెమ్మెరలుగ్రమ్ము కమలాకరమ్ముఁ జేర్చి
గీ. అధిప నీమీను వచ్చిన యపుడతొలఁగా, రక్కసులమాయ పడ్డాకరంబునందు
వరుణజపమొనరించి యేనచ్చుననుక, నిచట నుండంగవలయు నీవేమి యనక. 85

గీ. అయ్య నినునమ్మఁ గూడ దేనరుగుదేరఁ, దామసంపై న జరగెవవేమొ నీవు
కాకయుండిన నిచ్చు నీకంతవోర, మిప్పు డన చిన్నినవుత్తోనిచ్చుటయును. 86

క. జలదేవతకుం బ్రాంజలి, సలుపుదు నక్కొలర మునిగి జనపతిసగర
స్థలమున నంతిపురంబున, నలరుం బొవచెంత డిగ్గియందేలుటయున్. 87

గీ. కుండలియుఁ దానువచ్చుచుఁ గూడియున్న, యమ్మకాలసఁ గని మంత్రయందమొంది
యమ్మనునరాజు మోని గూగచ్చుగాచె, రక్కసులఁ దోలి భుజబలప్రాభవమున. 88

ఉ. అమ్మని యంత సంతసము నంది యనిందితకార్యధుర్య రూ
ధమ్మగ నీవివాహమచటం జరగింపఁగఁ గోర్చెవేవ్క యీ
యిమ్మరఁ బట్టనంబు రచియించెవనాడు తపోబలంబునం
గొమ్మను బిల్విబంపు మిటకు న్నజుమాటలు పల్కు కేమియున్. 89

గీ. అనిర మాతొడ వెఱచి యమ్మనుజనాథుఁ, డానవాలుగ నీకంఠవోర మిచ్చి
నిన్ను వేవేగఁ దోడి తెమ్మన్న నచ్చి, నాడ రావమ్మ కుండలతోడఁ గూడి. 90

మ. అనియాహాక్తికవోర మిచ్చుటయు సాంద్రానందముం బొంది మా
నని మేకోలునఁ గుండలావదనము స్వీక్షింప నయ్యంబుజా
నన కానిమ్మని పల్కుఁ గృత్తిమవిమానం బెక్కఁగాఁ జేసి య
ద్దనుజాధీశుఁడు తానద్యశ్యుడయి చెంతంబోయె సంతృప్తుడై 91

ప. అత్తఱిం దటిత్తరుణభానువిరాజమానం బగు నమ్మాయావిమానంబు జలయంత్రంబును
పమఁ బ్రవేశంబునకుం గమకించునందకంబురకంబునఁ బొడవుగా నెగిరి యొక్క
పరిరథంబువిధంబున మందగతిం జనుచు నొక్కసారి లఱిదారి రివ్వున నిగుడు
చు నొక్కతేప బొంగరంబు రంగున బిఱబిఱం దిరుగుచు నొక్కమాటు గాలిప
టంబునీటున నసియాడుచు నొక్కయెడఁ జుక్కతెగిపడ్డ విధుబున డిగ్గుచు నొ
క్కచోటం బుట్టచెండు వడువున నుప్పరంబునకుం బోవుచు నొక్కనంక జీవుడి
గనై చినకప్పులి చొప్పునఁ గదలక నిల్చుచు నొక్కపరిబైరిడేగ యెయారంబునం ది
ర్యక్తపారంబుఁ జూపుచుఁ బోయి మేరుధారుణీధరంబున నిబిడాంశకారబంధు
రం బగునొక్కబిలంబున దమాలతాలతెక్కిలరసాలసాల ముఖసాలవికాలం బగు
వనంబుం బునపునద్యర్థమాన గిరియురీపితానంబులకు నుబ్బగన్వించు పన్నీటిసిల్ల

కాలువలకుం బ్రోదీసేయు జాదివిరిదేనియవాక వెంబడిం బాదుకొన పోకప్రమాకు
ల కట్టకడపట నెట్టు కొనిన యిందుకాంతవేదికాబృంహంబులతోడి గురివింపవచ్చి
నొరసికొనియున్నతిన్నని ముతాతివన్నియలఁ జెన్నగు చవికల సముడుకొన్న క
న్నెసురపొన్నగున్నలఁ దెనఁగొన్న నతిబియసజాతికి నాధారంబగు గొప్పకంపులు
బృహ చస్పరంబులం గప్పికొన గుజ్జమావులక్రేవలఁ దప్పితావులకుం దావులైన తెలి
నీటి కేశాకూళిచంటికొనిన యనంటులరలనం దొరఁగు కష్టంపు రచయిం బాటు
కొలువుకూటంబు డిగ్గిచనుమెట్లవగ్గఱ నగ్గలంబగు నీలంబు నిగ్గులు గగ్గోలుపడుతో
నపాదీరింగొగిలించిన పొగడగుంపుల నట్టనడుమఁ బట్టుగఁ పొదరిండ్లఁ జొట్టఁబ
డియున్న బిత్తరం బగుక్రొత్తయుత్తియంపుఁబడుకట్టింప నపరంజిసొలుసులం జేలం
గు తూఁగుటుయ్యెలచేరుకను జని యద్దనుజపీరుండు నిజాకారంబుతో నయ్యిద్ద
ఱం దగ్గపూంబున మునియతిఘోరాకారలగు దైతేయభామలం గాపువెట్టి కృత
కృత్యునిగాఁ దలంచుకొల యాక్షణంబున.

92

చ. మునుపటిసారికాంక్షి విధముం భజియిఁచుచునంబుజాకర
బునఁ బడి తేలి యోగ్యపతిపుంగన నీభుజసారగౌరవం
బున జపమెల్లఁ దీతొ బ్రాలివోనక నీవికఁ బట్టనర్థల
బునకయి పొమ్మరాజునకుఁ బోలునె యాశ్రమవాసభిన్నతో.

93

చ. అని యనుపన్ మాసాదని నృసాగ్రణి యమ్మునిలోకచంద్రు పి
దొక్కిని తనతేజి నెక్కి గిరికోటులఁ గాననవాటులు న్నహా
జనపదము ల్నదంబులును జయ్యదాఁటి పురంబుఁ జేరికాం
చననయుదార మై తగుహజారమునం దమవారు చేరఁగన్.

94

క. తురగంబుడిగ్గి యచ్చటి, పరిజనుల క్విడుకొల్పి పాథిశానచంద్రురి
డరిగి గృహంతరమునఁ ద, త్తరుణీమణి లేమి నగభ్రతసమగ్నుడై.

95

ఉ. అక్కటయెంచువోయెనొ మొయారపు సంచలముద్దుగుమ్మ యే
చక్కిని దాఁగెనో కలికి చక్కనలెక్కునగుబ్బలాడి యే
దిక్కుననున్నదోసాలపుదేఱిడిచూపుల హొంతకారి యే
యిక్కుననిల్చెనో యొరపు నీనెడు చిల్కలకొల్కిలైమా.

96

ఉ. అనడ లామెఱుంగుదొడ లాకడగంటన మాచుసోయగం
బానెరు లామిటారితేరు లామురిపంబునఁ బల్కుపాటనం
బానొస లామెఱుంగునను లాతెలిపయ్యెడచక్కిఁ జేర్చుసొం

• వేసలి నాక్షిక్తనఁ గలదే కలరే యిటువంటి కామినుల్.

07

సీ. గిలుమబంగరుచ్చయలు జూఱఁగార జక్కనలవరించె నంచునిలిచినిలిచి
బయట నున్నది చిల్కపగుజరమున నుంచి మఱివచ్చె నటంచు మరలి మరలి
యాతిన యల్ల పుడేమి యంటివే యేచిరాకయియుంటిఁ దెప్పించు చిడిగి యడిగి
చెమటచేర దిలకంబు చేడఁగెనో యని వింతసౌలపుతో నద్దంబు చూచి చూచి
ప్రాప్తు గడపుట కని తోడి పూవుఁబోఁడు, లవరకై నంగఁ దనమగవయాసగరిమ
యినుమడింప మదీయమోహనగృహంబు, తేరు పెన్నెడో యానీలచికుర నికర. 98

శా. కైజ్రాదేసినబొండుమల్లె విరిబొండాజగాజోదు తే

జీజాపం దలవాంచి బోఁటిచెఱఁగుం జేఁగట్టిగాఁ జాట్టిను

గ్గజాం గంబము చాఱున న్నిలిచి క్రేఁగంట న్ననుంజూచు నం

భోజాతాక్షిని నెజ్జకుం దిగుచునేర్పు ల్లునీ మోదటన్.

99

క. ఎక్కడి యాలోచన యిది, యక్కట యక్కలికి యున్నయప్పటికిఁ గదా
యిక్కొరికియని ననవి, ల్లాక్కలిదొరవిరిలకోరి మొనకుం దలఁకున్.

100

సీ. పాదతీననచ్చ నాపుల వేళఁ గావంచు నననరంబులవార లడ్డగించు

✓ బనిగల్గియుండిన దనకు మంత్రులకు లేఁజగురుఁ బోఁడులచేతఁ జీట్లు నడున
నిదియే మొ కడువెంత గవయంచు నవరోధ బిసరుహాత్ములు గుసగుసలువోవఁ
గొలుపుకూటమునందుఁ జేలఁగెడు సింగంపుగద్దియగవిసెన కైకొనంగ /

✓ బొక్కసూబులు పెనుబీగములు భజింప, నుడిగములవారలకు సాటవిడుపు గాఁగ
నోలమును మాని మేదినియువతిజూని, యంతి భావించు నంతఃపురాంతరమున.

101

క. ఘోరరణి నన్నపాగ్రణి, యేకరణీయములు మాని హేమకరవిలస

ద్రాకలకు న్వలిచెచ్చెర, రాకలకుం జాలిగొని విరాళిఁ బడంగన్.

102

ఉ. ఆతినినేస్తగాఁడు భుజగాత్తజా లవ్వగలెల్లఁ గాంచి య

యోగ తమవంటివార లిటు లుండియు నీదొర నీ దురంతవిం

తాతనుతానితాంతహృదయస్వధఁ గూఱఁగ నూరకున్న సం

గాతులమోదమే యిపుడుగాక మఱియుటికి నయస్యతల్.

103

క. ఆని యయ్యిద్దఱుఁ జని తన, జనకుం డగుశ్వతరుని సమ్మఖమున న

జ్జనపాలవిరహవేదన, వినిపించి తదాతికామాన్వవే యనివేడన్.

104

చ. తనయులన్నేహబాంధవవిధానము లెంచి నరేంద్రుఁ డంటిమా

ఘనుఁ డటువంటివాని కుపకార మొనర్పనఁ గీర్తికాచెందన్

- యని రజతాద్రికిం జని నగాత్మజతోఁ జవరంగ మాడు రు ✓
 ద్రుని గని మ్రొక్కి కుండలివరుం డటు నిల్చిన నావరంబునన్. 105
- గీ. అంబికయును నితం డెవ్వఁ డనుచు నడిగి, యధిపుఁ డశ్వతరుండు గాడా యటన్న
 నీతఁడా యశ్వతరుఁడు సంగీతవిద్య దొడ్డవాడఁట యనిన రుద్రుండు చెలఁగి.
 క. వెనుకం బురుహూకు దెసం, దనతంబురవలన గేలిచె నానాగతుల
 న్మరతుంబురు నీవెన్నడు, వినవంబురుహాక్షి నేఁడు విను మనిపలుకన్. 107
- గీ. మంచిది సగటుపై నిదె మర్మత్రికాన, లున్నదీచదరంగ మిట్లుండనిమ్ము ✓
 వెనుక నాడువమని సతి వనజనయన, యభిముఖులుగఁ గూర్చున్న యవసరమున. 108
- గీ. ఔర నారాక ఫలియించె నంచునెంచి, యచటఁ కూర్చుండి యయ్యురగాధినేత
 గవిసెన సవల్పి తంబుర కలికిపైఁడి, బిరడిలు బిగించిశ్రుతులెల్ల సరిగఁగూర్చి. 109
- క. రాకాశశాంకవచన ప, రాకా యిటు నీరు మ్రోల రహి గనిపింపన్
 నాకుఁ దరమానె యైసం, గామండిన నీకు ముద్దు గద యని యంతన్. 110
- నీ. శ్రుతి తోడఁగూడి మెచ్చులు రాజంబుగ సంచునంవగ నాలపించుసాంపు
 గడియమైనను గుక్కవిడునకహోమలుగా నవగడంబుగఁ దానమనెడునేర్పు
 పరరాగముల వింత సారసక వ్యాప్తి మై మించుగారాగంబుఁ బెంచు వింత
 తాళంబు తప్పక తనువు గడల్పక బాగుమీర పవంబు బాడుదారి
 ఎవనెవఁ బరాకు వినుడను హెచ్చరింపు, మీరు మెచ్చిన యీవిద్య మీరొసంగు
 నట్టిదని గర్వపరిహార మలర నతఁడు, గాణ వవుదనశుద్ధమార్గము నటించి. 111
- గీ. గోఁటి వాద్యంబు కిన్నరమీటు బడ్డి, వాద్యము రబాబు వగలుసర్వంబుమెరయ
 దురుసుగతి జూపఁ బావ్యతీ తరుణి మెచ్చి, జారు సరిగంచు పయ్యంటఁజక్కఁజేర్చి
 ఉ. ఎక్కడినారడండు మఱి యొక్కడి కుంబురుఁ డోగీరికీ యే
 దిక్కుననైన నీవిధము తేటపడం గనుఁగొంటలేదయే
 పెక్కున తష్టనంచుఁ గనిపెట్టుక యుండితి మెందుఁ గానను
 మృక్కశబాసు మేలు హవుపంచు ఫణివ్వరుఁ జూచి యింపునన్. 113
- క. వరచుడుగుమనిన గంగా, సరసిజముఖి యీసుతోడి జంకెనచూపున్
 బొరసిన మొగంబుఁ ద్రిప్పెం, గిరిజకు డెందమున వింత కినుకజనింపన్. 114
- ఉ. అమ్మక చెల్ల యెన్ని వగ లద్దిరనాయకుఁ డొడ్డ నుండఁగా
 నెమ్మెలు గాక యేను నరమిచ్చెన నంటి విడటిమాట దో
 సమ్మకుమీ నఘంటులకు జన్వని నాగు ననుజ్ఞలేక యే

- కొమ్మని యీగఁజేల్లునె యకుంతిల చాతురి గల్గియుండినన్. 115
- గీ. అని పలుక నెంత లేదామృగాక్షిమాట, వినకు మడుగుము వరమిత్తు విభుఁడుతనకు
సంతచనువిచ్చినాడన నన్వహుటి, జులుకు చుటుకునఁ బాఞ్చతిఁజూచెనపుడు. 116
- చ. ఉరగవిభుండు లేచి కుధరోద్భవఁ గన్గొని యమ్మ మేదిని
వరుఁడు బుతఁధ్వజుండు భుజవై భవశాలి మదాలసాసతిం
బరిణయమాచునంచు నిజసుందిరమం దిరవొందఁ జేసి త
త్తరుణి వయస్యఁ గుండల వితావితఁ గానక వంతఁ గుండెడున్. 117
- గీ. వారి నిద్దిరి రప్పింపవలయు ననిన, గిరిజ, కానిమ్మనంగఁ దత్సరసిజాక్షి
కాని కుండల రాచంచు గంగ పలుక, నభవుడిద్దరియందు మధ్యస్థుఁడగుచు. 118
- గీ. మంచినహిరాజ రెండునాల్పించుమించు, గాగఁ గుండల చనుడెందు గాకయిన్
డమ్మదాలన వచ్చు నీవటుగుమనిన, నదియపదివేలుగా నెంచి యాతఁడటెఁగె. 119
- ఉ. అంతటి లోననే యలమదాలన నిద్దురవోవ నయ్యుమా
కాంతుఁడు మాయచే నురగ కతకృష్ణపాంబున నల్పనాతఁ డ
త్యంతముసంతసించి తనయాత్మజగా నురకిరించి య
య్యింతిని గొల్వ వేవురు మృగేక్షణల న్నియమించి యతఁరిన్. 120
- చ. తనయులఁ బిల్చి మీరు వనితామణి వచ్చిన మాటఁ డెల్లక
జ్జనపతిఁ దోడితెండనఁ బ్రసాదఘటించును వారలేగి గ్ర
క్కున నుడిగంపుఁ జేడియలు కొందఱు గొల్వఁగ నున్న భూవరుం
గనిన నతండు నిండు క్షతుకంబునఁ జేరువ నుంచి యిట్లనున్. 121
- ఉ. ఇన్ని దినంబు లంబుజవనీకుండు చెందోవయిండ్లలోనర
కొన్న మదాళిఁ బహ్వగృహకొటికిఁ బామ్మని తీవరించు నం
తన్ననుఁ జేరవత్తురగదా యొక యామము బోవుదాక రా
కున్న తెలుగు మాకు విర యోగ్యులు యేని వచింపుఁ డింపుగన్. 122
- క. పరబల ఖండో మంత్రా, చరణమొ గృహకృత్యగత విచారమొ కాకో
దరపుత్రులార మీ, రిటు కిరుచేరక యుండ నాగినది యెయ్యదియో. 123
- చ. అనుడు భుజంగరాజ సుతు లట్టివి యేవియులేవు రెండు మా
జనకుండు మీగుణంబువిని సంతసమాది మిముం గనుంగొనన్
మనమునఁ గోరి తాన పయనంబయినన్ వలదా యిబబలా
రిని దొడిగి నెత్తునందు వివరంబుట్టె తడవుంటి మిత్తగిన్. 124

- క. ఆతీగునఁ బలుకఁగరా, దోతెలియదు గాని శౌర్య ధూర్వహాసం
గాతముచే నీమన్ననఁ చేతందొడితేరఁ బ్రతినఁ జేసితిమనుఁడున్. 125
- క. మాయురె తా రావలెనా, యాయెడకే నరుగుడెంతు నాయిల్లఁగా
నీ యిల్లనగా వేతా, వోయఁగ రా విట్టులైన భువి సఖ్యంబుల్. 126
- మ. అనుచుం గట్టికయ్యితి దేవర పరాకయ్యా పరాకంచు బో
రనమ్రోయన్ వలెవాటుచప్పటి చెరం గల్లాడఁగాఁ జేఁగటా
రిని లోభాగము నూఁది నిల్పఁదగు వారి నిల్పుచున్ మేలికుం
దనపుం గడ్డియ డిగ్గి నిల్చె నురగేంద్రత్వై దివ్యశౌరతిన్. 127
- చ. నిలచి పరావనీప రథి నీరథి మంధనమందరాది య
బృభి యుఁడొకండ పాప దొరపట్టులు తెన్నెఱిగించుచుండఁగా
నలరుచుఁ నేఁగి కాంచె సికతాంచితతీరసమేతకేతకీ
తిలకగ చంచరీక సుదతీ కృత గీతిక గోమతీనదిన్. 128
- చ. కనుఁ గొని చిల్వరాచకవ గ్రతున్ నన్నదిఁ గ్రుంకఁ జేసి తో
డ్కొని చనఁ నేఁగి చూచె ఫణికోటి మణిఘృణి వేణి కోర్ధ్వ దీ
పనికర భూత్రపాచరిత పౌషకేళి విధూత రత్నరు
గ్జనిత నవస్మితానన భుజంగిక మొక్కపురంబు ముందరన్. 129
- చ. అచటి వియోగిభోగి జలజాత్యులు మారునివ్రాని కోల్చునో
నచలితభక్తిఁ జందురిని యందమెఱుంగమి మున్ నసుంధరా
రుచి గరుడావలోతులు నరుల్ చెలి నీ మొక మజ్జువంటిదన్
వచనము లంతలోఁ దలఁచి న్రాయుడు రున్ముసురాగ్ర వీక్షులై 130
- క. ఈకరణిఁ జూచి డిగు నా, భూకాంతున కొక్కయింపుఁ బొడమించెను ద.
ద్వికర నైకాకర రు, చ్యాకర ముక్తానుషక్త హర్ష్యతలబుల్. 131
- సీ. తీవయుయ్యెలలూఁగు పూవు బోఁడులపీఁగు కొప్పచీకఁటిఁదాఁగు కోర్కియొకటి
నును పుట్ట చెండాడు వనితల యరవీడు జిలుగుచయ్యెవఁ గూడు చెలువ మొకటి
యలయంచ నదలించు చెలుల జంకెనమించు బెళుమచూపులమంచు బెరికి యొకటి
పూవుబంతులు రువ్వు పాలతుల తెలిసవ్వు కలికి వెన్నెలకొవ్వుగనుటయొకటి
గాని మఱియేమి వలవని కంకణంబు, గట్టుకొని నల్పుసతి దృష్టిగ్రమ్మరించి
చలిది గట్టించి త్రిప్పె నిన్దుల నువస్తు, నవ్వనతి దిక్కునెల్ల విద్యుత్తయ 32
చ. ఇటునలఁ జూచుచుంజను నరేకకు శేషయబాణు శురభితయం

న్నిటమగుడించెభోగి పరిణీ తరుణీ ఘణ ధోరణీ నవా
ఘటిత మణీగణీభవదకంప ఘృణీత వియస్పిశంగ మో
త్కట ఝరిణీ సరోజ మతికారి నమేరు వనీర మారుతుల్.

133

క. అవ్వనముఁ జేరి మవ్వవు, జవ్వనవున్ రాచకొమరుఁ జల్ల నిమంచుం
దువ్వరల నివ్వటిలైడా, పువ్వంబొదరింట నునుచి భుజగ కుమారుల్.

134

క. ఇట నుండు మేము నీవ, చ్చుట యురగేంద్రునకుఁ దెల్పి శోభనలీలా.

ఘటనాపూర్వంబుగ ని, చ్చటి కేతెంచెద మటంచుఁ జనుటయు నతఁడున్.

135

మ. వెలుగు గ్లాదగు మిన్నతీవియల తీవిన్ రాయు పన్నీటికా

ల్వల తుంపుర్లకు మారు గాఁబలెఁ జలద్వాసంతికా నూన ని

ర్మల మారందకణాళి జారి తనపై వ్రాలంగ రాయంచ తె

క్కలు ర్ఘాడించినఁ గ్రమ్ము తెమ్మెరల రాకన్ హాయి మంచున్నెడన్.

136

చ. హడపము వీణ కిన్నెర హిమాంబువు నించిన గిండి చల్లపా

వడలుఁ గురంగనాభియు జవాదియుఁ దట్టుపునుగు వీననల్

ముడి విరు లద్దముల్ సురటులుం దెలివంతపు దువ్వెల్ ముదం

బడర ధరించి యూడిగవు టబ్బరపున్ వలిగుబ్బెతల్ దగన్.

137

నీ. జిగిచాలు దగుకీలు చిగురాకునకు బ్రాఁకు కలికికోయిలలకుఁ క్కాలు పనుప

నెలగోవగలమోము తెలివమ్మింగల తుమ్మెదలకు నమ్మిక కమ్మలలనరింప

నెఱికప్పుంగను కొప్పు నెరిమబ్బనకు నుబ్బ నెమలికిఁ ద్రోవబత్తములననుప

నునుమోవిపైతీవి మను బింబ నికురుంబములకేఁగు రాచిల్లకొళ్ళవులియ్య

లైనగవు డాలు కైదండ పూనుచూపు, తళుకుచే మ్రొక్కుగొనెడు ముత్యాలరెట్ట

పేట పాపటబొట్టు తుంపిళ్ళ గుఱియ, నచటికేతెంచె నొకచకోరాయతాక్షి.

138

నీ. కావలంగనునంతి కానుకిచ్చినబంతిఁ గనుసన్న నొకకన్నె నైకొనంగ

దెలిచూపు గమి తాసీలుచు నిల్చిన యంతఁ బడతులిద్దరు బరాబరును సేయ

నగుమోము జిగితమ్మి నిగుడు ఘర్మముగ్రమ్మి వంతుకై చెలువపావడలుదుడువ

తోలఁగు బంగరురంగు జీలుగు పయ్యెదకొంగు సకియ యొక్కతె చిక్కసవదరింప

కట్టిక మిటారిమొకరిచెల్ల-తైగములఁ, బోడఁగనఁగఁజేయ బంగారుపాంతిమొఱుంగు

టరిగె గుంపులనీడ నొయ్యారమొసఁగ, వచ్చి పుష్పాసయకేళివాంఛదేలి.

139

క. మడమలుడు నిడుదవాలిక, జడ నడుమున జుట్టిపైట సరిగఁ చెరంగుల్

బెడఁగుఁజనుదోయి పాడ లే, ర్పడ బిగియింపుచు నమరాగుఁ పడతులుగొల్పన్.

140

చ. చిలుకలలోన చిక్కులయి చెల్వపుటంచల లోననందలై
తెలివిపొసంగు తీవయలఁ దీవయలై సరసంపుఁ బల్కులకొ
గులుకునడల్ పసిండి తలుకుల్ గలమేనులు గానుపింపఁ జే
తుల కనివోవఁ దేనియలతో ననతోయములెల్ల గిల్లుదుకొ. 141

నీ. కలిగొట్టుఁ జేరజో కలి గొట్టు నేయునీ బీరమేమిటికి జంబీరమదిగో
సిందువారము తెనె సిందు వారములేని పైరుగాఁడేటి కింపై రుచించుఁ
జూతము పదరమ్మ చూతము మదపతీగానంబు లచ్చోట్ట గానరావె
రమ్మ మారుని గుడారమ్మ మారు నిజమ్మ గుంపుచోటుల గుజిగుంపులేల
యారమా యారమానీతి యీప్రసూన, వాసనల్ వాసనల్ వంకనందికొనఁగ
పాటలాపాటలాళిచేపడియె ననుచు మాటకే మాటకేమిలేమావివిరులు. 142

క. అని జవ్వను లవ్వనిఁ గ్రొ, వ్వనఁ బువ్వలు గోసి కడు దవుల్గొన్న నవ్వలో
నన రువ్వలు కొందరు మెచ్చనిచివ్వలు నివ్వటిల్లఁ జని యవ్వలనన్. 143

నీ. కంబముల్ గాన నిల్కడఁ గన్న పోక బొదియలపై పడిగాగ దీటుకొన్న
యలదీన చాలు వాకిలి సొచ్చి లేమావి గుమురుల క్రీసీవఁగొప్పకెంపు
లలితంపు మెట్లఁ గేశాకూళికవ్వల జలయంత్రములవీఁగుచలువగాడ్చు
గదియంగఁ గలువ మేల్కట్టు పూవుల గప్పు సాంబ్రాణి దూపంపుజలపపాళి
సరసిఁ బరివిప్పఁజను నెమ్మి నాన గలుగు, దాని గాఁజేసికొవెడి చిత్తేరువుబొమ్మ
చిలువచెలువంపు జడ గుంపు సొలపు నింప, నీడుగాననియొకచిన్ని మేడమోద.

క. చెలువైన పసిడిగద్దియఁ, గొలువై నలువంకఁ జెలువ గుంపులుగొలువన్.
బలువై ఖిరి పావడ నెల, తలు వైవఁగఁ గన్నెయున్న తజినటమున్నన్. 145

శా. ఆజన్మస్థిర ధర్మకర్మ నిపుణుం, డౌరాజు రాచిల్క మే
త్రైజీ జోలేదొక పొంతకాఁడయి తనుం ద్రిష్టంగ నయ్యొతి య
య్యాజన్ పచ్చుట గొలెఁ బూపాదలలో నున్నట్లుపీక్షించి యా
రాజీవేక్షణవెంటనంటఁ జని గారామార సాధనలిన్. 146

క. వలభిన్మణిగణగుంభిత, వలభిం దద్రుచి తమంబు వలఁగొని పాదువన్
జలదాచ్చాదితుండగుత, మ్ములదాయ యనంగ నిలిచి యుదితం జూడన్. 147

శా. ఏకైకాంగవిలోకనాకల నరుష్టై కాంతసామంత భా
వాకూతంబులు తద్విధాత్మరచనా త్యార్చ్య గాధాప్త మూ
ధాకంపంబులుఁ దత్సమానకృత మానాధీన నానాపచ

- శ్రీకంఠుల్ మహిపావలోకములు నారీహాళిపై న్రాలుదున్. 148
- చ. ఆలిచన కావిమోవి బెడఁగానెడు తేనియ సోనవానలన్
నిలిచి శరీరకాంతి యురిణి పరిణి తమలై కుచాచలం
బులఁదప మాచరించుచును మున్ను వరోరువిలాసిరంభతో
గలసిన కొంఠపో విభుముఖంబుఁ గనుక నృపవీక్షణావలల్. 149
- క. మినుకు చను గుబ్బగుబ్బలి, కొననుండియు గాఢనాళిహాపంబునఁ గ్ర
క్కున దుమికి నెలపుమఱిఁగనుఁ, గనమి న్నుపుచూపులుడ్డుకుడుచు దువెడలెన్.
గీ. కలికిలేగొను నిలువెల్ల కల్లయగుట
వెన నదృశ్యాంజనంబు నెవించెనేమొ
నెగడదటలయ్యుఁ బతివృష్టి నెనుకఁ దొడఁగె
వెఱచువారలఁ గనుఁగొన్నవెంటఁ బడరె. 151
- క. ఈనటవఁజూచి నివ్వెర, గానఁ బడన్ రాజహంస గమనాదృతిచే
మానసము మానసముగా, నానరపతి యతిశయప్రియంబు దగంగె. 152
- సీ. శాబాసు ననచెందు జిగిఁజెండుచనులాండు గబ్బిగుబ్బలిచాలుగొల్పఁ జాలు
హయిసరే నెఱిమించు నచలించుకనుమించు కమ్మవమ్ములమేలు గ్రమ్ముఁజాలు
చాగురే విరిపువ్వు సరిరవ్వు చిరినవ్వు తొగరాచ జిగిజాలుఁ ద్రోవఁజాలు
మాయురే యలిపెంపు మరపింపు నెరిగుంపు మేలినిలపుడాలునేలజాలు
మెలుసంపంగి దండలు డీలుపఱచు, కెలునునుపూలతీగల వ్రీలజాలు
వాలుగల డాలు దొరచేతి వాలుకలున, వాలుగాబాలుఁ దలఁప నీవాలుగంటి. 153
- చ. అనికొని యాడి చేడియ నొయారపు రాశిని జేసిసట్టి య
వ్వనజచేతికిం బిరుదు వైవఁగవచ్చుఁ గదయ్య దీనిప్రా
పున ముదమొందు కెందలిరు బొందళపుందొరచూచు వారలన్.
వెనుకొని పూవుటంపరలఁ బెంపరలాడకు మన్నమానునే. 154
- శా. బెనేకా మునుపెన్నఁడో చెలియ చాయంజూచి నట్టయ్యెడున్
గాన స్వచ్చై మదాలసావయవ రేఖావైభవం బింత యే
లా! నామాన సమీలతాంగి పయి లీలాడోలికాకేలికా
శ్రీనైపుణ్యముఁ జూపఁగా మావఁగుఁగాంచె దద్దుజాలంబుమై.
మ. వరభామాంగము మించుఁగా నికరముం బాటించకే మన్ననఁ
సీరహంసం బది మానసంబుగను రీతిన్ నాతి నీక్షింపుచో. 155

- గరముత్సాహముఁ జెందిపొంగెడు సజేకాదా మహాచిత్రమై
యిరవొంకెన్ మదినాకు నాకెరెగయ్యొంగంటివే యిచ్చటన్. 156
- క. ఐనప్పుడే మదాలస, గానోపుఁజుమీ లతాంగి కాసుండినచోఁ
గానీ కాసుండు బలా, యానిగనిగజగులు గందుమే యెంచైనన్. 157
- సీ* మోముచాయయెకాదు ముద్దుసల్కులలోని లఱితిపుమెడగుల్కు దానివగయె
మోవి కావియకాదు చుటిపెంపు పెంపుతో నాను జంకెన చూపు దానివగయె
పలుసోయగమే కాదు పచ్చిదేరంగనాఁడు తరుణిపైబామముడి దానివగయె
* మోముచాయయెకాదు ముగ్ధుమాటకుఁ జెక్కులోనిండులేచవ్వు దానివగయె
అన్నియును సాయెఁగా యీమృగాయతాక్షి, యదిగొగూర్చున్నరంగ్రలీలాంబుజంబు
నలని యెల్లమి మూర్కొన్న చెలువుదాని, వగయె కానలే బాపురే ననజజన్మా.
- క. ఆని సనునస్తు నిరీక్షణ, మునసరిసేయంగ బుద్ధి పొడమితలఁచి యా
జవపతి రతివిపరీచ్ఛత. మనసుతిచించలముగాఁగ మఱియుంచనలోక. 159
- సీ. ఇది మదాలస యగు సేనియిదటకెట్టు, లఱుగుదెంచెనో దీనిప్రాణంబులైన
యల్లకుండల యిప్పుడేమయ్యెనొక్కొ, వీరికడఁబాయనలసెనో విధిక్రతమున 160
- సీ. అలనాఁడు మందరాహార్యకందరభాగమునఁ గుండఁగాఁ బలాశనకులాగ్ర
జాతుమాయాతి విఖ్యాతు భీతామరగ్రాతుని బాతాళకేతుఁ గూల్చి
ప్రమదంబుతోఁ దేజిపైకిరమ్మన నాలుగడుగులు పిటుదన నఱుగు దెంచి
యటునిల్చి మురిపెంపు టల్లికసిగ్గుతో గొరలు కొంకునఁ జైట కొంగునేల
నలమి యీకాంత వింత దైనన్దంబు నెట్టి, కొనఁగ ననుఁజూచిదానిఁ జూచిననెటింగి
వనితతోఁ గూడ దానినావెనుకనుంచి, తోడితెచ్చితఁగాదె మత్స్పరమునకును. 161
- ఉ. అంబరవీధిపైఁ గువలయాశ్వము మీరి లకొరి కొలవే
గంబునఁ బావ వెన్ను వెనుకందగుదాని వశంబుగాకరాఁగ
గంబునదాని మోవిపలంగంటొనరింపక దానిపాలభౌ
గంబునఁ జిందులాఁడు నలకంబులు చీర్చక మోసపోకునే. 162
- చ. విడివడిరవ్వనన్ గగనవీధికిగుఱ్ఱము చొకలించినన్
వడకుచు గల్చిగుల్బల మొనల్ వెనవెన్నుననాటి రొమ్మనన్
వెడలఁగ గోలతుంగ భయవిహ్వలమై ననుఁ గాగళింప న
ప్పడతి మదీయ నేగ రసభంగ మొనర్చె భయాబుఁ డెల్లుమన్. 163
- సీ. ఎదురుదొవలెనంచు నేతెంచు మున్నెవారలఁ జూచి దవ్వుసవ్వులనెతిరుగ ✓

దొరలు వచ్చిరటంచు తిరుగు త్రొక్కుల్ని నియోగు లొక్కొక్కచోట నొదిగినిల్పి
నలయమాత్మలునిల్పుటరసి పాజులను గంచుకీముక్కు మొకముఁజూడకయెంతలును
గట్టికవాని యాగ్రహస్పత్తిఁగని పౌరు లంతంత సన్నఁగ నఱుఁగుడేర
సశ్రయాసంబు వీడి హయంబు పురముఁ, జేర నీనారి తిరిగి యాచెలువ నడుగ
యదియు నావల్లఁ దెలిసి యియ్యధిపవర్చు, కటకమని తెల్పి నఱిగితిగా డెమున్ను.

క. అటునంటి కూర్చికత్తియ, కుటిలాలక నెడనె నేమొకొ యదివిధి సం
ఘటనము గావలె నీరలఁ, గటకట యీకార్యమెట్లు గాజినఁ బడెనో 165

క. ఆనిపతితలపోయఁగ నెం, పున వీణియలంచు గీతముల్ వడిఁబలికిం
చినగతి వినఁబడె నిద్దఱ, పనితల యనోనకలహ వాచాప్రాధుల్ 166

సీ. చనవరినలె నెందుఁజనెగు వడ్డములేక మాకును నొకయడ్డమా మృగాక్షి
యంతటి దొరసాని వగుదు వెన్నతెవీపు, తెలియదే యంగ్రువికొలుపుదాన
నతనిఁ గొల్చిన వారలరయ నెంచరులేరు వారిలో నెంచఁగ తారగానె
యిటు నిల్వ మెవ్వతె నైన నేమిభయంబు నిలునదీరు పోవనలయుమాకు
యెంతజేర కత్తివే యింతికాన, మామగుఱగొల్వ విచ్చితి మోమిటారి
యేరిఁ బోలుదు కొలినినవారిలోన, సుదతి యాకారగరిమంబు చూచిపల్కు. 167

క. అనుకలకలంబు చెవి.బడఁ, గనుసన్ననె యవసరంపుఁ గల్గిమిటారిన్
వినిరమ్మని చెలిపంపిరఁ, బనివిని యదినచ్చి వినయపరవశయగుచున్. 168

చ. సముఖమువారిఁ ద్రోచి బురుసాపని చీరజరీచెరఁగు వ
క్రమునకు మాటునేయుచుఁ బరాకు లతాంగి సురేంద్రు కొల్వబో
గమువఱట జేరుతార యనఁగా నుతిఁగన్న మిటారి యెంత గ
ర్వమొ యిటుచొచ్చి రానచటి వాకిటి కావలి చెల్వ నిల్చినన్. 169

క. వారల జగడపుమాటల, తీరిది వేటేమిలేదు డేవి యనఁగఁగ
న్యారత్నంబును విస్మయ, మారంగను గొమ్మనిక్కమంతయు వినుచున్, 170

గీ. ఎడరుగానేగి యానెకా యచట నిలిచి యెంతమితనటించితి బిరుదవన
చాలురావక్కయనుచుఁ గెంగేలు వట్టి, తోడుగొని పోయిబంగారుమేడమోచు.

చ. కలవ మలంచుచో నొలుకు కస్తురి చిందులచేత ఘమ్యునన్.
వలపునెఱుంగు బంగరు తివాసిపయిన్ దగునొక్క రంగుకే

[ల్లుగలుపు పరంగిలాగి జిగిచొక్కపుఁ గద్దిగ మోచ నిద్దరుల్
డలగఁగఁ జేతులూడి చిఱునపులతో వసియించు యున్నెన్. 172

గీ. రాజమఖి కొంతవడికి దారావహుటి, సాగను నెమ్మాయుఁ దప్పక చూచివేర్చి
నువివ నీవెంత కొంచకత్తెవె జయంతు, గాపుఁ జేసిన గరితపు కావె నీవు. 173

క. ఆనిసల్గు నందులకుఁ బ, క్కుఁచ దారయు నవ్వ నచట హఠజూటవనీ
వనితామర లోకభునీ, వినుత ఘనీభూత రుచుల వెన్నెల గుణిసెన్. 174

ఈ. ఆవనబాక్షి యంత దివిజాంగన కేలుడెమల్చియా నెకా
యావిధమేమె లెస్స విసనైతి పరాకున మున్ను నీకధిల్
నీవె వచింపఁగా విననలెన్ వివరింపుమటన్న నేమిలే
దే; విరవే యటంచు నది తెల్పఁదొడంగె నుదంతమంతయున్. 175

చ. కమలదళేక్షణా యమరకాంతు జయంతుఁడు నేను గూడియం
టి మి కద నాఁడు వాని నెఱిగిటులవెక్కడ వాని వింతయం
దములకు వాని యిచ్చకపుఁ దల్కులకున్ మఱి వానిమేనిఁదాల్
కొమరున కేను మేలువడి గుత్తు నుచ్చితి నేమిచెప్పదున్. 176

నీ. ఇంగ్రుక్కటైదుట నే నృత్య మాడెడు వేళ బుడుతలచే నాకు మడుపులంపు ✓
అన్ముతోనొకఁడేని నలుక గడింపుచు నెటులనోనాయంట నేవనించు
తోడితిలోత్త మాడులు వచ్చిపొడంగన్న ననుజూచి కనుగీటి నవ్వజూడు
నెన్నరు వినిపించి రేనియు వినఁటి మనవి నే తెల్పినంతనఁ ఘటించు
ప్రొద్దుపోకకుఁ గస్తూరి బొట్టుఁ బెట్టి, కీలుజవయల్ల సురతావిపూలు జుట్టి
సాగనుఁజేసి యెగాదిగఁజూచి సిగ్గు, మురిపెమును బొందు ననుఁజేరిముద్దునెట్టి. 177

చ. సునసర గానెఱింగి తనుజాతుఁడు నేనును నుండఁ గొల్వలొ
దివిజవిభుండు లేగపుఁ దెచ్చి కొనున్ శచియల్గుఁ జూడఁ
తవమునఁ బ్రియంపి నను దప్పకజూచుచు సామ్యులెల్ల మ
క్కువనొసంగుం చురుక్కురని కోడలిఁజుకెవచే నదల్చుచున్. 178

క. ఈకరణి న్నాతోడిడ, లోకంబైయిండు నేను లోనగుచుఁ బురీ
రాకేందు నదనలాకడ, నీకడ ననుకొనఁగ నతఁడె నేనైయుంటిన్. 189

నీ. పనియుండి యెడఁబాసి చని రాకయున్న నే బిలువ సంపింతు నెచ్చెలలచేత
వసతి యెవ్వతే హత్తు కొనును పీని నటంచు వెంటనే బుడుతల వేగఁబునుతు
నతనినెవ్వరు దూరనాడిన వారితోఁ జలపట్టి నట్టివాచులకుఁ బోదు
రతిపారవశ్యత నతఁడొనర్చిన మోవిగొటి పిమ్మట నొవ్వఁగా నదల్లు
పాశు నప్పుడు నిట్టి పచ్చెనేని ప్రేమకొనిన, నే వెలరేగె యుండు

- రిచ్చనడుమోముతోఁ జేర వచ్చెనేని, గుండెనగున నేమనుకొందు నలుల. 180
- చ. వలదుట జాతిలోనఁ దలవంపగునే కద యింకఁ దాఁచఁగా
గలిగెడి దేమి నాననువుకాండ్రను దొల్లిటి వారి వీధిలో
వలఁ గనినంత వెచ్చనగుచాటున కోరిచి యన్నదమ్ములకొ
బిలిచినరీతిఁ బిల్వ వలపించెఁ జూచి యతఁడంబుజాననా, 181
- గీ. అట్లు వలపించి లోనయ్యె నంచుఁడలసి, తరుదు కావళ్లు పెట్టి మాయరుగుపొగు
చెలులతోనైన ముచ్చటఁ పలుక నీక, త్రాడు గట్టిన వాని చుదాననేలె. 182
- నీ. పలుక నియ్యడు కమ్మవలపు హెచ్చిన నానవములు దెచ్చిన యింద్రవనితతోడ
జూడ నీడొకవేళ జోగునకై వచ్చి మేలు దెల్పెడు జోగురాలి నైన
గూడఁగానీకు కొక్కొకంబు చదువుకోఁ జేరు వేలుపు రాచ చిన్నపడుదు
సరసమాడఁగనీడు వరుసఁదప్పక తెచ్చి విరులిచ్చు పుష్పలాలికతోడ
అకట యేమందు తల్లి యిల్లాలిక్తనఁ నెడగలదు గాని వానిలోనడచుదాని
కురుసు పోకకు నేని వేటోక్కదారి, మినుక కూడకు మేరకు మేరగాక. 183
- నీ. తారాఁఘాటి బండాకోరుగాఁ జేసె మనజయంతుఁడె బాణయ నెడు వారు
నదిగాక మోహింపఁ డతని బంటుగ నేలుకొనుటకై యట్లున్నద నెడువారు
దీనికేమాయెనే వానిఁగాక మఱివ్వరిని బిల్వపట చూడు మనెడువారు
నది బుంతవాని మాయలకు లోగునె యెంచరిని జక్కఁ బెట్టునో యనెడువారు
నన్దురు నచ్చర నెచ్చెలు లాడుకొంగ్ర, నిగళముల లోడ మహాస్తి నిగుడు పగిది
వెంటఁ గావలి మాట్టిలు వేగిరింప, భూధరారాతి నగరికిఁ బోవువేళ. 184
- కం. అతఁడెంత యెంచినను సం, మతమై మదిఁ దోచుఁగాని మఱి యితరవిటా
యతనానావిధలోక, స్థితి గొంపల మొందు వలపు నెడ్డది సుమ్మా. 185
- చ. అడకువగాని పేరిమి జయంతుని పట్టున నొక్కతీరుగా
నడతునెకాని మున్ను నెర నమ్మిన నెచ్చెలి కాండ్రువచ్చినా
కడపయ మెట్టిరేనిఁ జతకాపుడ నిత్తు విరుల్దుకూలముల్
విడములునాదిఁ గాగ ననువేడక మున్న ప్రయంబుఁ జెప్పరుకొ. 186
- క. మిన్నకతదీయసఖు లే, కన్నియగావలెనటన్నఁ గానీదానికొ
చిన్నారి నగపు చూపు, సన్ననె రప్పించి కూర్చు సమృద్ధమొదవకొ. 187
- నీ. ఒరపుగా విరులతో నెకొప్పు ఖటుయింతు నదిమాఁగిల్లునయల్లికొంగు
గీ యదు గుమ్మరి గాజానామము ఇర్తు నదిమాని జిల్లి బొట్టసాగరింతు

వలిచెన్నుదోయి గొప్పలపండగీలింతు నదిమాని ముత్యాల హారముంతు
మినుకు పైకపు వ్రాతపని చీరగ గటిచాల్తు నదిమాని తెలిచల్వ యలవరింతు
రవిక బిగియింతు నదియును నవలవైచి, కుంకుమపురూత చిమ చిమఁగొనెడుదిన్ని
పచ్చికొనగోటితాఁడులు రచ్చసేయ, గుబ్బయరగానరారైటకొంగువైతు. 188

చ. వినుమిటులుండఁగాఁ దిమిరవేణి కుబేరుఁడు కమ్మపంపఁగా
దివ చిరి చీటులందు గడిదేను జయంతుని వర్త మానముల్
వినినలకూబరుం డదిర వేలుపు టేని కుమారునిన్ మువం
బెనయఁ గనింత పేసెనిది యెంతటిదో యని విస్మయంబునన్. 189

సీ. తిరుగఁడే కొన్నాళ్లు సరసీతిలోత్తమా పుంభావ సంభాగములకుఁజొచ్చి
చెలఁగఁడే కొన్నాళ్లు చిత్రసేనాకంతు పారావతారావ పటి మఁదగిలి
నవనఁడే కొన్నాళ్లు నవ మేనకాధరాధర సుధాపాన విష్ణురణకలరి
మొలఁగడే కొన్నాళ్లు కలితోర్వశీవశీ కరుణాకరోక్తి వైఖికిమెచ్చి
కెరలి డెరగంటి దొరనూతి కేళులందు, జొచ్చిచూడక మానినచోటుగలదె
నన్నుబలె యొర్పుపైఁబడియున్న వాడె, సుకరముగ మేలుపడెన వాడొకతెకేని.

గీ. చదివి కొన్నాడు మదనశాస్త్రీబుల్లెలఁ, తెలిసికొన్నాడు వెలమిటారుల బెడంగు
కొసరు నగలెల్ల నటువంటి కోడెకాని, వలచి వలపించు కొనియె నే వనరుహాక్షి.

సీ. అతఁడింటి కల్లంత నరుదేరఁ దావచ్చి మించుచూపులనె తేలించునేమొ
యతఁడు కీల్జుకేల నదిమిన మో నోసరించి కోపముగ గద్దించునేమొ
యతఁడుచుక పెనంగి యలయఁ దానదలింది మించి పైకొని పచారించునేమొ
యతఁడు చక్కెర మోవి యానఁ దా గుల్కైటెల్లించి బిగ్గిలఁ గొగలించునేమొ
బెడఁగు మొనపంట సగమాకు మడుపులిచ్చి, కొసరుచూటల మఱియును గూడ నెచ్చి
రించి యాతని కాసపుట్టించునేమొ, బాల సురతాంతమందుబాగాలూసంగి 192

క. ఇదిగంటివి యీవరకున్, మదనకిరీడారహస్య మతకోవిదయై
మువమునఁ డేలింపుచునను, చదురాలై యిపుడుచాల బౌక యొనర్చెన్. 193

సీ. నేనచ్చువేళఁ దానింట నుండకపోయి పొరుగింట నిరుంటఁ బ్రొద్దు గడపు
నలవాడు నీచుట్ట మరుడెంచె ననిన నేమాయెలే వచ్చు గాకంచు బిగియ
నిలలేక స్వయముగాఁ బిలువఁబోయినఁగాని బెడరించు నిదిగి వచ్చెనటంచు
వలసినప్పుడువచ్చి యలిగియున్నట్టి నే పలికించుదాక దవ్వులనెనిల్చు
నంతటనునేనె పైటకొంగలవి బలివి, సెజ్జపైదార్చి యలకలచిక్కుఁదీర్చి

- మొక్కచు నడల్చి నునుపోకముడివడల్చి, కరగఁ జేసిన యటుమీదఁగొంగలిందు.
చ. పరిపరికితులంబున బాణునికేళి యొనర్చు తొంటివై
ఖరి నెర పారుతంపురొడగానఁబడం దలయెత్తి నామనో
హర డవునీవ యంటి నపురాయను నంతటి పారవశ్యముం
బొరయును నుప్పురంచుఁ గను మెడ్చుట లేనిపు డించుకేనియున్. 195
- క. నెనరైన దాఁకిటువలె, గనరై నను వీడ చూచె గడుమాలిమిచే
దనరంగ స్త్రుతులు నెయ్యెడ, పనవనెయతి పరిచయౌవజ్ఞాయనఁగన్ 196
- గీ. దీనిపొగరార్పనెరనెర్చు దిట్టతనము, మురుపు హరువును గల జగన్మోహనాంగి
లేచుగా యంచు దివిని గాలింతునేడు, కలిగెఁ గాతార నవకాంతి చలితతార. 197
- చ. అని చెలికాండ్రతోడ నతఁడాడిన ముచ్చటలెల్ల వారునన్
గనుఁగొనివచ్చి యిచ్చుకముగా వినిపించిన నెంత మాట చు
క్కని జనరాలు రంభ యదిగాక జయంతుఁడు తామునుండు వ
తకొన కిదిమెరె తామెరుగరాయని చీటిని బుచ్చిపంపుదున్. 198
- ఉ. అంతట నెక్కనాడల ధనాధిపుఁ డభ్యము వాగె వెక్కసిన్
రంతులు మీర నెక్కి పెనురొతన జోడన చెల్వఁ జూపుచుం
బంతము మీర వీధుల దుమారములేఁగ సవారిఁ జేసి ప్రా
ద్దైత్యునెక్కఁగా నడుమ యించుక మేఘమంబుపూసఁగన్. 199
- చ. హరిగెల్లనీడ వేత్రధరు లయ్యెడ నామములుగ్గడించి హె
చ్చరికె యొనర్ప మొక్క భటజాలము వీడ్కొని యాస్యపద్మముం
బరిజనులంపపుంజలువ బావడలందుడునంగ నాత్మ్యముం
దిరమున కేగి యందు నొక తిన్నని కెంపుల తిన్నెనిల్పుచున్. 200
- ఉ. జెట్టులు చెరిలేత విడి చెందొనవ్రాతరుమాలవున్ సిగం
జుట్టి యలందుకుండుమపుసోకుల బంగరుతీగెరంగుని
ట్టట నీని జంజము భుజాగ్రముం బడనైచి సీత్య్రుతుల్
దట్టముగాఁగ వింతవగలన్ మెయిమద్దన సేయునత్తరిన్. 201
- చ. చెలవపు వెన్నతోఁ జలిదివిక్రములున్ మెడత్రాఁడు చీకటుల్
గులికెడు నీలిదట్టెపోరలోపల కమ్మచెరంగు వెన్నునం
దొలకెడు నెత్తి జుట్టు తెలిరుప్పటి వీనుల మానికంపు నా
గుల పడగల్ హిక్ దగనొకొండగు యొంటరి బోయఁడుపతిన్. 202

గీ. పచ్చి యనధారు కుశలయాశ్వుక్షిత్రంబుఁ, డల్లపాతాళకేతుఁ గీటడచె ననుచు
నటటికరుగుచునుండి సురాధినేత, మిమ్మురమ్మనియిడె యుత్తరమ్ముచునెచె. 203

క. అని వినిపించు కుబేరుని, కని చెందెడిక మీఁదనాసి యంచు శిఖావే
సిన కమ్మగడ్డ చేరుని, నునిచిరఁ జూచుకొని చుట్టి యున్ముఖుడగుచున్. 204

సీ. హరినీలములమేడ యనలకెంపుల సజ్జ కడమకట్టఁగ నాడుగర యొసంగి
పెరచోట పడిదాచిపెట్టిన నవనిధానములుదేనాప్త సంఘములఁ బనిచి
కారుకు లెత్తి చక్కఁగఁ జేయుడలచైత్ర రథమని తగు భట్రతతిఁబనిచి
యరయమిచే డొక్కలంటి పెట్టుకయున్న యిభకోటులకుమేపులిన ఘటించి
పుడమిఁ బాతాళకేతుండు గడసినపుడె, నిత్యముగ నిల్చి నలకాధిపత్యమును
ననిమిసాధిశ్వరుని చెంతకనుపఁదలఁచి1 పుత్రుఁ బిలువన్న నూడిగంపుభటులపుడు.

గీ. తోడి యక్షకుమారుల తోడఁ గోడి, పడవగొడవలఁ బడి యర్చపతిసుతుండు
గొడమైల శలాయక్తు కాకినన్నె, మొదలుగాఁగల కుక్కుటంబులను దెచ్చి 206

ఉ. పట్టెపు జుట్టునిక్కుమెడ బాగునఁ జివ్విసరారె పొంకమున్
రెట్టల బల్మి నెమ్మిఁ బురణించిన యీకల జోకులున్ దగల్
గొట్టక యుండ మేపు పలు కోయపుమారులు గల్గు పుంజుఁ జే
పట్టి గ్రహంబు వెన్నఁగనుపట్టఁగ నల్లలు దీసి యంతటన్. 207

గీ. ఎరుటిదానిని విడుమంచు హెచ్చరించి. యతఁడు తను వేగిరింప మ్లాడికొనుచుఁ
గినిసి యొండొంటిఁబిట్టుదాకించియాసు, బొడమరెంటినిగదియించివిడుచుటయును.

వ. అశ్వదనిర్యార గర్వధామంబులగు నత్రామచూడ సార్వభౌమంబు లతి రూక్ష వీ
త్తో పరంపరలఁ జారం జురంజూచి పవరంజుకొని జుంజురించినమెడలు విగుడిరచు
కొని సాటిలేని యీనునం గాటియ్యక తిరుపులుగట్టిన యొరపునందిరుగుచు నింపు
సొంపుల గుంపులు గొని నిజవిజయపరాజయంబుల గోరుచునొక శ్లోకశ్లోత్రోక్కు
శ్లోక బొడము జగడంబుల జరాలుమనరిగటారులు డున్నకొని పెద్దలు వారింపం దే
రి యచ్చటికింజేరి ముచుకొనుకొంచెపుగాండ్రు పెడమోము వెట్టినటింక వెంటను
ట్టినడువ గోడి నెత్తికొను పోవుచు నెట్టినిదగలు తొట్టినం బట్టి యీకలందె
మడ పెడలింపి పన్నీటితేటల రెట్టలకుం జలున పుట్టించిన కిట్టలుకరబట్టి తప్పించు
కొని యొండొంటి నంటి నొప్పించుచు నేవమిరి గొతమమునిపుంగవాంగనా మా
న భంగకరణాది కారణాలనె న్నిద్ర చరణాయుధలోకపట్టభద్ర గెలిచితివనుచు
నుతించుచుఁ బంచె నన్నె పావడలచై చుట్ట మద్యరంబున నిరువాగును నెచ్చరించి

న నిలిచి తన్నుఁ బోయనెడఁగు జేరకుమారుని కుమ్మట కంఠీరవంబు వెనుక నడని
కేడించి చుట్టుకొని చురుక్కునం జుట్టు నొక్కినఁ గ్రక్కున నది లేచనిపించి యె
దిరి చరణాయుధంబునకు నడ్డంబుగా నడచి యారె విరుగంపన్నిన నంజక యక్షుడు
జనుని పుంజు బిరబిరంజుట్టి రెట్టలోపలంపలసానిపి గిలిగింతలుగొనినం బ్రతిపక్షియు
నెగిరి తప్పించుకొని గుప్పన నవ్వలం గుప్పించి యెదురై యలికి కరము వంగురిన
నలకూబరుని కోడియు సమంపరయంబునం గ్రిందికిఁ వగ్గి నెత్తురు జొత్తిల్లఁ గుమ్మక
కఱచి వెనుకకు మ్రొగి యిడిగిలంబడిననరాతియు మెడ ముడివిడిపించుకొని త
రిమిన గ్రమ్మికోను చెమ్మటనవయ మున్నెయోడెనుదు న్నెల్లవారలు గొల్లుగొల్లున
నవ్వుచు నెన్నుకొనంగిన్నరరాజకుమారుని చరణాయుధంబు నేవదేరి యడియాస
లంపన్నికొని వచ్చు నభియాతినలయించి నిలువంబడునెడం జేరి పారిపో
వంపన్నిన.

209

గీ. కేరితోడఁ దట్టికొని బిట్టుకేక వైచి, మీసములు దీటి యెదిరికికోసమొదవ
డవిణ వాయంపఁ జేయుచు డాసి పుంజు, నట్టెచూచుచు నున్నట్టి యతనిఁగాంచి.

చ. ఉడిగపువారు చేరి సమయోచిత మేతగఁ దెల్పుదురై
నుదువుచు నొగదా యని కనుగొన జేసర సంతరించు నె
క్కుడువగపుంజుతోడ నొకకోడి యెదుర్కునె యందుఁ జెంతకుం
వడిఁజని యయ్యగారుపిలువంబనుసం బని వింటి మంచనన్.

211

నీ. ఒక్కఁడు చెంపకై యొరఁగుపువ్వులతోడి దసిలీరుమాలు వందముగఁ జుట్టు
జేరి యొక్కండయ్యగారిచ్చుకట్టు వర్గములకు ముల్లెలు గైకొనంగ
నొక్కఁడు దరహస మొదనంగ నేటికుక్కుటము కేడించిన గొడవఁదెల్పు
నొక్కఁడు రంభాపయోజాక్షి పడవగెల్పినమాట వినిసంతసించుననఁగ
వటిగి తండ్రికిఁ బ్రణమిల్లి యతఁడుకమ్మ, చచ్చుటలు దెల్పి తేజీదు వాలి నోలి
నలసియున్నాడ నీవేగు మనుచు ననుచు, నగు మొగంబున వీయని నగరువెడలి. 212

నీ. సానిపటాణి తేజీని ముందరనిల్పి సామి యటంచు సలామునేయ
మావటిఁడు గజోత్తమముఁ దెచ్చి యంతుశంబు దనర్చుకేలితో మ్రొక్కువేయ
సారథి రథముకన్ చాయనుఁ బోనిచ్చి యటునిల్పించుచు జోహారునేయ
దాకాధినాదు డందళము ముందరనిల్పి తమిషపాత్తులతోడ దండ మొసఁగ
పావలటు మీ^{రి} కొల్లారు బండియొక్కి, దురదురన రంభ యింటికినరిగితనదు
పయన మెత్తి^{రి} సమ్మదపడనిదాని, గుప్తురించుచు ననిపించుకొని యతండు. 213

చ. స్ఫురితవిభాసమానమగు పుష్పకనామ విమానమెక్కి ని
 ఘ్నతతి తోడ నేగి దితిజక్షణ శిక్షణ దక్షయాక్షభా
 స్వరశర సాంక్రమనావృసతి చంగ్రునుతించు సురెంగ్రువెండి
 దిరిగి శుభాకరంబగు తపేయపురంబును జేరి యందులక. 214

క. అల యదితి విప్రపూజలు, సలుపంగనుఁ గొనంగఁ బాకశాసనుఁడుతనున్
 నిలుపంగ నులుపానించిన, చెలువొండెడు విడిచిలో వనించెనతండున్. 215

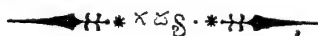
గీ. అనమదాలస తారామృగాంకవదన, తెల్లముగమీడి కతలెల్లఁచెలుపు మనియె
 ననినజైమిని ముని యావిహంగములన, నంతరకథావిధం బెట్టిదని యడిగిన. 216

అశ్వాశాంతపద్యములు

శా. సుధ్యాతాంహన చండ ఖండపరశుస్థాయ జ్ఞాన మండలీ
 , సుధ్యాహిండితగాంగ భంగజ మిధస్సూక్ష్మి పుంజీకృతా
 వంధ్యారావ ఘమం ఘమోన్నతి సప్త గావ్యజ్ఞాల పుణ్యాకృతీ
 వింధ్యత్మౌధర కూట లోటి విచరద్విశ్వేషి యోషిత్తతీ. 217

క. అమిత ప్రతాప తాపని. సమదాన విభానభావ జన్మాకారా
 నుతగోత్ర గోత్రభిష్టుత, హిమకరనిభక్షికాకాండ హిమకరగండా. 218

మాలిని. ధరణిపకులసోమా, దర్శితారాతిభీమా పరిహృతకవిభూమా భానుసంకాశ భామా
 సరసకవన భోజా సాధు సంతానభూజా, మురతిపునుతిలేజా మూర్తి మాంబాతనూజా.

ఇది శ్రీమన్మదనగోపాలకటాక్షపీఠజానమాసాదిత సరసకవితావైభవ సనరమన్వయా
 భరణ నారాయణభూపాలతనూభవ శతగోపతాపసేంద్రచరణారవింద సంచలన్యా
 నసమిళింద సంతతభారతభాగవతాద్విశ్రవణానంద కామినీమనోహర రూపరేఖావిజి
 తమైత్రకాశ్యపగోత్రపవిత్ర జాతివార్తాకవిజనామోదసంధాయక చిననారాయణనా
 యకస్రశీతంబైన కువలయాశ్వచరిత్రంబను మహాప్రబంధంబునందు చతుర్థాశ్వా
 శాసము.

సమాప్తము.

శ్రీకృష్ణ.

కు వలయాశ్వుచరిత్రము.

పంచమాశ్వాసము.

- క. శ్రీకర సచరము తిమ్మధ, రాకామకగర్భజలధిరాకాచగ్రా
లోకనుత దానగుణ సం, ధాకర్ణసమాన నారణ నరేంద్రమణి. 1
- గీ. అవధరింపుము జైవిని కలవతంగ, కులపతంగంబు లిల్లని తెలుపఁ దొడఁగె
నమ్మదాలసతో మనోహర సుధా, విధానధాన వనోత్తిర దారపలికె. 2
- ప. అవ్విధంబున నమరావతీపురంబుఁ జేరి నలకూబరండు. 3
- మ. తననీటుల్ మెఱయించు జేన పొడవుం దాల్మిటి యందంపుఁ గుం
దనపుందల్కులగుమ్మరిందు చిరుసానాకన్తి చిమ్ముం గళం
బున గోరొత్తుల వేరి యారజపు సొమ్ముల్ మోవిపైఁ గెంపు ని
గ్గును మీసంబులు దిద్దివాడికొను జగ్గుల్ మీర నావీరులన్. 4
- నీ, చూచి దిగ్గున లేచు సుదతిఁ గుర్చుండవే యనువోట మొగమున నలరుకులుకు
రంభ సేమమువేడు రమణీమణి మొగంబుఁ జూచునో నవ్వులో సోలయు హాసాలు
నెదురుగాఁ జనుదెంచు నింతి మొక్కులనందికొను రోటఁ జూపులోఁగులుకుసొగసు
కనియందలము డిగ్గు వనితతోఁ బరిహాస మాడువో మాటలో నందగింపు
బ్రుడత లందిచ్చు తెలనాకు మడపుపంట, నందికొనునీటు నుడువులోనారజంపు
బిత్తరపుపాట రొమ్ములో బిగువునెగడ, నేఁగునాకాకివెంటనయ్యె మౌకాడు. 5
- ఉ. చిక్కదనాలకేమి నెఱజాణవునే కద తస్వగాదు లే
మెక్కుల రంభభాగ్యము కడింది సుమీ యిటువంటినాయకున్
చక్కఁ బెనంగెఁ జూడు మనినం బిగువెదైదు నీకురోసమా
యొక్కడిదో యటంచుఁ గలహింతురు నాథులతోడ నచ్చరల్. 6
- చ. అలిగెడుతీరు వేడికొను నందముఁ బొందికలోని పారువా
పలుకుల భేదముల్ సురతబంధములుంగళలంటు వైభరల్
వలపులు లేచు నేర్పు నెరవాదులతో వివదించు కట్టుఁగొంగు
లముడివీడ నచ్చరలు గుంపయి పొంచు వినన్ ముహుర్ముహున్. 7
- చ. వెలుసలిచచ్చ నొక్కయొడ వేలుపుసానికి వన్నెకానికిం

గలహము కల్గినేని జతనంబునఁ జేరఁగవచ్చి రోసపుం
బలుకుల వాదు లేపి శిగపట్లకు దగ్గరఁ జేసి క్రొవ్వనం
గలకల నవ్వువాఁడు నవ్వుకట్లసియాడ రుమాలు వీడఁగన్.

8

సీ. సంగీత మేళముప్పొంగఁ దేజీ నెక్కి కంప మంటుచు రవగాలు చూపు ✓
పగటుపానలు మెట్టి బట్టు కైవారముల్ జోడింప హరిగెల నీడకేగు
విచ్చుకత్తులవారు వెంటరా నంపలంబును నిప్పురంబుగాఁ బోననిచ్చు ✓
డేగను బూని మాప్తేని సుద్దులుచెప్పి కొనుచు నెచ్చెలికాండ్రఁ గూడి యరుగు
పికిలిపిట్టల కోట్లాటఁ బెట్టి చూచు, దిట్టతనమునఁ జెఱుకు పంచెంబు లాడు
డికొనఁగఁజేసి యనికె బొట్టేళ్ళవిడుచు, రంభచుట్టంబు వైభవప్రాభవమున.

9

సీ. అమృతచెల్ల చోద్యముగాక నామింద మనసు పుట్టునె వానికను మృగాక్షి
యెన్ని మాయలు గుత్త కున్న దానిదొరంగి యనల మాటాడునే యనులతాంగి
కాక మరేమి రంభాకాంతతోడి కయ్యాన కెవ్వతె యొర్పు ననువఘటి ✓
అనువుకాడయి తన యక్కరదీరిన నచటికే చనుగదా యను మిటారి
యైరి గుజగుజూడుచు నాత్మవిటులు, కొనరుబుల్కులతోఁ గ్రుచ్చిగ్రుచ్చియడుగు.
నెమిలేదని మాటి సారేందువదన, లాతఁడడిగింప నిజగ్రహభృంశరముల.

10

ఉ. నంటున నెక్కివేళ గురనాధకుమారునిఁ దోడికొంచు మా
యింటికి వచ్చి సిగ్గువడి యే జన నానలువెట్టి పిల్చి క్రేఁ
గంటనె నన్నఁజూచి యరుగుంగన యేమిటికో యతరకు చొ
క్కింటఁగ మోవి నొక్కికొని యకాదల యూచు నొయార మేర్పవన్.

11

ఉ. అంతట మేళపించిన యెయారపుతంబుర వేతికిచ్చి యే
వింత పదంబు బాడఁ బదివేల విధంబుల మెచ్చికొంచు మే
మింతటఁ బోయి రా నలనదే యని దుప్పటిఁ తెచ్చి కప్పవోఁ
✓ గొంత కరంబుగిరుఁ గొల్గోర ననున్ నును మేను జమ్మనన్.

12

క. అది మొదలంగ నితరెనఘా, పృథ్వీయంబులఁ దన్ను నిలువ నీయనికతనన్
నువనుఁడు నామదిలోపల, సువతీమణి తనెలంబుఁ జూపంగొడఁగన్.

13

క. నానాటఁ బాటలాధగ, యేనాటలు పాట లుడిగి యనుమడికోర్కుల్
లో నాటఁగఁ ద్రూప, ధ్యానాట నునోంబు బాత్రనై నరైలుమకె.

14

చ. కలికితనంబుఁ జేరి నయగారము చూచి బయంతె యేమిరా
పలకవు పింతలో మనసు బాచినో యేమిటఁ బ్రొద్దోపోదురా

- యల నలకూబరుం బిజ్జవనంపర యంచును బిల్వంబంచి సొం
పులఁ గడకంటిచూపులనె ముచ్చట తీరఁగఁ జూతు నాతనిన్. 15
- ఉ. జన్మని యించుకే మొగము చాటున నుండఁ గుబేర సూతి యా
దవ్వులనుండి నాపెదవి తప్పక కన్గొన నే నెఱింగి లో
నువ్విలులూర ముద్దుమొగి యూరక తాబయలానిసందుకే
నన్వఁగఁ దానునవ్వి సురనాధకుమారునిఁ బిల్తునాయనున్. 16
- సీ. వానిఁ యొయారంపుఁ బావలుతెప్పించి సిబ్బంపుఁ జనుదోయిఁ జేర్చుకొందు
క్రేవఁ దప్పకచూచి తీవిగా వాడంత ననుఁజూడఁ జూపు గ్రహ్మన మరల్తు
వానిపైఁ బద్యమెవ్వరు లేనివేళఁ బాంచాల శయ్య పొసంగఁ జదివికొందుఁ
బరులతో నర్మోక్తిపలుక నే నెఱింగి లేనగవుతో వానినెమ్మొగముఁ జూతు
మఱియునెక్కింక వేళ సుమాళ మొదవఁ, బరిమళంబుల బాగాలు పలకన్బుచి
నే నెసంగగఁ గొంకిన దాని కరణిఁ, బ్రియునిచేతనె వాని కిప్పింతునమ్మ. 17
- చ. అలికచ జోలి తప్పనటు లయ్యెడు నాదువికార మంతయున్
దెలుపఁగ వచ్చినన్ వినఁగదే మఱియంతట నెక్కు నాడు నె
చ్చెలులమొరంగి కేళిగృహనీమ జయంతుఁడు లేనివేళ గు
బ్బిలపయిఁ బైటజారఁ బువుపానవు పయింబడినెమ్మనంబునన్. 18
- సీ. ఇదియేమిచోద్యము మదిలో వితావితా నలకూబరుని మీఁద నాటెఁజేమ
దొర కుమారుండును దురుసు కటూరిగా డీ జయంతుఁడు బాయనీఁడునమ్మ
వాడైన మఱిఁగొంచెకాఁడు మాప్టిని జోకలు జూపఁదగు పగకాఁడు కాని
యందఱిలో మున్నె యగడొట చాలదే యింక గ్రహార వాదేల తనకు
నేటికి గ్రహార తనకు నాకేలవెఱన, నార యిల్లాలనా వారివారికిరణి
కంటికింపైన వానితోఁగలసి మెలఁగ, నన్నుఁగన్నాఁడుమావారి నాయరండు. 19
- ఉ. ఒక్కటి రంభ యేమను నొకోయని లోఁగుట యంతె కాక నా
కక్కడి యాజ్ఞ యాసరసిజేక్షణకై నఁ బనేమి యెమ్మొకా
దొక్కితె సొమ్ముగా నిలుచునే యది యేలిక సానియే యిదే
మక్కిట యైన దాని నిలయంబున నుండఁగ మాత్తుకొంటినిో. 20
- ఉ. అందులకేమి యప్పటికి నైనటు లయ్యెడుగాని నేడు వా
రంపరు గానకుండఁగి ధనాశిశువుత్రుసఁ బెచ్చి తూర్పు నా
రిందు మహాకష్టాట్టి యి యెప్పుతో నెఱిగింతుఁ గూడ డి

- యంపము లెన్న యంచొక యుపాయముఁ గాంచి సునిశ్చయంబుగన్. 21
- ఉ. అంగజనున్ని భుండగు ధనాధిప నూతికిఁ దార మొక్కి చే
యంగల విన్నపంబు మహాతుర నైతి మదియమందిర
ప్రాంగణ నృత్యవాటికి రయంబున రావలె రాకయున్న నీ
యంగన యైన రంభ పవమాన యటంచొకచీటి వ్రాయుచున్. 22
- గీ. ఒక్కసంపంగి బంతిలోఁ జెక్కివంత, యంపమిదిలెన్నచూచి కొమ్మని కుజేర
పుత్రునకు నిచ్చినమ్మన్న బోఁటిపైఁట, బొదివికొని ముద్దనడలతో బోవునపుడు, 23
- ఉ. చెక్కిటఁ జేయిఁ జేచ్చి ననుఁజెందెడు కోర్కల నూడిగంపు వా
డొక్కడుఁ దాను నుండి యతఁడోచెలి రమ్మనలేంద్రనంపనుం
డెక్కడనుండెఁ దార యిపుడేమి యొనర్చుచు నున్నదంచు పె
న్మక్కన నాదరించి బహుమానము సేయఁగ డాయ నేఁగుచున్. 24
- గీ. అయ్య మాబావ తమయ్యవూచరించు, విష్ణుపూజలకటిగె నెవ్వేళ రాడు.
వనితయీబంతి మీచెంత కనిచె వింత, చెలువు గూర్పంగ గలవని చేతికొనఁగ. 25
- చ. కమలగిరి మోవిఁగోల్లతి మొగంబునఁ జేర్చుచుఁ బల్చకుం బలెం
గనుఁగనఁ దార్చుచుం జెలికిఁ గ్రప్రపు వీడె మొసంగి పంచి యి
చ్చిన తమిచెండు విచ్చి యటఁ జెక్కిన చీటిపతిని చూచి యే
మని కొనియాడెనో తెలియ దంతట నిచ్చల నేను గ్రమ్మనన్. 26
- ఉ. ఇంతకు నచ్చునో యతని కీపనికిన్ మనసొగ్గదో శచీ
కాంతుని యొద్దకీ యశుకుగాంచునో చూతమటంచు వెంటనే
కాంతయురాక యుండఁ దిరుగందిరుగం గనుఁగొంచు మద్యన
ప్రాంతముఁజేరి యందొక లతాంత నికుంజముఁ జేరబోయినన్. 27
- క. మొలవంక పెద్దకత్తియు, చెలువగు చేలమ్మ ధట్టి చెరగులు బురసా
తగుకు రుమాలువు మించఁగ, నలకూబరుఁ దర్లహంబునం గనుఁగొంటిన్. 28
- గీ. అప్పుడేమంచు నాడు సిగ్గమ్మలూర, వెనుకడుగుగాఁగ దలవంచినాఁగఁ జేసె
కాంచి వాడును నిలువునఁ గొగలించఁ, బొంగిపైఁబడితిని దైదీహమ్మవోలె. 29
- మ. అకృతానందనివాస దీననచనం బప్రాప్తజేమవిధా
నకమజ్జాత నఖిలతాంకుర మసందస్తాధరోష్ఠంబుపే
తకపోతారవ మప్రయత్నగురు బంధప్రాధిమంబైన ద
ర్పక జన్మంబున గేహురాల నయితిం బ్రావీణ్యహైన్యంబునన్. 30

- స. విడువని కాగిలింత పురివిచ్చని మచ్చిక తన్నులేని సం
దడి కొనవిత చూ పుమరునాటికి రమ్మనిమొక్కు తోడిత్రో
క్కుడు నగ మాట నీటొలయు గూడని నెమ్మది గల్గి యొక్క కై
వడి నెడ బాసి యింటికిని వచ్చితి నాతఁడు నేఁగునంతటన్. 81
- క. దినదినమున్ వనమున ముఁ, వనజనముం గనుమొరంగి ధనరాట్సుతుతో
ఘనరాగము దనరాగఁగ, ననరాశ్రీడ మోల లాడుచునుందున్. 82
- ఉ. అక్క యిదేమొ కాని తెలియం బడదాతఁడు వీధివెంట బల్
టక్కులతోడరా బొదిగిటన్ నిలువంబడి తొంగి చూచుచో
దక్కిన జేబ్బలున్న జెకదా మఱి యొక్కడనుండి వచ్చునో
షక్కున వచ్చునమ్మ నలపాది మిటారపు నవ్వుతోక్కటన్. 83
- క. తనవు జయంతుని పక్కన్, మనసాధనరాజవరకుమారుని చెంతన్.
జొసుపుదుఁ గోరక వశనా, ననదనెనాజోడు దురమునం చెనఁగు నెడన్. 84
- సీ. చెలరేగి వలరాచ వెలుపుల పెనుకతల్ వినిపించునప్పు డూకొనెడుదారి
ఎటుఁ బోయి తన నిట్టి యెడకంచుఁ బొసగింపఁ బోవుచో దడఁబడుబొంతుచూట
ప్రేకఁటి యలుక కల్పించి మంచముకోడు గొంగలించుచో కమ్ముగాని వింత
యల్లయాచెలిమించిదని మెచ్చుచో కోపగించక మైకోలుగాంచు నేర్పు
నించువిలుకాని జగదాన నెంతతడవు, చాలుననుపల్కు నిన్నాళ్ళసరణిరాజ
రాజతనుజాతుడలప కూరకయ యుంటఁ, చెలిసిదేవేంద్రసుతుడు సందియముఁ జొరఁ,
- గీ. అంత నచ్చట రంభావృగాయతాక్షి, యేమొ నలకూబరుం డంటి యిచ్చకొనియె
నార యింటిఁ గన్ముఖ మారుకమ్మ, యంపఁ డెంతటి దొరతనంబును మఁబలికి. 85
- సీ. విననింపుగా మేళవించి యుంచినయట్టి యల్లపీణియ యుంచి నల్లెయుండ
వెరబొంత గొనెనవేసి మాసినయట్టి యర్రలపెట్టియ మాసినపైయుండ
నెఱికగాఁ బెట్టి దండము మీదవైచిన యంగదట్టము వైచినట్లయుండ
నెరపుగా నూరి గిన్నియల నించినయట్టి యరిదిమంతుము నిందినట్లయుండ
నెందుపై నిచ్చలేక యేమేమొ తలఁచు, కొనుచుఁ జెలులను జంకించుకొనుచుజిలుక
కొసరుమాటకుఁ గట్టిగాఁ గనరుకొనుచు, దాళగూడనివింత విరాళియొత్తి. 86
- గీ. చికిలిలోపలనే చీనుచిటుకుమన్నఁ గనకననహాయు బకదారి కవలకడన
మరుని వెరళించు మల్లంటు విరులకడనఁ, బడుకయిలుమాని విరహతాపంబుబూని. 87
- సీ. నినాయకుఁడు వచ్చెనేయన్న విసువుగా నతఁడేమిటికి వచ్చునమ్మ యనుచు

సోలకకుమరిగొ పరుసటన్నఁ బోలి వాణ్ణిటునచ్చి యెంత రాకెంతయనుచు
రాకున్నవాని గోరకుమన్న నయ్యెఁబో నవానిఁ గోరనాకేల యనుచు
యదెబ్బెచ్చెననలేచి యందరానానఁ జిల్గును బిల్వనచ్చితనటంచు
చెలుల కాత్మీయవిరహాఁబు తెలియనీక, మాటిమాటికి నిలిచిన చోట నిలువ
కాలతా తన్ని మది జాలిమాలికొనుచు, నతనికడకేగు తమి నున్నయననమున. 39

సీ. కైటభాదినిశాట రూప ఖండనపాట వాటోప కరు మీఁది పాటలమర
రాజతాచల రాజ రాజహంస విరాజి, తంబగు తమకాంతి యోజమెరయ
తోయజినీ ప్రాణనాయకరుచి ధాయ కాయతంబగు జటా చ్ఛాయవేలయ
సామజ ఘనసారసోమ కల్పకభూమ ధామకంబగు నక్షదామ మొలయ
ఆలములు లేమి దొక్క వెన్నంటికొనఁగ, దెలివిగలకన్నదోయిగుంటుపడంగ
బొంచికొని జెట్టిమాట లాలించుకొనుచు, నచ్చటికి వచ్చె వేలుపు గచ్చకాడు. 40

గీ. వచ్చి యచ్చరప్రాయాల వచ్చి వెనుక, మ్రొక్కుదువుగాని కొమ్మునీముద్దుచుగని
యొద్దనుండినదని వీణె యొరగులోని, చీటివడి నిచ్చి చనిన నచ్చెరువుదోఁ. 41

క. అది చదివి కొంతనేపా, మదవతి నివ్వెరఁగుకలన స్రావ్విడి మఱియుం
జదివికొని యదిర తారా, మదిరేక్షణ కింతభోగమా కావలెనే. 42

సీ. మఱచెనోసంగీత మర్చకర్మములు నావలన నొక్కొక్కవేళఁ దెలిసికొనుట
యెఱుగదో తాను నాయంకికి వచ్చి నేనీదాన జమ్ము మన్నించు మనుట
కానదో యూర్వసీ కాంతకుఁ తనకు వాడెచ్చిన నేను వహించుకొనుట
తలఁపదో సురరాజు కొలువులోఁదన పాటవినిపించుమని నన్న వేడికొనుట
యేటికిపని తనచెర్మి వీటివోన, నిన్నగదవమ్మ వింతవన్నియలవంచు
సురటు లంతలఁ బల్లటి జోడులనిపె, నింతలోనన యీగర్వమేల వచ్చె. 43

సీ. దేవేంద్రుఁ గనఁ బోవుచో వాని చెంగటఁ జెలుల నమ్మక దాని నిలిపిపోను
వాఁడునేనును వింతవగలఁ గూడిన పొండ్కల దారి దానితోఁ బలికికొందు
దీని నేటికి నిందుఁ దెచ్చితి వన వానిదిక్కు పీక్షించి గడ్డించి నైతు
వాఁడు నామది మెచ్చవలసి తెచ్చినమంచికానుకల్ వెనదాచి దానికిత్తుఁ
గపట మింతేనిఁ తెలియదుకనుక మేక, వన్నెపులియయి యిందరమ్మనఁగనిల్లు
కొనుట గానలేక యాకాపురాల, గారవితునె నమ్మినే వీరిదైతి. 44

గీ. అప్పుడేవాని బావ బావనుచు మేర, మీరినడువంగఁ గని మందెమేలమనుచు
నోరుకొని యుంకిఁగాక యాయుత్పలాక్షి, గురువులకు బొమ్మవెట్టుటయరయనైతి,

- గీ. ఇపుడు నైతము దానిపై నీనులేదు, నమ్మికయెగాని యాతంపనాల తపసి
కడుపు సాకంగవలసి యీకరణి జీటి, నేనుగినియంగ గల్పించె నేమొకాని. 46
- మ. అకటా కాదిది తారవాలవును జుమ్మా కన్నె యావన్నెకా
నికిదానంపిన దేమొచీటి మఱివానిం జూడఁగాఁబోయి మా
నికులగ్రేసరుఁ డేమరించి వడిదీనిం గైకొనం బోలుఁ గా
నుకగాఁ దెచ్చునె కానిచో నతఁడు నన్నుంజొకగాఁ జూచునే. 47
- శా. డౌనే తార శబాసు మెచ్చనలె నాహానిగుణం బింకిటన్
వానిం జూచిన నీకు నిన్నుఁ గనుఁగొన్నక వానికి శోకసం
ధానంబొంపఁగఁ జేసినప్పుడుగదా, నా కూచి లేకున్నచో
నేనేరంభనె యచ్చరల్ వొగడఁగా, నీపేరునం బిల్వవే. 48
- క. అని నిశ్చయించిరోషం, బినుమడిగాఁ జీటియిచ్చి యేమేమో మం
తనమాడి పొమ్ము పొమ్మని, తనబోటిం బనుపఁ ఘనపపసుటగతియై. 49
- చ. అది చనుదెంచి నంపన వనావనిఁ జప్పుడు కాకయుంపఁ గెం
- పొడవిన చూడ్కితోఁ బరిజనోత్కరముం జడ మర్లి చూచుచున్
గుడిగొన నూటి గాగఁ గనుఁ గొంచు మెఱుంగుల నంట వింట బె
ట్టిదమగ గువ్వతండము వడిం బడ వేయు జయంతు చెంతకున్. 50
- గీ. చేరి మారంభ వనిచె నీచీటిఁ జూచి, కొమ్ము నీనంటివానికిఁ గొదవగాదె
యాట దానికి నింతవత్తా యిదేటి, మోహమయ్యయటంచునమ్మదితవలక. 51
- క. ఆచీటిఁ జూచి వేలుపు రాచూలి మెఱుంగు కలకరాఁ జేటి దెసన్
జూచి వినుమింకె విటులకు, మీచెలికిన్ జూడునేడుమెచ్చునుటింతున్. 52
- గీ. అనిగిటుక్కునఁ దిరిగి యయ్యమరనాథ, పుత్రుఁడందఱి నిండ్లకుఁ బోవబనిచి
సురగ దరదర నాయింటి కరుగుదెంచి, యేమిచెప్పదుఁబొదరింటికిగదెంచె. 53
- మ. అపుడే గ్రొవ్విరులంది యీ ధనరాజాపత్య మచ్చంపు ని
క్కపుఁద్రేమన్ జడయల్ల నేమడు పాసంగం బట్టి చేనొక్కి నే
రుపుతో నిచ్చినఁ గాని యొల్లనని మార్కొమైన నేనంతఁ బ
ల్కుపరాకింద మటంచు మర్లయొసంగంగోపంబు దీసింపఁగన్. 54
- క. డౌనన్నా నరకూబర కానీమన్నా యటంచు గ్రక్కునఁ దిరిగెన్
దానుంజనె నర్థేంద్రజాఁ డేనుక భయమొదవనింటికిగిరినంతన్. 55
- క. నూరెలను నీద్రజూడు కో, లారికనుందిన నతండు లలితోల్లాసం

బాచంగఁ గొదవడెవా యీరీతియు మంచిదని ప్రియంబునఁ బలుకెన్. 55a

సీ. ముడిపువ్వుటొత్తులు మాడువేళలఁ దెచ్చియిచ్చువారలయిష్టమెల్ల గలిగెఁ
జనువుతో దారికట్టును మొనకట్టును దెలుపు వారల మనువులు ఘటించె
నింత మాత్రమునకు నీవేల నేబూనికొనియెదననివారి కోర్కెల్లాదవె
కైసంట వింతగా గైనేయు నూడిగంబుల వారి యాప్తవిస్ఫురణమించె
ఔర దాతలరాయ బ్రహ్మయు వనెశ, వారికెల్లను ధనములవ్వారియ్యె
నొంటిపోట్లాట తత్తరంబునన మేని, వాంఛయంజక వర్తించు వారివలన. 56

సీ. బొక్కసంబుల బీగములు దెచ్చి సొమ్మెల్ల వెట్టి యెత్తినరీతి వచ్చుదెట్టి
గెలిచిన నొనెకా తలఁప వేటొకటైన దయ యందుండనుచుఁ బెద్దలకఁదెలిపి
పడిరోసమెత్తిపైఁ బడకెచ్చరించి చెంగట నిల్వీడని నేనకాండఁబలికి
చెల్లగా మనుసుంచుచున పదార్థములెల్ల సరత్వవీరంగ ననుభవించి
యోచ్చక్షిప్తగు తమలోనయెనికొక్కొ, యీచెలి యటంచుమదిలోన హెచ్చరించె
పొగలపెట్టెలు నునుధట్టిపారల వరల, తెల్లవారక మునుబయల్ దేరుటయును. 57

చ. అష్టదశ్యాశ్చర్య సర్వాశుచ్యంబగు నకౌర్యంబు చారణు, వింకిన్నరు లాలించి
విద్యాధరులు చెవినిడి కిన్నరలొక్కరించి వెరగుపడం దదాప్త పరంసరానువాక్యంబుల
నెక్కడిక్కడ యని తత్తరంబునఁ బరువెత్తువారును నే మేమి యని యడిగిన వి
స్తరింపక జయంతలల కూబరులట యనుచుం బరుచు వారును తారనిమిత్తంబుననెం
త పుట్టెంగంటిరే యెంత గయ్యాళి యనుచుం జనువారును నిండ్రనందనునకు బందా
కోరైన యీరాజుడద కుబేరకుమారునకు లోనైన యప్పుడే వివాదంబుసిద్ధంబను
వారును వెలకొమ్మలమఁబులునచ్చునచ్చునే యనుచు నరుగువారును, నెట్టి యెడంబు
ట్టిన రోసంబులు వారింప నెవ్వరి తరంబనుచుం దను యేలికలకు నెప్పుటి సమాచారం
బులప్పటికిఁ జీటులున్రాయుచుం గ్రక్కునంజనవలెఁ జామ్మి యనుచు వేగులవారి
నెచ్చరించుచుం బోవు నియోగలును, ఘోల్లునఁ గేకలుచెచ్చి కేరుచుం జంగునఁ దా
టుచు నేడుగదా వేడుక చూడఁ గలిగెఁ గదా యనుచు గమకించు కోడెకాం
డును గాయంబులు గట్టుటకు మందసంచులు బుజంబులవేలాడ వ్రాజులదరంజ
ను నేలుపు కెఱ్ఱులును, చేటికావిడత తదీయవృత్తాంతంబు విని యమ్మక్క యీచక్క
నిదొరలకెక్కడ నుండి వచ్చెనే యనుచు మేడలెక్కి కనుంగొను నవహాధగిరి ప
యోధరులును గన్నుంగని యెంతసిగ్గరివి తలయెత్తవే నంగనాచియనుచు మూతు
లు పొడుచువారిను నింక మీఁదమురిపెంబులు చెల్లునె యనుచుదలఁ బంకించు న

చున్న మెఱుంగు బోడులును నైయమరావతీపురంబు వారంపఱును సంపడింబడఁ బురి
 డుండు పెద్దడికత్తియల నిలపని డిగ్గున లేచి శచీమత్తై కాశిని దుఃఖాయత్త
 చిత్తంబుతో నచ్చటికి నత్తుననుచు వత్తరింప బామముడితో నతిరూక్షంబగు పీ
 త్కణంబున నిలువరించి నగరు వెలువడి తమకంబునఁ బ్రైటికిం జనుచెందెనంత నంత
 యు వని యభిలదికావలకులును ప్రహ్లాదిదేవతలు నేతెంచిరట్టియెవ.

58

సీ. మనకేమి పని చూచికొని యుండ మీపేమి యనఁబోవుమీ యనియనునరించి
 నీపున్నె మిచ్చుట నీపగ్గె సేరయించి బోరు దీప్తముండు బొందుపఱచి
 మనచేతఁ గాదు పీరిని శాంతుల నొనర్చ నూరకుండెడమంచు నొద్దనిలచి
 నానోటి కడికి విఘ్నముఁ జేసినపుడె శపింతుఁ జచ్చియని లేదఁ జేసి
 వారి వైరంబు బురికొల్పఁ జేరి నార, దుండుపీఠగవిశనను దొలగఁ జేసి
 మెల్లుతవడఁ దుడుకుగా మేళవించి, నిలువవారిద్దరును రణోన్నిద్రులైన.

59

క. హరిహరయుఁడుఁ గుజేరుఁడు ని, ద్దరునొగి నన్నలువ యుగఁ దమ్ములవ్రాలన్
 గురుణించి నకలదేవో, త్కరములతో నతఁడు నిలచి తన్మగ్యమునన్.

60

సీ. వలసనిన వారిలో దుస్సి నైచి నట్టి, కైదువులజూచి బలిక నే కన్పారంగ
 నొరుల వైతురెయించు నొందొడ్డికొనుచు, నపు నెకద యంచునతఁడుండు నవనరమున
 కా. అయ్యా కావరె యాడుదాన నులన్ హోయెవ్వరింగాననా
 కుయ్యాలింపరె నన్ను నెక్కికొని దిక్కుల్ చూచుదుంబారెడిన్
 దయ్యం బీతని నెవ్వరేని నిఁబుగ్గ ప్రోద్యదుగ్రాగ్నికిం
 భాయ్యజేయక యాడుదీవెనలఁ బొందం లేరెనేమొక్కడన్

62

క. అని యెడు నాడుమొరల్ దిని, వనజఁ డిది తాళకేతు వర్తన మరయన్
 మునుదేవ గురుడుశపియిం, చినచందము నిట్టిదనుచుఁ జింతించునెడన్.

63

క. ధనరాజసుతుజయంతుం, గనుఁగొని యాచాయ వచ్చు కృష్ణాకుని వ్రే
 లునఁ జూపి పీని నిద్దరు, దునుముఁడు పొండనినఁ జంపదోర్చుండునులై.

64

క. దేగి వెరచూపు నిగుడెడు, వేగంబున నిగుడు దనుజ పీరుని బుజముల్
 ప్రోగునడఁ బంచికొనుచువి, భాగించిరి తనువుతోడఁ బాసిచనంగన్.

65

న. అంత

సీ. నెగనిగనిగని పెన్నెరిగెంపు ముడిపిడి తనదీర్ఘరీతి యందఱికివెలుప
 నవరపాటునఁ జూచు చుదురు చూపులనల్లఁ గలువ వసంతంబు గలయఁబల్ల
 నుసరిగి గుండెయుఁ బడఁపడనునుండ గెంపుల పంప జనుదోయి పుడుములెత్త

గడ గడ మను మేను గలిగెఁ దోడుగనంచు ననియాడు కాను సంతసము జెంద
విడువయ్యెద ననివాళ్ళుపాడుమోము, నడుగు దడఁపాటు నమ్మెనబోడము చెనుట
మెలయ రక్తముచే వీడి మీననయన, యచ్చరలగుంపుఁ జేరంగ ననుసరించె. 67

గీ. అంతదేవతల్లె జయంతధనద, పుత్రకులనొక్కటిగఁ జేసి పొంకపఱచి
నెల్లపులకునేగఁ జాలు నానిందతప్పె, ననుచు నేదానిఁ దోడ్కొని యటుగుడెంచి,
క. నాయింటనునచి మఱి య, త్రోయజముఖి తనకునాఁడుఁ దోడుగఁ జెలిమిం
జేయుచునుండఁగ నొకనాఁ, డాయమ ననుజూచి వికసిలాసనయగుచున్ 69

నీ. విననమ్మ కుండల యనుదాన నలవిభానసుకుమారిక మదాలసయునేను
గ్రీడింపఁ బాతాళకేతుండు గొనిపోయి మందరభూధరంబందు నిల్చి
నచటికిఁ గునలయాశ్వాధీశుఁ జేతెంచి దనుజేంద్రు ఘోరయృద్ధమునఁ క్రుంచి
నుముఁ దోడికొనిపోన మఱివానియనుజుండు తాళకేతుండు మహోత్తాలలీల
మాయచే మమ్ముఁ దోకొనిపోయి మేరు, మందిరములందునునున నమ్మందగమన
గాన కొకనాఁటిరాత్రినక్కాంతఁడలఁచి, తలఁచిపొగులుచునున్న నద్దనుజుఁడెఱిగి.

గీ. వెనుకవచ్చెన నీవేగ మనుచు దాని, మున్నుగానంపఁబోలు నీవన్నెలాఁడి
హెసపోయిన నిదియును మొరఁగిపోవు, నను మనొకయాద్రహముఁజెచ్చుకొనియతండు.

క. వేటొకతావున నుండెం, గోరికిమై నన్ను నెత్తికొని ననుజేటన్
మీరల్ చూడఁగనైనది, మీఁతెలుగుదు రింకనేల మీదటివాడల్. 72

క. నాకత యిత్తిఁగఁయ్యెన్, వ్యాకులముననింత కమ్మదాలన నెటకుం
దొకొనిపోయె నొ దను జా, నీకంబులచేత నెంత నెగులాంచునొకొ. 73

చ. తనువులె రెండుగాని ఐనితా మఱి ప్రాణములొక్కటమ్మ మా
కని పలుకంగ సిగ్గుదళుకయ్యెడు నట్టిప్రియాళిఁ బాసి యీ
యనువునఁ బ్రాణముల్ నిలిపినట్టి కతంబున దానిఁజూడ కుం
డిన నిమిషంబు తాళఁగలనే! మఱియెచ్చటికేని నేగదన్. 74

గీ. అనిన సూర్యాక్షి యవ్వాత్త సరసివత్తు, సుండుమని దాని నాయింట నునిచి యేను
బుడమిపై డిగ్గినచ్చునొ నడుమఁగంటి, నారదుని చేత నీదు చందంబుల్లెల్ల. 75

క. విని యిచ్చటి కరుడఁచితి, మనముచ్చట లెల్లఁదీరె మనకుండలనుం
గొనినచ్చెన నని పాఠా, ననఁజేతుని ఐనియె నినివాఁడంబునకున్. 76

గీ. ఆనమయంబునంగొక యయన్య గతిన్కొనరీపిన్గోళ్
తొక్కి నునువుంబుముల్ చాఁచిండు జూపిచి గాని మారుఁడా.

- యాసముతో పశీకృతికినై రజమెత్తఁగఁ బూజవెంబడిం
జేసి న రీతి మించి యతిచిత్రజవంబున వచ్చిమచ్చికన్. 77
- క. అక్క బుతధ్వజఁ డెట యతఁ, డిక్కడికేతెంచెనట ఘణీశ్వరుడతనిం
గ్రక్కన్ నెదుర్కొనంజనె, డక్కాపటుపటహతవృట్టధ్వమలాయన్. 78
- క. నగరికి జని కెంపులపని సొగసులుగల మేడయెక్కి చూతమె యనినన్
మగువసిగమిన్నయరిగెన్, మొగమలరం జేటికాసమాహము గొలువన్ 79
- ఉ. అంత భుజంగపుంగవుఁ డుదారతురంగశతాంగకోటితో
దంతిఘటాఘటాగ్రబహుభావిగళన్మదభార మగ్గనీ
మాంతరమందు జల్లు కలయంపులకుం బునరుక్తి నింప న
త్యంరముపంతరంగుల నిజాత్మజాలం గనుఁగొంచు వచ్చినన్. 80
- గీ. అచట మున్నె తరుచ్చాయ నాశ్రయించి
యున్న యానరలోకమాన్యుడు నష్ట
డెచురుగఁ జని తోడ్కొని యేగి యచట
సుచితకృత్యంబు నడుప నయ్యరగ విభుఁడు. 81
- గీ. లేచి నిలుచున్న మంత్రులఁజూచి రాజు, గారి గుణకథనంబు లవ్వారిగాఁగఁ
డెలప విన్నందులకు మేము పిలువనంపి, నపుడె వచ్చినయందుల కనుగుణంబు. 82
- క. అని నన్ను తింది విడిదికిఁ జనుఁగెంపని కుంభిన్ద్రజంభారిం దో
డ్కొని చని యట నలుపా నిం, డినయొక గేహమున విడిది నియమించె వెన్క. 83
- చ. అతనికి నమ్మదాలస యుదారకథాభ్యుపయంబుఁ డెల్పి యో
క్షితివర పెండ్లి యిచ్చటనె చేయుతలంపున నిన్నుఁబిల్వఁబం
చితినని సంబరం బొడవఁజేసి ఘణీంక్రఁడు పట్టనం బలం
కృతముగఁ జేయఁబంచె బహువీతి ముహూర్తము సశ్చయించుచున్. 84
- క. అంతఁ గుండలం దోడ్కొని యరుగుడెంచి, తార యంతయు వినిమోచవారిరాశి
మగ్గునై తద్వివాహసంధ్రేహముఁ జూచు, తలఁపు. బొడమిన నచ్చొటనిలిచెనంత.
- క. ఎలమి నల చిలువరాక్షి, చెలిచెల్వఁడు పెండ్లికొడుకు సింగారింపన్
డెలలను బనిచిన ననిచిన, తలఁపుల వారరిగి వస్తుశత లింపొసఁగన్. 86
- చ. పనిహరువుం దెసంగొనిన బంగరునిద్దఁపుఁ బెండ్లిపీటపై
జవసతి నుంచి యొక్క యెలజవ్వని మేల్ బురుసా రుమాలు గుం
డనపు మెఱుంగువై గవఁగఁ దాయెతుడేరుల నింపఁ దాపి ఘ

- మృను విరిపువృత్తైతుల నోయారముగా నడలించునంతటన్. 87
- మ. తిరుకుం బాపటబొట్టు చందమున నృత్యంబాడు నాసామణిం
బలె నర్తిమి సరంబురీతి నటనప్రావీణ్యముం జూపు గు
ర్బుల హసద్వయ కంకణధ్వజుల సేబాసంచు మెచ్చిందమిం
ధలయంఁటెం దరశాక్షి యొక్కతె ధరానాథాస్వయస్వామిక్. 88
- క. ముండుగ నిగ్గులనీలము, లొందింపక చిక్కువడక యుండన్మెలులన్
గందపుటటక లిడియెనొక, యందపునెఱవన్మెలూడి యన్నరపతికిన్. 89
- మ. జలముల్ తెచ్చినవైడిబిందియల మెచ్చంబోని ఘర్మాంబుకం
దశపుం జన్నులమిన్నలీయ లతలానందమ్మునం దేనెపో
నలునంచన్ నలువొంచు తుమ్మెదలనన్ రాజల్లంగఁ బెన్నెలుల్
జలకం బార్చిరి కొందఱింగుముఖు లానర్వంసహానేతికున్. 90
- న. చలువలూసంగి వేడుక పొసంగ మెఱుంగుపరంగిఁజేట న
న్నెలఁతలు రాచఁజేమగని నిల్చి కరుల్ తడియాన్ని గోరులం
గలయంగ రువ్వుచున్ హోయలుగా సిగవైచి మెఱుంగుముత్యమున్
గులికెడు బాసికంబు దగఁగుట్టి రుమాలువు గట్టిరంతటన్. 91
- గీ. కలికియొక్కతె పెద్ద చాకట్లు పెట్టె, ముదిత యొక్కతె నీలంపుమురుపు నిలిపె
రమణి యొక్కతె పచ్చుతురాయమర్చె, గాంతయొక్కతె తెలిపతకంబులిడియె. 92
- క. ఈరీతిఁ జెలులు నృపునిం, గారించి యనంతభుజగఁకాంతుపనుపునం
దార మొవలైన వాని, యూరింగైసేయ నిర్భరానందమునన్. 93
- ప. భుజుగివుంగవుండభంగురత్వరాయత్త చిత్తంబుతో బడిబడింబనువఁ బుడిబుడిం
జనుదెంచి యమాత్యులు మహాతాఁం బాసన్నం బయ్యెనించుఁ విన్నవించినం బ్ర
సన్నపదనంబుతోఁ జిన్ని వెన్నెలతో సరిమన్నెఱకంబున్నళించు కప్పరంబులతోడి
విడియంబు లొసగి గద్దియ డిగ్గి ముద్దియలూసంగుకైండఁ గొని విడిదివెలవడి
యుద్దండగండమధుధారావిభ్రమద్రుమరీ మండలంబగు వేదండంబునెక్కి వామ
హస్తంబునం బ్రశస్తమణిగఱోత్కిర్ణంబగు నంకుశంబునం గుంభంబులూడి వెనుకం
దగునూడిగంపుఁ జేడియ లందియిచ్చు పావడకుం దెలవాకుమడుపులకుంజూచు ద
క్షిణకరంబునం బొసంగు నుంగరంబులం జెలంగు మఱి తొల దాలు పరిచారకులపై
వెలిపావడలతో వీడుజోడాడ నిజప్రకల్పితరంగతురంగమొన్నిగ్రుండగుటగు
మెచ్చి తరణియనిపినకరణగహస్రంబులనం బెంపుఁగను కందీపనికాయంబులు తు

లతలనం బ్రతిఫలించి గజాంబుధిరాజపుత్రికారాత్రికంబు సవరింపంబరంపరలైబా
రు దీరు ప్రతాపాంకురంబులనం బరంగు బురుసలతో గురుంజులపైఁ దిగుగు నురగ
కరిగమనల వలయాకారపరిభ్రమచ్చిరోమణీనికాయంబులకు సంగడ్డైతెతురంగ
లింప రంగదుత్తుంగభర్మవారాగ్నిగనావికీల్లాజానమాజంబులు భానుకల్పితం
బులగు ముతైంపుఁ దలఁబ్రాలునకు స్మారకంబులై రకంబుజూప వింతకోపుల
నాడు వెలచేడియల మైసిరియెడం దళుకుతళుక్కుమనం బిక్కటిల్లిన వెన్నెల ల
క్షీణమణిగవాక్షంబుల వలనంజూచు నవరోధగిరి పయోధరల మొగంబుల ముద్దు
బట్టబయలు చేయ సర్వసన్నాహంబుమెఱసి యగుగుదెంచిన కువలయాశ్వనశ్వత
రోచగేశ్వరుం డెదుర్కొని నీరాజనాద్యుపచారంబులు నడిపించి తోడ్కొని చని
వివాహ వేదికాంతరంబున సుఖసమాసీనుండైన యనంతరమున.

94

చ. వరుస మెఱుంగు బాసికపు వజ్రపుఁ గుచ్చుల గచ్చుపైఁ బరా
బరి యొనరించు ముత్తయపు బావిలినిగ్గు పరాకుఁ దెల్పు ని
బ్బరమగుఁ గొంతుజూపు దొరపాదనభుద్యుతి మీఁది నేరమే
యరయ వినాహవేదికడ కల్లమదాలస వచ్చినిల్చినన్.

95

శీ. తరుణులు వెలిపట్టు తెరవట్టఁగా నశ్వతరుండు దేవిపసిండి తళుకుగిండి
బన్నిరువంప భూపాలు పాదాబ్జముల్ కడింగికన్నియమాట్ల కరణిదనరు
మొనగిక్రిందిగిట్టు ప్రాలపుట్టికలపైఁ జలియునలియు
నిలిచిన ముద్దుగమ్మలసోబనపుఁ బాట నిజపురోహిత వేదనినదమఖిల
వాద్యఘోషంబు ఘనవైభవంబు మెఱయ, దారవోసెను పదపడివారుకొంతు
సిగ్గు తమకంబుఁ జిజునవ్వందొంగలింప, మెండోరులమాట వీక్షింప మచితరీతి.

96

మ. కులుకుక్ సందిటఁ జెందు మైలతిక కొంగుల్ రంగులీనంగఁ గ
మ్మల డాల్ చెక్కిటఁ బల్లచీలుగొనఁ గొమ్మల్ చేరిపోయించఁగా
బలు శ్రీవుల్ పచరించు చూపుజిగితో వాదించు ముతైంబులం
దలఁబ్రాల్వొసె వధూటి భూధవసుధాధామోత్తమాంగంబునన్.

97

క. అంగాంగసంగతిని దన, మంగైచెమరింపఁ గంఠమున సలికిన్ రా
జాంగజాడు కట్టై మదిమయ, మంగళనూత్రంబు జాయమామోత్సుకుఁ డై.

98

క. తామిలం బురోహితుండు మం, త్రాకుల్ చదువంగ నిర్భరానందఘనం
గీలిదగ దంపతుల్ మఱి, వేలిమిగావించి రుచితవిధమున నంతన్

99

గీ. మంత్రము తెనంగ సన్నికల్ మట్టఁ చేసి, రప్పగు పురోహితచదుంబులంతమరగ

కాంతం లండణుఁగట్టువర్గములగములు, వరుసఁజదివించి రక్షణావరులకెలమి. 100

శివార్థంబున వివాహముచూతృవంబు ప్రవర్తిల్లినం దినచతుష్టయోవంతరంబునం బ్ర
త్యప్రయాణోన్ముఖుండైన కుపలయాశ్వునకు నశ్వతరుం డానేకవస్తువులరణంబొసంగి
సదాలసావిలాసవతికిఁ బుట్టులు గఱపి కుమారద్వయంబును దారాకుండలాదివేదం
పగమనలను వెంటం గూర్చి యనిపిన రథారూఢులై వారు గోమతీనదీముఖంబునఁ
బాతాళలోకంబు నిగ్గమించి శోభనాలంకారాకారంబగు నయోధ్యాపురంబుం బ్ర
వేశించి గృహప్రవేశంబు గావించి యున్నమఱునాఁడు దివాంతసమయంబున. 101

ముంగల నుబ్బచప్పరము ముత్తైపు మ్రుగ్గులుఁ బూలమేలుక
ట్టుంగొదలేని చిత్తరువులున్ బురుసాపనితోడిమంచముం
జెంగట బీరువాగముల చెల్వము గల్గిన కేళికేహనీ
ముంగమనీయ వేషమున మానవనాయకుఁడుండు నయ్యెడన్. 102

తార కుండల మొదలైర తలిరుఁబోఁడు, లమ్మదాలనఁ జూచి రావమ్మ సీతు
వరకుభప్రాప్తిచేకూర వలయుననుచు, ననుచు వేడుకఁ దమలోన నవ్వకొనుచు.
జలకముఁ దీర్చి పావడ కళల్ వడిమార్పడివైచి జాలువా
వలిపెముఁ గట్టి గుబ్బల జవాదియలంది తురాయిరీతిగా
నలరులు గొప్పనందుఁజిమి హారములుంచి పిసాలికస్తురిం
దిలకము ముద్దుగా నుదుట దిద్ది గుముల్గొని వారలత్తఱిన్. 104

అన్నియుఁ దెలిసిన వన్నెలాడికినీకు దెలిపెడిదేమమ్మ కలువకంటి
వినవమ్మనుగవాని మనసు చూడఁగఁగఁచుఁబడను వంటిదినుచిపద్మగంధి
యిన్నాళ్ళవలెఁ దోడి యింతులతోడి యూటలుగావుగద యిదితలిరుఁబోఁడి
యిదివలి మనమెట్టు లెనయింఁచెదోనేఁడు నీనేర్పుచూతము నీరజాక్షి
యిక్కడనె యింతసిగ్గైన హృదయనాథు, నెట్లు గరఁగింప నేర్చెదే యిందువదన
భావమెఱిగినజాణపుగ్గావెసమయ, మెఱిగితఱివీపునేయుమీ యిగురుబోణి. 105

అనుచుఁదోతేట నప్పుడవ్వనజవదన, సిగ్గు వెనుకకుఁ దిగుననెచ్చెలులఁజూటుకు
మాటుమందఱికిఁడ్యంగ మందగమన, మినుమడింపఁగఁ జనికేళిన్మహముఁ జేర 106
వనజాక్షులందఱొక్కొక, పనినెపమున జరుగ సరసఁ బగడపుఁ గంబం
బును జూటుగాఁగొనుచు ని, చ్చినతరుణింజూచివిభుఁడు చిఱునఁపులయన్. 107

లేచి నిలువుననే కౌగిలించుకొనుచు, విరులపాన్ముననుంచి పెన్నెటులుదువ్వి
కప్పరపుఁదావి గుప్ప బాగాలాసంగి, పొదలి తమక్కుల్లు వైట్టింపుఁ బుజ్జించి.
అలరులానిన తుమ్మెదలూ నిక్కచ్చనంగొ తరుణిచూతమటంచు గురులు దువ్వి

కమ్మబంగారు విగ్గో కలిగినపలుదాలూ చెలువచూతమటంచుఁ జెక్కునొక్కొక్క
ముక్కుఁజి ముత్తియంచు మెలుంగొలేనవై ముదిలేచూతమటంచు మోవిఘడికి
కుంకుము జిగియొ సెక్కిను గుంపుదండయో కొమ్మచూతమటంచు గుబ్బలంటి
తెలివియైమీరు నూగారు దీప్తియొక్కొక్క, మేలి మెలనూలి నీలమోమెలుంగుబోడ
చూతమని పోకముడివిప్పి నుదతింగరఁచి, యించుకలుకాని సామ్రాజ్యమేలివిభుఁడు.

క. అంతట వేగిన ధరణీ, కాంతుఁడు సంధ్యాదికములుగావించి ప్రజన్
సంతసమునఁ బాలించుచు, నింతింగవఁ గూడి సౌఖ్యమెనయుచు నుండెన్. 110

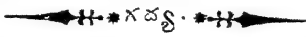
వ. మునీంద్రా! మార్తాండదత్తంబగు కువలయాశ్వంబు వలనం జయంబునటంచేసి ఋ
తధ్వజుండు కువలయాశ్వంవనంబరఁగైననిన సంతోషధుర్యుండై జైమినిమని యవ్వి
హంగమములం బూజించి సుఖంబుండెనంత. 111

క. కువలయాశ్వచరితముఁ, కైకొనిచదివినను వినినఁ గారుణ్యసుధా
శ్రీకరుఁడు కృష్ణఁడొసఁగున్, శ్రీకరముగఁ బుత్రప్రేతచివభవంబుల్. 112

కా. పూర్వగ్రస్త వినిర్మలత్వ బహిరుద్భూతికీర్త్యంకురా
ఖర్వచ్చాయ కగ్ధఖర్ద, సబలాకారేఖ మేఖాల్లస
త్సర్వాశౌఖుతమిన్సఘస్మరమహాసాదామివీనూతికా
గుర్వర్థారవి హృద్వయాచకజనా కోదండలీలార్జునా. 113

క. ధాతీకరటి ఘటారథ, కోటీక్షిప్తారికుంభికుంభతటమణీ
కోటీవైవాహికము, క్తాతీకనవిజయమాశ్రితకరాంబురుహా. 114

మాలిని—పరిభృషభుజతేజా భానుమద్బింబభానూ
దృవహరిదబలాంగ స్థాయీఘోరదబిందూ
భవదనభిముఖాసి భ్రామ్యదైభాగ్రహస్తా
ప్రవివృతబలతేజా ప్రాథకీర్తిప్రకాశా. 115

ఇది శ్రీమన్మదనగోపాలకటాక్షవీక్షణాసమాసాదిత సరసకవితావైభవ సవరమన్వయా
భరణ నారాయణభూపాలతనూభవ శతగోపతాపసేంద్రచరణారవింద సంచలన్యా
ససమిలింద సంతతభారతభాగవతాద్భుతవణానంద కామినీమమోహర రూపరేఖావిజి
తచైత్రకాశ్యపగోతపవీర జాతివాతాకవిజనామోదసంధాయక చిననారాయణ
నాయకచరితంబైన శ్రీమన్మదనగోపాలకటాక్షవీక్షణాసమాసాదిత సరసకవితావైభవ సవరమన్వయా
స బంచమాశ్రితమైవాలయం

శ్రీమహాప్రభుఁడు.

